

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**БАЯНДАЛАЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 530
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

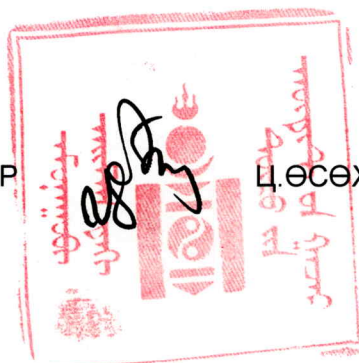
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Баяндалай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..5.... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Баяндалай сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**Өмнөговь аймгийн Баяндалай сумын МАН-ын 2024 -2028 онд хэрэгжүүлэх
“Орон нутгийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр”**

“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД МӨН МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР, ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР-2030 БОДЛОГЫН БИЧИГ БАРИМТ, МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ШИНЭ СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН РЕФОРМ 2025-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС САЛБАРЛУУЛАН БАЯНДАЛАЙ-ШИНЭ СЭРГЭЛТ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ДЭВШҮҮЛЖ БАЙНА.

ЭНЭХҮҮ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ БОЛОВСРУУЛАХДАА ӨНГӨРСӨН ЖИЛҮҮДЭД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ТӨР, ЗАСАГ ЗАХИРГААНААС ГАРГАСАН ХӨТӨЛБӨР, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС ДҮГНЭЛТ ГАРГАЖ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ БАЙГУУЛЛАГЫН ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖ ДЭЭР ҮНДЭСЛЭН СУДАЛГАА САНАЛ АСУУЛГА АВЧ ГАРГАСАН БОЛНО.

НЭГ. “Гэр бүл - Хүний хөгжлийн бодлого”

1. Сургуулийн биеийн тамирын гадна талбайн тохижилт, хүүхэд залуучуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд тэгш х, хөгжих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
2. Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн төвтэй болж олон талд дугуйлан хичээллүүлж авьяаслаг иргэд, хүүхдүүдээ дэмжин хөгжүүлнэ.
3. Их дээд сургуульд шинээр элсэн орж байгаа оюутнууд болон суралцаж байгаа оюутнууд эзэмшсэн мэргэжлийнхээ дагуу нутагтаа ажиллах боломж, нөхцөлөөр хангахад чиглэсэн бодлого гаргана.
4. Сумын номын сангийн фондыг төрөлжүүлэн баяжуулж, цахим номын сангийн үйлчилгээ нэвтрүүлнэ.
5. Цэцэрлэг сургуулийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд сурах, ашиглах боломжтой байх стандартыг нэвтрүүлж олон нийтийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж хэвшүүлнэ.
6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг хангах хүрээнд төрийн байгууллагуудын барилгад стандарт, нормыг хэрэгжүүлнэ. Энэ чиглэлээр санаачилга гарган, хэрэгжүүлж ажилласан аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг сурталчилна.
7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
8. Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг бодлогоор дэмжиж ажиллана. Ахмадуудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
9. Ахмадуудын эрүүл мэндийг дэмжсэн шинжлэх ухааны үндэстэй фитнес, иог, нийтийн бүжиг, зөв хооллолт, сэтгэл засал, эрүүл мэндийн үзлэг оношилгоо, явган аялал, шатар, даам, шагайн харваа зэрэг олон нийтийн үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.

10. Удирдлагын академийн Төрийн албаны сургуулийн эрхэлсэн, ахлах, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх дунд хугацааны багц сургалт, төрийн албанд шинээр томилогдсон албан хаагчийг чиглүүлэх болон мэргэшүүлэх, мэргэшил дээшлүүлэх институтийн богино хугацааны сургалтад үе шаттай хамруулна.
11. Гэмт хэрэг, гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэл болгож, нөлөөллийн арга хэмжээг төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан өргөжүүлнэ.

ХОЁР. “Дэд бүтэц”

1. Цэвэр усны шугамыг сумын төвийн хорооллуудад бүрэн тавьж худгийн тоог нэмэгдүүлнэ.
2. Сумын төвийн гэрэлтүүлэг, камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаалах ажлыг бүрэн хийнэ.
3. Баян, Төхөм багийн төвийн барилгуудыг шинэчлэх засварлах.
4. Өрх бүрд хүртээмжтэй стандартад нийцсэн дулааны халаагуурыг шийдвэрлэх
5. Төрийн албан хаагч, иргэдэд зориулсан “48 айлын орон сууц”-ыг барих.
6. Сумдын төвийн болон гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүчний хэрэглэгчдийг шөнийн тарифт бүрэн хамруулна.

ГУРАВ. “Эрүүл мэнд - Эрүүл иргэд”

1. “Эрүүл гэр бүл” аяныг зохион байгуулах
2. Эрүүл мэндийн ажилчдад зориулсан орон сууцыг бий болгох
3. Залуучуудын эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн харилцаа, сэтгэл зүй, хөгжлийн хэрэгцээг дэмжих, бодит хуримтлал бий болгоход чиглэсэн “Залуу гэр бүл” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
4. Эрүүл мэндийн боловсон хүчнийг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжоор хангах
5. Шүдний эмчтэй болох, мэргэжлийн кабинетыг бүрэн ашиглах
6. Малчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд хамруулах аян зарлаж явуулын оношилгооны төхөөрөмж, мэргэжлийн баг гаргаж ажиллуулна.
7. Өрх толгойлсон эцэг, эхэд ээлтэй бодлого явуулж эрүүл мэндийн цогц үйлчилгээнд хамруулах.
8. Эмч, сувилагч, салбарын ажилтнуудыг гадаад, дотоодод мэргэжил дээшлүүлэх, шаталсан сургалтад хамрагдах, туршлага судлахыг дэмжинэ.

ДӨРӨВ. “Хүртээмжтэй соёл, боловсролыг иргэн хүүхэд бүрд”

1. Нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэж тогтвор суурьшилтай ажиллах чадварлаг боловсон хүчнээр хангах

2. Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, оролцоог хангасан олон талт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
3. Байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори туршилтын талбайтай болох.
4. Сурагчдын оролцооны байгууллагуудын хүртээмж чанарыг нэмэгдүүлэх урамшуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
5. Амжилт гаргасан багш, сурагчдыг урамшуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
6. ЕБС-ын сурагчдад ангид хичээлээс гадуур хөтөлбөрт Өмнөговьчуудын өв уламжлал, түүх, урлаг соёл, малчдын байгальтайгаа шүтэлцсэн арга ухааныг таниулах дадлага хичээлийг нэвтрүүлж, "Говийн хүүхэд бүр өв тээгч" аяныг хэрэгжүүлнэ.
7. "Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг" аяныг хэрэгжүүлж, төр болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд жил бүр хүүхдэд зориулсан бүтээлч ажлуудыг хамтарч хийдэг жишиг хэвшүүлнэ.
8. "Зөгийн үүр-2" дэд хөтөлбөрийн хүрээнд багш нарыг гадаадад мэргэжил дээшлүүлэх хэрэгжүүлнэ.
9. Сурагчдын англи хэлний мэдлэгийг шинэ шатанд гаргах "Англи хэлтэй Өмнөговь" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж гадаадын улс орнуудын мэргэжлийн багш нарыг урьж ажиллуулна.
10. ЕБС-ын анги танхимыг тохижуулах, цахим сургалтын орчныг сайжруулах, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах асуудлыг жил бүр хэрэгжүүлнэ.
11. Соёл урлагийн салбарын байгууллагуудын ажилтан, ажиллагсдын ажлын байрны орчин нөхцөл, техник тоног төхөөрөмж, хувцас хэрэглэл, урлагийн томоохон хөтөлбөрт арга хэмжээнүүд, ажилчдын сурч боловсрох хэрэгцээ болон улсын чанартай тэмцээн уралдаанд амжилт гаргасан уран бүтээлчдийг дэмжинэ.

ТАВ. "Эрүүл таваарлаг- Мал аж ахуй "

1. Малчдын тааварлаг аж ахуйг дэмжих зорилгоор Махны чиглэлийн цөм сүрэг би болгоход дэмжиж ажиллана.
2. Зурамтай цагаан ямааны судалгааны ажлыг үргэлжлүүлж омгоор батлуулна.
3. Малын үүлдэр угсааг сайжруулах
4. Малчин залуусыг аялал жуулчлалын чиглэлээр чадавхжуулж нэмэлт орлоготой болох боломжийг бүрдүүлнэ.
5. "Эрүүл мал", "Жишиг-Өвөлжөө хаваржаа" аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөө, хаваржааг ариутган, малыг угаалгад бүрэн хамруулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.
6. Сум дундын отрын бүс нутгийг шинэчлэн тогтоох замаар нөөц бэлчээрийг бий болгож, бэлчээрийн усан хангамжийг 50 хувьд хүргэнэ.
7. "Шинэ хоршоо" хөдөлгөөнийг өрнүүлж, хоршоолохыг дэмжинэ.

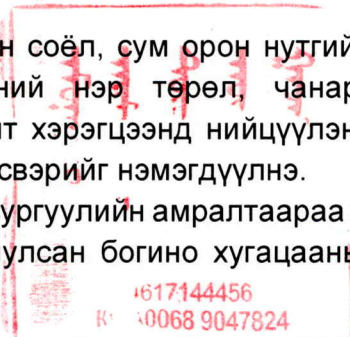
8. Хоршоодод олгож буй хамтын хариуцлагын 3-5 жилийн хугацаатай хөтөлбөрт хамруулна.
9. Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авахад дэмжлэгийг оновчтой болгоно.
10. Малчид, тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.

ЗУРГАА. “Эрүүл хүнс – Газар тариалан”

1. Төмс хүнсний ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлэх, тоног төхөөрөмжөөр хангах
2. Наран багийн услалтын системийг ашиглалтад оруулах
3. Өрхийн хүлэмжийн аж ахуйг дэмжин хөгжүүлэх
4. Малын тэжээл тариалах тариалалтын талбайтай болох

ДОЛОО. “Орон нутгийн онцлог – Аялал жуулчлал”

1. Аялал жуулчлал мэдээллийн цогцолбор төвтэй болох
2. Жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлэх зорилготой Монгол орны говийн бүсийн үзэсгэлэнт байгаль, цаг уур, ан амьтан, нүүдэлчдийн ахуй соёл, онцлог арга хэмжээнүүд зэрэг шаардлагатай мэдээллүүдийг багтаасан цахим сайт нээж монгол, англи, япон, солонгос, хятад хэлээр ашиглах боломжтойгоор зохион байгуулна.
3. Говийн малчдын нүүдлийн соёл, сум орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар, дизайныг сайжруулан, жуулчдын сонирхол, эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн хөгжүүлж, өрх гэр, орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
4. Сурагч, оюутан залуусыг сургуулийн амралтаараа жуулчдад хөтөч хийх, нутаг орноо сурталчлахад зориулсан богино хугацааны төрөлжсөн сургалтуудад хамруулна.

НАЙМ. “Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих – Туслах аж ахуйг хөгжүүлэх”

1. Хог хаягдал ангилан ялгах хэвжүүлэх тоног төхөөрөмж авах
2. Туслах аж ахуйн хөгжүүлэх /гахай, тахиа/
3. Тэжээлийн жижиг үйлдвэр байгуулах
4. Малын тэжээл тариалах ажлыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
5. Арьс нэхий боловсруулах цех байгуулах
6. Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдаалах төвийг сумдад байгуулж, борлуулалтын сүлжээг бий болгоно.
7. Малын дайвар бүтээгдэхүүнийг борлуулах, зах зээлд нийлүүлэх

ЕС. ” Байгаль орчин -Ногоон өрх”

1. "Хашаандаа сайхан амьдаръя" төсөл хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлэх
2. Хогийн цэгийг тохижуулах, хог хаягдал ангилан ялгах
3. Зөөлөн байр хорооллын модыг тарьж ургуулах цэцэрлэгт хүрээлэн болгох
4. Говийн унаган ургамлын мод бут үржүүлэх, заган ойг нэмэгдүүлэх
5. Ногоон байгууламжид зориулсан гүн өрмийн худаг нар салхины эрчим хүч ашиглах

1617144456
16068 9047824
Баяндалай сумын МАН хороо

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**БАЯН-ОВОО СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 529
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Баян-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

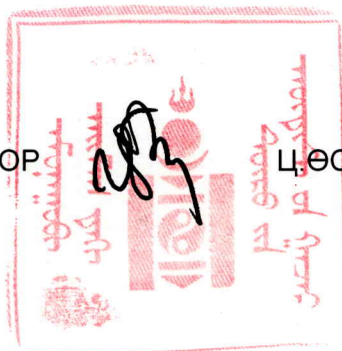
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Баян-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (...⁶... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Баян-Овоо сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

БАЯН-ОВОО ШИНЭ СЭРГЭЛТ

“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД МӨН МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР, ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР-2030 БОДЛОГЫН БИЧИГ БАРИМТ, МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ШИНЭ СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН РЕФОРМ 2025-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС САЛБАРЛУУЛАН БАЯН-ОВОО ШИНЭ СЭРГЭЛТ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ДЭВШҮҮЛЖ БАЙНА.

ЭНЭХҮҮ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ БОЛОВСРУУЛАХДАА ӨНГӨРСӨН ЖИЛҮҮДЭД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ТӨР, ЗАСАГ ЗАХИРГААНААС ГАРГАСАН ХӨТӨЛБӨР, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС ДҮГНЭЛТ ГАРГАЖ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ БАЙГУУЛЛАГЫН ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖ ДЭЭР ҮНДЭСЛЭН СУДАЛГАА САНАЛ АСУУЛГА АВЧ ГАРГАСАН БОЛНО.

1. ХҮН ЭРДЭНЭ
2. МАЛ ЭРДЭНЭ
3. УС ЭРДЭНЭ
4. ХӨРС ЭРДЭНЭ
5. ӨВ ЭРДЭНЭ
6. НУТАГ ЭРДЭНЭ
7. БАЙГАЛЬ ЭРДЭНЭ

Нэг. ХҮН – ЭРДЭНЭ

Сумын иргэд, төрийн албан хаагч нарт тулгарч буй нийтлэг асуудал бэрхшээлийг тодорхойлж, түүнийг шийдвэрлэх арга замыг эрэлхийлж, боловсрол, эрүүл мэндийн салбараар дамжуулан эрүүл чийрэг боловсролтой болох, түүнд хүрэх арга зам, хэрэгцээ бүрэн шийдэх бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

1.1 Төрийн албан хаагчид удаан тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх. Төрийн албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэх, мэдлэг боловсролоо дээшлүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх, тогтвор суурьшилтай ажиллах гэрээ байгуулах

1.2 Зорилтот бүлгийн иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролд анхаарал хандуулах. Зорилтот бүлгийн хүүхдүүдийг эрүүлжүүлэх, өсвөр насны эмэгтэй, эрэгтэй хүүхдүүдийг урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулж, сургалт нөлөөллийн арга хэмжээ зохион байгуулах.

1.3 Эрүүл мэндийн салбарын чиглэлээр нарийн мэргэжлийн эмч нарыг урьж авч ирэн сумын бүх насны нийт иргэдийг эрт илрүүлэг, үзлэг оношилгоонд тогтмол хамруулах. Эмч, эмнэлгийн ажилтан сургалтад хамруулж шинээр сургагч багшаар бэлтгэх, олон нийтийн эрүүл мэндийн ажилтан бэлтгэхэд дэмжлэг үзүүлж, шаардлагатай багаж, хэрэгслээр хангаж, хамтран ажиллах.

1.4 Залуучуудад эх оронч үзлийг төлөвшүүлж хувь хүний хөгжлийг дэмжин, боловсрол, мэдлэг хандлагыг дээшлүүлж, оролцоог хангах. Эрүүл амьдралын дадлыг хэвшүүлэх "Залуучуудын хөгжлийн төв"-ийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах.

1.5 Багш, удирдах ажилтны мэргэжил, ур чадвар, заах аргыг хөгжүүлэх сургалт зохион байгуулах. Тэдгээрийн хөгжих орчин нөхцөлийг сайжруулж, сургалтын хэрэглэгдэхүүнийг нэмэгдүүлэх. Боловсролын чиглэлээр шаардлагатай мэргэжлээр их, дээд сургуулийн оюутантай тэтгэлэг олгох ажлыг гэрээгээр баталгаажуулах.

1.6 Иргэдийн ажиллаж амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд болон залуучууд, төрийн болон төрийн бус байгууллагын үйл ажиллагааг дэмжих

1.7 Төрийн албан хаагчид, иргэд, малчдыг гадаад дотоодод туршлага судлуулна.

1.8 Нийтийн биеийн тамир чийрэгжүүлэлтийн ажлыг эрчимжүүлэх, олон төрөлт тэмцээн уралдаан зохион байгуулна.

1.9 Оюутан, Залуучууд, Эмэгтэйчүүд, эрэгтэйчүүд, Ахмад настны уулзалт болон төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагаа, арга хэмжээг зохион байгуулах, тогтмолжуулах, хамтран ажиллах

ХОЁР. МАЛ - ЭРДЭНЭ

Орон нутгийн эдийн засгийн хөгжилд мал аж ахуй голлох байр суурийг эзэлж байна. Иймд сумын хөдөө аж ахуйн салбарын хөгжлийг эрчимжүүлж, шилмэл омгийн хээлтүүлэгчээр малын үржил удмыг сайжруулах, мал сүргийг эрүүлжүүлэх, Малчдыг эрчимжсэн мал аж ахуй хөгжсөн гадаад оронд, бусад аймаг руу сайн туршлага судлуулах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

Б17144456
К 0068 9047824

2.1 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх чиглэлээр:

2.1.1 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, урьдчилан сэргийлэх зорилгоор мал угаалгын ажлыг жил бүр зохион байгуулж бог малыг 100 хувь угааж эрүүлжүүлэх, шаардлагатай бод малыг хамруулах.

2.1.2 Малын хашаа хороо бууц, хондыг ариутгах ажлыг жил бүр тогтмол хийх.

2.1.3 Малын эмч бэлтгэх зорилгоор энэ чиглэлээр суралцаж буй оюутнуудыг орон нутагт ажиллах нөхцөлтэйгөөр бодлогоор дэмжинэ.

2.1.4 Шаардлагатай цэгүүдэд мал угаалгын банн нэмж барих.

2.2 Малын чанарыг сайжруулах чиглэлээр:

2.2.1 Мал сүргийн чанарыг сайжруулах зорилгоор өөр аймаг, сумдаас хээлтүүлэгч авч нутагшуулж хээлтүүлэгт ашиглах ажил зохион байгуулах.

2.2.2 Махны чиглэлийн Бараг, Гавилууд үүлдрийн хонин сүргийг өсгөн үржүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх.

2.2.3 Хурдан угшлын адууг нутагшуулах замаар нутгийн адуун сүргийн угшил үүлдэр угсааг сайжруулах.

2.3 Малчдыг зах зээлд холбох ажлыг зохион байгуулах чиглэлээр:

ХУУДАС

2.3.1 Малчдыг нэгдэж хоршиж бүлэг, нөхөрлөл, хоршоо болон хамтран ажиллахыг дэмжих.

2.3.2 Сумын төвд байгуулагдсан малын гаралтай бүтээгдэхүүн борлуулах цэгийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, малчид бүтээгдэхүүнээ зарж худалдаалах боломжийг хангах.

2.4 Малчдын залгамж халааг бэлтгэх, мал маллах өв соёлыг түгээн дэлгэрүүлэх чиглэлээр:

2.4.1 Мал маллах хүсэлтэй, залуу малчдыг малжуулах хөтөлбөрт хамруулах.

2.4.2 Малчдад зориулсан төрөл бүрийн соёлын хэрэгцээт сургалтыг зохион байгуулах.

2.4.3 Тэмээн соёлыг хөгжүүлэх арга хэмжээг өргөжүүлэн өвлийн тэмээний баяр, тэмээний уралдаануудыг тогтмол зохион байгуулах.

ГУРАВ. УС - ЭРДЭНЭ

Байгаль цаг уурын өөрчлөлт, хүний зохисгүй үйл ажиллагааны нөлөөгөөр усны нөөцийн хомсдол, бохирдол, гамшиг нэмэгдэх хандлагатай болсон. Хөв цөөрмийг шинээр барих, хамгаалах, зүй зохистой ашиглахад чиглэсэн хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

3.1 Газрын байгалийн тогтоц, булаг шандын эх, хур тунадас хуримтлуулах хөв цөөрөм байгуулах.

3.2 Усны нөөцийн хуримтлалыг бий болгох, хүн амыг эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангаж, үйлдвэрлэл, хөдөө аж ахуйн ус хангамжийг сайжруулан тогтвортой ногоон хөгжлийг дэмжих нөхцөлийг бий болгох.

3.3 Усны нөөц, сав газрыг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх булаг шандын эхийг хамгаалах.

3.4 Усны нөөц хомсдон малчдын шаардлагатай гэж үзсэн газар гүн өрөмдлөгийн худгийг үе шат дараатайгаар гаргах.

3.5 Усгүй бэлчээрийг усжуулах, газар тариалан эрхлэгчдийг дэмжих зорилгоор инженерийн хийцтэй худаг гаргах, хээрийн амьтанд зориулсан хөв цөөрөм байгуулах, нарны өргүүр бүхий худгийг засварлах.

3.6 Гэр хорооллын бүсэд “Эко жорлон” арга хэмжээг хэрэгжүүлж хөрсний болон газрын доорх усны бохирдлыг хамгаална.

3.7 Усны нөөцийг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, төв суурин газрын ундны усны чанарыг сайжруулах.

ДӨРӨВ. ХӨРС - ЭРДЭНЭ

Ногоон-Эко орчин нэмэгдүүлэн усны хэрэглээг төлөвшүүлж, хөрсний доройтлоос урьдчилан сэргийлэх замаар уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, цөлжилттэй тэмцэж иргэдийн эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх төрийн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

4.1 Экологийн боловсрол олгох сургалтыг иргэдэд тогтмол зохион байгуулан иргэдийн мэдлэг, чадавхыг дээшлүүлэх. Өсвөр насны иргэдэд эрх зүйн боловсролыг олгох, төрийн болон төрийн бус байгууллага урьж сургалт зохион байгуулах.

4.2 Газар тариалангийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх.

4.3 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, хөрсний доройтлыг бууруулах
4.4 Орон нутгийн мэдээллийн хэрэгсэл /FMрадио, сонин/ цахим орчноор дамжуулан иргэдэд ногоон орчин нэмэгдүүлэх, уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, цөлжилттэй тэмцэх, хөрсний доройтлыг урьдчилан сэргийлэх, усыг хайрлан хэмнэх чиглэлийн сургалтыг зохион байгуулах.

4.5 Үер уснаас хамгаалах далан шуудуу, хашлага хийх ажлыг эхлүүлэх.

4.6 Гэр хороолол дундуур цэвэр, бохир усны шугамын өргөтгөл хийх зураг төсөв хийлгэх, өргөтгөлийн ажил хийх, нүхэн жорлонгийн тоог багасгах.

4.7 Газар тариалан эрхлэх сонирхолтой иргэд болон хоршоологчдыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

4.8 Зам дагуух зам анги, кемп болон эзэмшлийн газрын эзэдтэй байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх зорилгоор хамтран ажиллах гэрээ байгуулах, хамтран ажиллах

4.9 Төв суурингийн хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хэрэгжүүлж ажиллах

ТАВ. ӨВ – ЭРДЭНЭ

Соёлын өвийн тухай хуулийн хэрэгжилтийг хангах, мөн соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, бүртгэх, судалж шинжлэх, зэрэглэл тогтоох, үнэлэх, хадгалах, хамгаалах, сэргээн засварлах, сэргээн уламжлуулах, өвлүүлэх, өмчлөх, эзэмших, ашиглах, сурталчлах шаардлага байгааг үндэслэн Баян-Овоо сумын нутаг дэвсгэрт амьдарч байгаа нийт иргэдийн соёлын биет болон биет бус өвийг олж илрүүлэх, судлах, бүртгэн баримтжуулах, хадгалж хамгаалах, өвлүүлэн уламжлуулах, гадаад, дотоодод түгээн дэлгэрүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

5.1 Аймаг, сумын хамгаалалтад байгаа түүх соёлын газрыг хаягжуулах.

5.2 Соёлын биет бус өв болох:

- эх хэл, бичиг, түүний хүрээний соёл
- аман зохиолын уламжлал, түүнийг илэрхийлэх хэлбэр,
- урлагийн тоглох үзүүлбэр
- үндэсний хөгжмийн зэмсгийг урлах, хөгжимдөх, аялгуулах арга барил
- уламжлалт гар урлалын дэг сургууль, арга барил
- ардын ёс заншил, зан үйл
- ардын уламжлалт мэдлэг, арга ухаан
- ардын бэлгэдэх ёсны уламжлал
- үндэсний наадам, уламжлалт тоглоом, наадгайн зан үйл
- ардын уламжлалт технологи
- угийн бичиг хөтлөх уламжлал
- газар, усны уламжлалт нэр зэргийг түгээн дэлгэрүүлэх.

5.3 Хувь хүний гар дээр байгаа соёлын биет өв болох:

- ховор эрдэс
- эрдэнийн чулууны ховор олдвор
- солир
- археологийн олдвор

- уламжлалт аж ахуйн тоног хэрэгсэл, хөдөлмөрийн багаж зэвсэг
- уламжлалт тоглоом, наадгай
- гэр, сууц, тэдгээрт холбогдох эд өлгийн зүйл
- үнэт зүйл (эртний жижиг олдвор гэх мэт) олдворуудыг цахим болон зурган хэлбэрээр каталог маягаар бүртгэх. Өмчлөгчтэй тохиролцсоны дагуу нийтэд дэлгэн үзүүлэх, сурталчлах, үзэсгэлэнд оролцуулах

5.4 Соёлын өвийг сурвалжлан олсон, нээлт хийсэн, соёлын өвийн сан хөмрөгийг баяжуулах, авран хамгаалах, түүнийг олон нийтэд сурталчлан таниулах, сэргээн засварлаж хадгалахад идэвх санаачилгатай ажилласан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг сурталчилж дэмжиж ажиллана.

5.5 Соёлын өв, түүнийг хамгаалах мэдлэгийг сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын сургуульд сургалт хэлбэрээр мэдлэг мэдээлэл олгох.

5.6 Түүх, соёлын үл хөдлөх дурсгал, түүний орчныг цэвэр үзэмжтэй байлгах, хог хаягдлыг цэвэрлэхэд иргэдийг татан оролцуулах ажлыг зохион байгуулах.

5.7 Устах, эвдрэх, гэмтэх аюул учирч байгаа соёлын өвийг авран хамгаалах, сэргээн засварлах, сэргээн уламжлуулах арга хэмжээ авах.

5.8 Палеонтологи, археологийн хайгуул, малтлага, судалгаа хийх зөвшөөрөлтэй мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллах.

5.9 Өв тээгчид (бүх насны) болон сумын 60 дээш насны ахмадуудын соёлын өв, ахуй амьдралтай холбоотой сургаал, үр хойчдоо сургамжлах маягаар бичлэг болгон цахим архив үүсгэх.

5.10 Төрийн бус байгууллагууд, судлаачидтай хамтран Говь нутгийн өв, соёл, түүхэн хүмүүсийн үйл хэргийг сурталчлан таниулах, түгээн дэлгэрүүлэх, ном, баримтат кино, эрдэм шинжилгээний бүтээл туурвих ажлыг дэмжих.

5.11 Сумын айл өрхийн малын тамганы судалгааг гаргах, бүртгэлжүүлэх.

ЗУРГАА. НУТАГ ЭРДЭНЭ

Сургуулийн өмнөх боловсролын байгууллагын сургалтын орчин нөхцөлийг сайжруулах, сумын төвийн хатуу хучилттай авто замыг нэмэгдүүлэх, хүүхэд залуучуудын спортын ордон шинээр байгуулах, төрийн албан хаагчдын болон түрээсийн орон сууцыг шинээр барьж иргэдээ орон сууцжуулах, цэвэр бохир ус болон дулааны шугамын өргөтгөлийг хийх, багуудын харилцаа холбооны сүлжээг сайжруулах зэргээр дэд бүтцийн салбарыг хөгжүүлэх, сумандаа сайхан амьдрах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

6.1. 100 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгын ажлыг дуусгах

6.2. сумын төвийн засмал замыг нэмэгдүүлэх, зураг төсвийн дагуу хийж гүйцэтгүүлэх

6.3. Сумын төвөөс хүннүгийн уулзвар хүртэлх 30 км-ийн зураг төсвийг хийлгэх, ажлыг нь эхлүүлэх

6.4. Хүүхэд залуучуудын чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх спортын ордон шинээр байгуулах

6.5. төрийн албан хаагчдын болон түрээсийн орон сууцыг шинээр барьж ашиглалтад оруулах

6.6. Гэр хороолол дундуур цэвэр, бохир усны шугамын өргөтгөл хийх зураг төсөв хийлгэх, өргөтгөлийн ажил хийх, нүхэн жорлонгийн тоог багасгах.

6.7 сумын төвийн дулааны шугамын өргөтгөлийг хийж дуусгах

6.8 Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийг орон нутагт шинээр нэвтрүүлэхэд дэд бүтцийг байгуулах, өргөтгөх, малчдыг интернэтэд холбох, төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх, цахимжуулах ажилтай уялдуулан үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

6.9. Орон нутгийн хөгжлийн сангийн санал болон бусад саналыг цахимаар авч хэрэгжүүлж ажиллах.

ДОЛОО. БАЙГАЛЬ - ЭРДЭНЭ

Уур амьсгалын өөрчлөлтийг дагаад усны нөөц, хур тунадасны хэмжээ багасч, агаарын температурын өсөлтөөс газрын гадаргын уурших чадвар буюу ууршиц нэмэгдэж, орох хур тунадас үүнийг нь нөхөх хэмжээнд хүрч чадахгүй байгаа нь говь нутгийн булаг шанд, баянбүрд ширгэх зэрэг олон сөрөг нөлөөлөл бий болж, гүний усны түвшин харьцангуй багасч байна. Сумын хэмжээнд тоосжилт ихээр үүсэж, ургамлын нөхөн ургалт багасах, ургац муудах, цөлжилт нэмэгдэх хандлага гарч байгаа явдалд зохих арга хэмжээг авч хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

7.1. Заган ойг хамгаалах, байгалийн сэргэн ургалтад нөлөөлөх, сумын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, ойн зурвас байгуулах.

7.2 Сумын нутаг дэвсгэрт буй бүх булаг шандуудын эхийг хамгаалах, булаг шандыг түшиглэн говьд түлхүү ургадаг хайлаас, тоорой зэрэг мод, бутлаг ургамлыг тариалах, үүгээр дамжуулан зэрлэг амьтан ундаалах боломжийг бүрдүүлэх.

7.3 Бүх нийтээр мод тарих ажлыг хавар, намрын улиралд зохион байгуулах, мод тарих ажилд иргэдийг хамруулах, баг, хорооллын нэрэмжит төгөл байгуулах, нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламжийн усалгаа арчилгааг сайжруулах.

7.4 "Хашаандаа сайхан амьдаръя" аяныг өрнүүлж иргэдийг хашаандаа ая тухтай сайхан амьдрах дэд бүтцээр хангах, ашиг ургамал, жимс жимсгэнийн мод, бут тариалахыг бодлогоор дэмжих, мод тарьсан иргэнд олгодог модны урамшуулалд сумынхаа иргэн, аж ахуйн нэгжийг хамруулах, мод тарих хүсэлтэй иргэдийг дэмжих.

7.5 суманд шинээр байгуулагдах ойн ангийн үйл ажиллагааг дэмжих, сайжруулах

БАЯН-ОВОО СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ХОРОО

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.06 № 528
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Булган сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Булган сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (5..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Булган сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БУЛГАН СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
2020-2024 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ “БУЛГАН ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Шинэ сэргэлтийн бодлого бүсчилсэн хөгжлийн реформ 2024-2028, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, сумын иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь үндсэн 5 бүлэг, 10 дэд бүлэг, нийт 76 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1 АЗ ЖАРГАЛТАЙ ЭРҮҮЛ ИРГЭН

- 1.1.1 “Эрүүл шүд” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгааг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.3 “Хамгийн чухал нь - эрүүл мэнд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэн бүрийг 2 жил тутамд эрүүл мэндийн урьдчилсан сэргийлэх үзлэгт хамруулна.
- 1.1.4 “Эрүүл зүрх” аяны арга хэмжээг зохион байгуулж цусны даралт ихсэлтийн эрт илрүүлгийг 60% хүртэл нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.5 Эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, эх нутагтаа цогц оношлуулж, эмчлэгдэх боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.1.6 Фитнес, иог, нийтийн бүжиг, унадаг дугуйн соёл, явган аялал, зөв хооллолтын клуб зэрэг эрүүл дадал хэвшлийг бий болгох олон нийтийн байгууллагуудыг төрийн бодлогоор дэмжиж “Идэвхтэй эрүүл амьдрал” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.7 Суманд ажиллах эмч, мэргэжилтнийг тусгай гэрээгээр тогтвор суурьшилтай ажиллуулах
- 1.1.8 Эрүүл мэндийн төвийн тохижилт, шаардлагатай тоног төхөөрөмж
- 1.1.9 Яаралтай тусламж үйлчилгээний чадавхыг дээшлүүлж, түргэн тусламжийн автомашины шинэчлэл хийнэ.

1.2 ЧАНАРТАЙ БОЛОВСРОЛ АМЬДРАЛЫН ҮНДЭС

- 1.2.1 Цэцэрлэгийг түшиглэн хүүхдийн зуны ясли, сувилал ажиллуулахыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.2.2 СӨБ-д хөгжим, техник хэрэгсэл, тоглоом сургалтын хэрэглэгдэхүүнээр хангах
- 1.2.3 Насан туршийн боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, зайн сургалтаар иргэдийн амьдрах ухааны боловсролыг дээшлүүлнэ.
- 1.2.4 ЕБС-ийн хичээлийн танхимын шаардлагатай тоног төхөөрөмжийг нийлүүлэх
- 1.2.5 Спорт цогцолборт шаардлагатай тохижилт, техник хэрэгслээр хангах
- 1.2.6 “Зөв Монгол хүн” бэлтгэх бодлогын хүрээнд уламжлал, зан чанарын төлөвшил, хүмүүжил, өв соёл, сургаал, амьдрах ухааны сургалтын хөтөлбөрүүдийг дэмжин ажиллана.
- 1.2.7 ЕБС, цэцэрлэгийн багш, ажилтны нийгмийн асуудлыг сайжруулж, хөдөлмөрийн үнэлэмж, урамшууллыг нэмэгдүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.

- 1.2.8 Багшлах хүний нөөц болон сурагчдын ур чадварыг дээшлүүлэх, гадаад, дотоодод харилцан туршлага солилцох, хамтын ажиллагааг бий болгох бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.9 Хичээлээс гадуурх сургалтын үйл ажиллагааг дэмжиж, хүүхдийн сонирхол, авьяас чадварыг нээн хөгжүүлэх, сонгон, секц, дугуйлагийн үйл ажиллагааг өргөжүүлнэ.
- 1.2.10 Хүүхэд залуучуудын гадаад хэлний боловсролыг сайжруулах зорилгоор “Англи хэлтэй Булган” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.11 Суманд хэрэгцээ шаардлагатай мэргэжлээр их дээд сургуульд суралцаж буй оюутнуудыг тэтгэлэгт хамруулах талаар бодлого боловсруулж дэмжин ажиллана.

1.3 ОРЛОГОТОЙ ӨРХ – АМАР, АМГАЛАН ГЭР БҮЛ

- 1.3.1 Орлого багатай өрхийн насанд хүрсэн хүрсэн ажил эрхлээгүй гишүүдийг мэргэжил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, уул уурхайд ажилд зуучлах замаар хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.3.2 Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих, өргөжүүлэх, гадаад, дотоодод туршлага судлах, сургалтад хамруулах, шаардлагатай техник тоног төхөөрөмжийн болон хөнгөлөлттэй зээлд хамруулахыг орон нутгийн түвшинд бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 1.3.3 Гарааны бизнес эрхлэгч залуус, зорилтот болон дундаж давхаргын иргэдэд бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгож, төсөл хөтөлбөрт хамрагдалтыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.3.4 Сумын хэмжээнд хийгдэж байгаа хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалтын ажлуудад орон нутгийн аж ахуй нэгж, бизнес эрхлэгчдийн ажил гүйцэтгэх боломжийг бүрдүүлэн дэмжиж ажиллана.

1.4 ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУДЫГ ДЭМЖИХ ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.4.1 “Хөгжлийн ирээдүй оюунлаг залуучууд-2” хөтөлбөр хэрэгжүүлж залуучуудын сэтгэл зүй, хөгжил, эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн оролцоог дэмжинэ.
- 1.4.2 Залуучуудын санал, санаачилга, сонирхлын бүлгээр нэгдсэн ажлуудыг дэмжин ажиллана.
- 1.4.3 Хүүхэд залуучуудыг волейболын спорт төдийгүй бусад спортын төрөл, бүрэлдэхүүнийг нэмэгдүүлж, тамирчид амжилтаа ахиулан, улс тив дэлхийн түвшинд хүрэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- 1.4.4 Залуучуудын хөгжлийн төвийн үйл ажиллагааг эрчимжүүлж сургалт, хөгжил, танин мэдэхүйн үйл ажиллагааг шинэ шатанд гаргах

1.5 НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.5.1 Ахмадуудыг чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх орчин нөхцөлийг сайжруулах хүрээнд ахмадын өргөөний барилгад өргөтгөл хийнэ.
- 1.5.2 Ахмадуудын эрүүл мэндийг үйлчилгээг сайжруулах бодлого боловсруулж сувилалд хамруулах, өдрийн эмчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.3 Хавцгайт багийг түшиглэн амралт сувиллын газар байгуулах ажлыг судлан хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.4 Бага, дунд орлоготой иргэдийн орлогод нийцсэн “Орлогод нийцсэн орон сууц” түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.5 Мансууруулах бодис хэрэглэгч, донтогч нарыг эмчлэх, эрүүл мэнд, сэтгэл зүйн засал, нийгмийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.6 СОЁЛ, СПОРТЫН ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.6.1 Төрийн бус байгууллагууд, судлаачидтай хамтран Говь нутгийн өв, соёл, түүхэн хүмүүсийн үйл хэргийг сурталчлан таниулах, түгээн дэлгэрүүлэх, ном, баримтат кино, эрдэм шинжилгээний бүтээл туурвих ажлыг дэмжинэ.
- 1.6.2 Музейг палеонтологи, археологийн үзмэрээр баяжуулан, соёлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, говь нутгаа дэлхийд сурталчилна.
- 1.6.3 Үндэсний спорт, шинэ төрлийн спортыг хөгжүүлэх бодлого боловсруулж холбоодын үйл ажиллагааг дэмжин ажиллана.
- 1.6.4 Хүүхэд, залуучуудад зориулсан соёл, урлаг, оюуны спортын боловсрол олгох, хөгжүүлэх чиглэлээр явуулж буй үйл ажиллагаа, түүгээр хичээллэж байгаа хүүхэд, залуучуудыг дэмжинэ.
- 1.6.5 Түүх, соёлын өвийг сүйтгэхээс сэргийлж биет болон биет бус өвийг хамгаална.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

2.1 ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ, ҮЙЛДВЭРЛЭЛИЙН /МАЛ АЖ АХУЙ, ГАЗАР ТАРИАЛАН/

- 2.1.1 “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөний хүрээнд малчдыг дэмжих, туршлага судлуулах, малчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнийг боловсруулах, нэмүүн өртөг шингээж ашиг орлогоо нэмэгдүүлэх цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.2 Малын үүлдэр угсааг сайжруулж, таваарлаг чанарыг нэмэгдүүлэх, мал, малын түүхий эдийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 “Эрүүл мал”, “Жишиг-Өвөлжөө хаваржаа” аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөө, хаваржааг ариутган, малыг угаалгад бүрэн хамруулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.
- 2.1.4 Халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авч, халдварт өвчингүй эрүүл аюулгүй хүнсний орчин бүрдүүлэх
- 2.1.5 Орон нутгийн онцлогт тохирсон малын тэжээлийн ургамлын тариалалтыг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.6 Гүн өрмийн худаг гаргах, засварлах, Нарны ус өргөгч суурилуулах
- 2.1.7 “Хүнсний ногоо” дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүн амын хүнсний ногооны хэрэглээг бүрэн хангана.
- 2.1.8 Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор /өвөл, зуны/ хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.9 Хөдөөгийн малчин иргэдийг гар утасны сүлжээнд холбох ажлыг шат дараатайгаар хийж хэрэгжүүлэн сумын нийт газар нутгийг гар утасны сүлжээтэй болгох

2.2 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЧИГЛЭЛЭЭР

- 2.2.1 Баянзагийг түшиглэн палеонтологийн музей байгуулах ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.2.2 Өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх зорилгоор “Түмэн тэмээний баяр” арга хэмжээг сэргээж жил бүр зохион байгуулан олон улсын эвент болгож жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2.3 Суманд аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх хүрээнд сумын төв гудамжыг жуулчдын гудамж болгон өргөжүүлж хөгжүүлнэ.
- 2.2.4 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх хүрээнд тухайн салбарт үйлдвэрлэгч, бүтээгч иргэн, аж ахуй нэгжийг бодлогоор дэмжиж хамтарч ажиллана.
- 2.2.5 Хурын усыг хуримтлуулан боломжтой газруудад хөв цөөрөм байгуулах замаар хөдөө аж ахуйн салбарын усны хүрэлцээ хангамжийг нэмэгдүүлэх ажлыг судлан хэрэгжүүлнэ.

- 2.2.6 Орон нутгийн үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, хүчин чадал, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, дэвшилтэт техник технологийг орон нутагт нутагшуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх төсөл хөтөлбөрийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.2.7 Өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, “Үйлдвэрлэгч-өрх” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 2.2.8 Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдаалах төвийг суманд бий болгож, гадаад дотоодын худалдааг зохион байгуулна.
- 2.2.9 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, байгаль орчны доройтлоос хамгаалах зорилгоор Булган - Баянзаг чиглэлийг хатуу хучилттай авто замаар холбох ажлыг судлан хэрэгжүүлнэ.

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

3.1 ШУДАРГА ЁСНЫ ЗАСАГЛАЛ – ШУУРХАЙ ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- 3.1.1 Иргэн төрийн байгууллагад хандан өргөдөл хүсэлт гаргах, шийдвэрлэлтийн явцыг хянах, хариугаа авах ажиллагааг бүрэн цахимжуулж “Миний өргөдөл” гар утасны аппликейшнийг бий болгоно.
- 3.1.2 “Хөдөлгөөнт баг”, “Явуулын оффис”-оор дамжуулан хөдөөгийн иргэдэд төрийн үйлчилгээг нэг цэгээс хүргэж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэн тулгамдсан асуудлыг газар дээр нь шийдвэрлэнэ.
- 3.1.3 Иргэдийн цахим үйлчилгээ авах, мэдээллийн технологи ашиглах мэдлэг, ур чадварыг сайжруулах “Цагаа хэмнэж, цахимаар үйлчлүүлье” аяныг өрнүүлнэ.
- 3.1.4 Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааныг фейсбүүк лайв /live/, орон нутгийн телевизээр шууд нэвтрүүлж сонгосон төлөөлөгчийнхөө оролцоог хянадаг болно.
- 3.1.5 Патент, тусгай зөвшөөрөл, газар, олголтын шийдвэрлэлтийн үйл явцыг шилэн болгоно.
- 3.1.6 Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг Монгол бичгээр явуулах болсонтой холбогдуулан Төрийн албан хаагчид болон иргэдийн үндэсний бичгийн боловсролыг дээшлүүлнэ.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

4.1 АМЬДРАХАД ТААТАЙ НОГООН СУМ

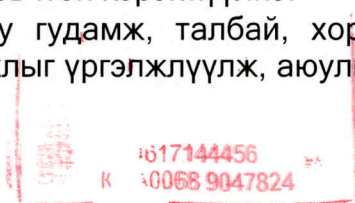
- 4.1.1 Байгаль орчноо хайрлан хамгаалж, ирээдүй хойчдоо газар нутгаа бүрэн бүтэн үлдээх зорилгоор орон нутагт шинээр хайгуулын лицензийг олгохгүй байх бодлого баримтална.
- 4.1.2 “Тэр бум” мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд завгай булаг шандыг түшиглэн ногоон төгөл байгуулах ажлыг хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.3 Байгаль орчны нөхөрлөл, иргэдийн оролцоотойгоор ан амьтан, ус, хөрс, ургамлыг хамгаалж, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийг хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.4 Сумын төвийн цас, элсний нүүдлээс хамгаалах, эрүүл ая тухтай орчин бүрдүүлэх зорилгоор ойжуулах, ногооруулах, ногоон сум болгох хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.5 Сумын төвийн хогийн менежментийг сайжруулах ажлыг судлан хэрэгжүүлэн хоггүй сум болгох
- 4.1.6 Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг сайжруулах, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах хүрээнд түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.7 Байгаль орчин хөрс, бэлчээрийн доройтлыг арилгах, байгаль орчиноо хамгаалах, иргэдийн эд хөрөнгө амь насыг хамгаалах, цаг хугацаа хэмнэх, гадаад дотоод аялал жуулчлалыг урсгалыг нэмэгдүүлэх хүрээнд Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030, Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал, Шинэ сэргэлтийн бодлого бүсчилсэн хөгжлийн реформ

зэрэг бодлогын баримтуудад тусгагдсан Булган - Даланзадгад чиглэлийн хатуу хучилттай авто зам барих

- 4.1.8 “Алган дээрх Булган” хөтөлбөр боловсруулж сумын төв, гэр хорооллыг камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаална.

ТАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 5.1.1 Сумын төвийг үерийн уснаас хамгаалах даланг барьж байгуулна.
- 5.1.2 Сумын төвийн ундны усны эх үүсвэрийг сайжруулах хүрээнд Булган булгаас тусад нь бие даасан байдлаар эх үүсвэртэй болгох ажлыг судалж шийдвэрлэнэ.
- 5.1.3 Иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж сумын төвийн цэвэр, бохирын нэгдсэн системийг шат дараатайгаар өргөтгөх ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.4 Газрын нэгдсэн мэдээллийн санд тулгуурлан иргэнд шинээр газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх үйл ажиллагааг нээлттэй ил тод байдлаар шийдвэрлэнэ.
- 5.1.5 Хот байгуулалт, инженерийн дэд бүтэц, барилга байгууламжийг төлөвлөх, барьж байгуулах, өргөтгөх, ашиглах үйл ажиллагааг газрын харилцааны бодлого төлөвлөлттэй уялдуулан оновчтой хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.6 Сумын төлөвлөлтийн дагуу гудамж, талбай, хорооллын гадна гэрэлтүүлгийг шинээр барьж байгуулах ажлыг үргэлжлүүлж, аюулгүй амьдрах таатай нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

-оОо-

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.06 № 527
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Гурвантэс сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Гурвантэс сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..?.... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Гурвантэс сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ГУРВАНТЭС СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2024 ОНЫ
ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ХОРООНЫ
“ГУРВАНТЭС ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Монгол ардын намын 2024 оны сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

“Тэгш хөгжих Тэс нутаг” мөрийн хөтөлбөрийн тулгуур бодлого нь боловсрол, технологи, инновацад тулгуурласан үзэл баримтлал бүхий дунд хугацааны мөрийн хөтөлбөр юм.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 6 бүлэг, 19 дэд бүлэг, 128 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН ДЭВШИЛ

1.1 БОЛОВСРОЛ

- 1.1.1 Орон нутгийн түүх, соёл, үндэсний өв уламжлал, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, үндэсний үнэт зүйлээ дээдэлсэн агуулгыг баяжуулж, сургалтын нэгдсэн хөтөлбөрөөс гадна сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг хамруулах “Нутгийн жаал” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж, “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.3 Их дээд сургуульд шинээр элсэн орж байгаа оюутнууд болон суралцаж байгаа оюутнууд эзэмшсэн мэргэжлийнхээ дагуу нутагтаа ажиллах боломж, нөхцөлөөр хангахад чиглэсэн хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.4 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд ердийн сургууль, цэцэрлэгт сурах, хөгжих орчин бүрдүүлж сургууль, цэцэрлэгт шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.5 ЕБС-ын сурагчдад хичээлээс гадуур хөтөлбөрт Өмнөговьчуудын өв уламжлал, түүх, урлаг соёл, малчдын байгальтайгаа шүтэлцсэн арга ухааныг таниулах дадлага хичээлийг нэвтрүүлж, “Говийн хүүхэд өв тээгч” аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.6 “Хөгжлийн ирээдүй-Оюунлаг залуус” оюутан залуучуудын хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.7 Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, мэргэжил сонголтоо оновчтой хийх боломжийг бүрдүүлэн, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг уялдуулах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.8 Хүн амын өсөлттэй уялдуулан шинээр 150 хүүхдийн цэцэрлэгийн барилгыг барьж, хүүхэд бүрийг цэцэрлэгт хамруулна.

- 1.1.9 2-5 насны хүүхдийг цэцэрлэгт бүрэн хамруулж ээжүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.10 “Зөгийн үүр-2” хөтөлбөрийн хүрээнд багш нарыг гадаадад мэргэжил дээшлүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.11 Сурагчдын англи хэлний мэдлэгийг шинэ шатанд гаргах “Англи хэлтэй Өмнөговь” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж гадаад улсаас мэргэжлийн багш нарыг урьж ажиллуулна.
- 1.1.12 ЕБС-т байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори, туршилтын талбайтай болох ажлыг зохион байгуулна.
- 1.1.13 Сурагчдад зориулсан сурлага, урлаг, спортын амжилтыг дэмжих хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.14 Сум орон нутагт дутагдалтай байгаа боловсон хүчнийг бүрдүүлэх талаар дунд богино хугацааны бодлого гаргаж хэрэгжүүлнэ.

1.2 АМЬЖИРГАА БУЮУ ӨРХИЙН ОРЛОГО

- 1.2.1 Гурвантэс сумын хэмжээнд өрх бүрд ажил эрхлээгүй насанд хүрсэн гишүүдийг судалж, Хөдөлмөрийн зах зээлд эрэлт бүхий мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Жижиг дунд бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжиж, орон нутагт шаардлагатай барилгын материалын үйлдвэр зэрэг төрөлжсөн үйлдвэрүүдийг шинээр байгуулж ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.3 Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой өрхөд хүлэмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.4 Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгч, хоршоог дэмжиж, тэдгээрээс гарч байгаа эцсийн бүтээгдэхүүнийг Гурвантэсийн онцлогтой брэнд болгон төрөлжүүлж үе шаттайгаар хөгжүүлнэ.
- 1.2.5 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж “Хөдөлмөрийн тухай хууль”-ийн 111.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэхэд аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллана.
- 1.2.6 Ээжүүд болон өрх толгойлсон эцэг, эхийг цагийн ажилд зуучлах, энэ талаар бүтээлч ажилласан аж ахуйн нэгжийг дэмжих бодлого баримтална.

1.3 ЭРҮҮЛ МЭНД, БИЕИЙН ТАМИР

- 1.3.1 Спортын арга хэмжээнүүдийг тогтмол зохион байгуулж багийн спортын томоохон тэмцээнүүдийг зохион байгуулна.
- 1.3.2 Үндэсний спортын тэмцээн уралдаануудыг тогтмол зохион байгуулж хэвших
- 1.3.3 Дугуйн спорт, явган аялал, зэргээр дамжуулан амьдралын зөв, идэвхтэй хэв маягт чиглүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор зохион байгуулна.
- 1.3.4 Иргэдийн идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнийг дэмжиж хөл бөмбөг, гар бөмбөг, сагсан бөмбөг, зэрэг спортоор хичээллэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.5 Нийт иргэдийн дунд урлаг спорт, оюуны их наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

- 1.3.6 Гурвантэс сумын 1-5 настай хүүхдийн эрүүл мэндийг дэмжих, жингийн дутагдлаас сэргийлэх, эцэг эхчүүдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, өвөл, зуны сувилаал ажиллуулна.
- 1.3.7 Тив, дэлхийн аварга шалгаруулах тэмцээнд аймаг, орон нутгаа төлөөлөн оролцож буй тамирчдад дэмжлэг үзүүлнэ.
- 1.3.8 Малчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд хамруулах аян зарлаж явуулын оношилгооны төхөөрөмж, мэргэжлийн баг гаргаж ажиллуулна.
- 1.3.9 “Эрүүл шүд “ аяны хүрээнд оношилгоо, эмчилгээний багаж төхөөрөмж бүхий шүдний мэргэжлийн эмч нарын багийг бүрдүүлэн сумандаа ажиллуулж, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг авна.
- 1.3.10 Эмч, сувилагч, салбарын ажилтнуудыг гадаад, дотоодод мэргэжил дээшлүүлэх, шаталсан сургалтад хамрагдах, туршлага судлахыг дэмжинэ.

1.4 СОЁЛ, ХАНДЛАГА

- 1.4.1 Нийгэмд эерэг нөлөөлөл үзүүлж байгаа клуб, төрийн бус байгууллагуудыг дэмжиж, хамтарч ажиллана.
- 1.4.2 Музейн сан хөмрөгийг баяжуулж, түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалуудын хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулна.
- 1.4.3 Урлагийн боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор дуу, хөгжим, бүжгийн “COVER” арга хэмжээг тогтмол хугацаанд зохион байгуулна.
- 1.4.4 Соёлын биет болон биет бус өвийн хадгалалт хамгаалалтыг олон нийтийн оролцоотой сайжруулан, нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.5 “Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг” аяныг хэрэгжүүлж, төр болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд жил бүр хүүхдэд зориулсан бүтээлч ажлуудыг хамтарч хийдэг жишгийг нэвтрүүлнэ.
- 1.4.6 Ахмад-Дунд-Залуу гурван үеийн алтан хэлхээг батжуулсан арга хэмжээнүүдийг тогтмолжуулж Монгол хүний бахархал, Өв соёл, Газар нутаг, Тусгаар тогтнолоороо бахархах үзлийг сэргээх түүнчлэн ахмад үеэ хүндлэх, тэднээс суралцах, өв тээж залгамжлах бодлогыг баримтална.

1.5 ХАЛАМЖ

- 1.5.1 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настны нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаанд хамрагдалтын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.2 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.5.3 Сумын ахмадын өргөөнд өргөтгөл, засвар, тохижилтыг хийнэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДЭВШИЛ

2.1. ТӨСВИЙН ОРЛОГЫГ НЭМЭГДҮҮЛЖ ОНОВЧТОЙ ХУВААРИЛАХ

- 2.1.1 Төсөв санхүүгийн биеэ даасан байдлыг бэхжүүлсэн, төсвийн орлогын бааз суурийг нэмэгдүүлэн, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх бололцоотой эх үүсвэрийг бүрэн дайчлан, урсгал зардлыг зохистой түвшинд хязгаарлаж, төсвийн тогтвортой, хариуцлагатай байх зарчмыг хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.2 Төсвийн тухай хууль болон холбогдох дүрэм журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, төсвийн төлөвлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн санхүүжилт, тайлан, хяналтыг сайжруулж, төсвийн сахилга батыг дээшлүүлэн, үр ашиггүй зардлыг танах, хэмнэлтийн горимд шилжүүлэх замаар төсвийн алдагдлыг бууруулахаар хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.3 Иргэнийг эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллаж, амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор “Орон нутгийн хөгжлийн сан”-г иргэд олон нийтийн оролцоотойгоор төлөвлөж, хэрэгжилтэд хяналт тавих боломжийг ханган ажиллана.
- 2.1.4 Улсын болон орон нутгийн төсөв, зээл, тусламж, хандиваар бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд бүрэн тусгуулах, өмч, хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулан, хяналтын тогтолцоог тогтмолжуулж ажиллана.
- 2.1.5 Төрийн сангийн дотоод хяналтыг сайжруулан, ажиллагсдын чадавхыг бэхжүүлэх замаар төсвийн тогтвортой, иж бүрэн, үнэн зөв, ил тод шилэн, зохистой хариуцлагатай байх зарчмыг хангана.

2.2 ГАЗАР ТАРИАЛАН, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

- 2.2.1 “Хүнсний ногоо” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүнсний ногоогоор хэрэглээг хангана.
- 2.2.2. Гурвантэс сумандаа 4 улирлын хүнсний ногооны хүлэмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2.3 Малчин, мал бүхий иргэдийн оролцоотой нөхөрлөлийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.2.4 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг төрөөс дэмжих, мал эмнэлгийн арга хэмжээ хэрэгжүүлж байгаа хувийн хэвшлүүд болон малчдыг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.2.5 Малын чанар, ашиг шимийг сайжруулах, сүүлийн үеийн биотехнологийн ололтыг нэвтрүүлсэн эрчимжсэн аж ахуйг малчдын саналаар хөгжүүлнэ
- 2.2.6 Ноос, ноолуур, арьс шир боловсруулж нэмүү өртөг шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.7 Мал сүргээ өсгөн үржүүлж, нүүдлийн соёл уламжлалыг хадгалан малчин залуу халааг бэлтгэхэд хувь нэмрээ оруулж байгаа малчдыг алдаршуулах, туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 2.2.8 Малчдыг аялал жуулчлалын чиглэлээр чадавхжуулж нэмэлт орлоготой болох боломжийг бүрдүүлнэ.

2.2.9 “Чинээлэг Малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, залуу малчдыг дэмжих, туршлага судлуулах, малчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнийг боловсруулах, ашиг орлогоо нэмэгдүүлэх цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.2.10 “Эрүүл мал”, “Жишиг-Өвөлжөө хаваржаа” аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөө, хаваржааг ариутган, малыг угаалга тарилгад бүрэн хамруулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.

2.2.11 Сум дундын отрын бүс нутгийг шинэчлэн тогтоох замаар нөөц бэлчээрийг бий болгож, бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэн.

2.2.12 Малчдын ашиглаж чадахгүй байгаа засварлах шаардлагатай энгийн уурхайн болон богино яндант худагнуудыг сэргээн засварлахад дэмжлэг үзүүлэх.

2.3. “ШИНЭ ХОРШОО” ХӨДӨЛГӨӨН-ХӨДӨӨГИЙН СЭРГЭЛТ

2.3.1. “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөнийг өрнүүлж, хоршоологчдыг дэмжинэ.

2.3.3. Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авах дэмжлэгийг оновчтой болгоно.

2.3.4. Малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан шинэ түвшинд гаргана.

2.3.5. Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг сумандаа нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

2.3.6. Малчид, тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.

2.4. ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

2.4.1 Гурвантэс суманд дулааны цахилгаан станцыг барьж байгуулна.

2.4.2. Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулна.

2.5. ХАРИУЦЛАГАТАЙ УУЛ УУРХАЙ

2.5.1. Гурвантэс суманд үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудтай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж уул уурхайн хөрөнгө оруулалтыг хуулийн хүрээнд нэмэгдүүлнэ.

2.5.2. Хариуцлагатай уул уурхайг дэмжиж, байгаль орчинд сөрөг нөлөө үзүүлж байгаа уул уурхайн компанийн тусгай зөвшөөрлийг цуцлуулах арга хэмжээг иргэдтэй хамт авч хэрэгжүүлнэ.

2.5.3. Шороон замаар нүүрс тээвэр хийлгэхгүй байх уул уурхайн компаниудын санхүүжилтээр хатуу хучилттай авто зам бариулах

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН ДЭВШИЛ

3.1. УХААЛАГ, ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

3.1.1. Гурвантэс сумын төрийн захиргааны бодлого шийдвэр, санал хүсэлт, өргөдөл гомдол, мэдээ мэдээлэл, төрийн үйлчилгээг нэгдсэн байдлаар цахимаар хүргэдэг болгоно.

3.1.2.Төрийн үйлчилгээнд цахим технологийг бүрэн нэвтрүүлж, ТҮЦ машиныг Гурвантэс сумын төвд байрлуулан тодорхойлолт, лавлагааг шуурхай авах боломжийг бүрдүүлнэ.

3.2. ЁС ЗҮЙТЭЙ, МЭРГЭШСЭН ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ

3.2.1.Гурвантэс сумын харьяа төсвийн байгууллагуудад үйлчилгээний үндэсний болон олон улсын /MNS,ISO/ стандарт нэвтрүүлж хэрэгжүүлнэ.

3.2.2.Төрийн албан хаагчдын ур чадварыг дээшлүүлж "Дэвшилтэд үйлчилгээ" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.2.3.Төрийн албан хаагчдад зориулсан "ГОВИЙН ДЭМЖЛЭГ" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж хамрагдах хүрээг нэмэгдүүлж, ялгавартай байдлыг арилгана.

3.2.4.Төрийн үйлчилгээг түргэн шуурхай үзүүлж, харилцааны өндөр соёлтой төрийн албан хаагчийн ёс зүйн тухай хууль болон холбогдох дүрэм, журмыг чанд сахин төрийн албыг өндөр өргөж үнэлэмжийг дээшлүүлэх

3.3.ИРГЭДИЙН ХЯНАЛТ ОРОЛЦООТОЙ, ИЛ ТОД ЗАСАГЛАЛ

3.3.1.Төрийн зарим чиг үүргийг иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлд хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

3.3.2.Улс, аймаг орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдэд иргэд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран хяналт тавьж ажиллана.

3.3.3.Худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлыг хангаж, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

3.3.4. Төрийн худалдан авах ажиллагааг хариуцлагажуулан орон нутгийн аж ахуйн нэгж байгууллагуудыг бодлогоор дэмжинэ. Орон нутгийн аж ахуйн нэгжүүдийг чадавхжуулах, төрийн тендерийн шаардлага хангахуйц болоход зөвлөгөө өгч хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

3.4.ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ТОХИЛОГ ОРЧИН

3.4.1.Багуудын төвийн барилгыг шинээр барих, засварлан тохижуулах замаар "Тохилог баг-Тогтвортой үйлчилгээ" төслийг төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.

3.4.2.Гурвантэс сумын төрийн болон төрийн бус байгууллага аж ахуй нэгжүүдэд хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд чөлөөтэй нэвтрэх, үйлчилгээг саадгүй авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.4.3.Гурвантэс сумын төрийн байгууллагуудад тогтмол хийгддэг урсгал засварыг хийхдээ орчны шийдлийг ухаалаг болгох, үйлчилгээ үзүүлэхэд тохиромжтой, тохилог болгох зорилгын хүрээнд хийж хэвшүүлэх.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН ДЭВШИЛ

4.1. ХӨРСНИЙ БОХИРДОЛ ТООСЖИЛТГҮЙ ГУРВАНТЭС

- 4.1.1.Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан сургууль, цэцэрлэг болон бусад барилга байгууламжуудын гадна иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хамгаалах, тоосжилтыг арилгах зорилгоор авто зогсоолуудыг байгуулна.
- 4.1.2.Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламж, таримал ойн дэд бүтцийг нэмэгдүүлж усалгааны системийг шинэчлэх.

4.2.ДЭД БҮТЭЦ

- 4.2.1.Сумын төвийн цэвэр усны эх үүсвэр болон ус түгээх ухаалаг худгууд дээр ус цэвэршүүлэх шүүлтүүр тавих.
- 4.2.2.Гэр хорооллын нүхэн жорлонг эко био жорлон болгох “БИО ЖОРЛОН” хөтөлбөрийг шат дараатайгаар хэрэгжүүлж эхэлнэ.
- 4.2.3.Явган хүний зам, авто зам дагуу хогийн сав нэмэгдүүлнэ.
- 4.2.4.Үерийн даланг үргэлжлүүлэн өргөтгөнө.
- 4.2.5.Үерийн ус нөөцлөх хөв цөөрмийн байгууламж байгуулж, нөөцөлсөн усыг газар тариулан, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 4.2.6.Агаараар татсан цахилгааны болон бусад шугам сүлжээг стандартад нийцүүлж аюулгүй, дэд бүтцийг байгуулах ажлыг шат дараатай хийж эхлүүлнэ.
- 4.2.7.Тог цахилгааныг төвийн нэгдсэн сүлжээнд холбоно.
- 4.2.8.Баяндалай-Гурвантэс чиглэлийн авто замыг барьж, 2026 онд ашиглалтад оруулна.
- 4.2.9.Үйлчилгээний төвийн хэсгийн зам талбайг тохижуулах
- 4.2.10.Нарийн сухайтын бүлэг ордоос Гурвантэс сумыг засмал замаар холбох
- 4.2.11.Дулааны шугам сүлжээний өргөтгөлийг Гэр хороолол дунд нэмэгдүүлэх.
- 4.2.12.Гар утас, интернэтийн сүлжээ муутай газар нутагт сүлжээний өргөтгөл нэмэгдүүлэх ажлын үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

4.3 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

- 4.3.1 Байгалийн дурсгалт газар, Хил орчмын аялал жуулчлалыг хөгжүүлж аяллын маршрутыг гаргана.
- 4.3.2 Зочид буудал, жуулчны бааз, худалдаа, үйлчилгээний сүлжээг үндэсний болон олон улсын стандартыг /MNS, ISO/ нэгдсэн зохион байгуулалтаар нэвтрүүлэх ажлыг бодлогоор хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.3 Гурвантэс аялал жуулчлалын бэлэг тэмдэг, түүнийг дагасан брэндийг сурталчлан таниулах
- 4.3.4 Үндэсний онцлогийг шингээсэн, байгаль орчинд ээлтэй, нутгийн иргэдийн орлого олох боломжийг бодлогоор дэмжсэн, аялал жуулчлалын чиглэлийг боловсруулж түлхүү хөгжүүлнэ.

- 4.3.5. Дотоод, гадаадын жуулчдад зориулсан зочид буудал, амралтын бааз, худалдаа үйлчилгээ төвлөрсөн соёл амралтын паркууд барина. Жуулчдыг татах байгалийн үзэсгэлэнт газрууд, музей, шашин-сүм хийдийн үзвэр, соёл урлагийн үзүүлбэр, малчин айлд амьдрах, тэмээн жин, спортын уралдаан тэмцээн зэрэг адал явдалт аяллыг төлөвлөж иргэн, айл өрх, хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүд бизнес эрхлэхэд нь дэмжлэг үзүүлнэ.
- 4.3.6. Аялал жуулчлалын бүс дэх иргэн, өрх, хоршоо, нөхөрлөлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг дэд бүтэц, ногоон зээл, худалдааны сувгуудаар дэмнэж, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд гарааны бизнесийг дэмжих бодлого баримтална.
- 4.3.7. Худалдаа, үйлчилгээний салбар, жуулчдад зориулсан зорчигч тээврийн бизнес эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжинэ.

4.4 ЭКО ШИЙДЭЛ

- 4.4.1 Гурвантэсийн ногоон байгууламжийн дэд бүтцийг бүхэлд нь хамруулсан ландшафтын ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 4.4.2 Гэр хороололд ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх “Тохилог хашаа” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 4.4.3 Хуванцар сав, дахин боловсруулагддаг хаягдал түүхий эдийг авах цэгийг үйлчилгээний төвүүд, гэр хороололд хүртээмжтэй, байгуулна.
- 4.4.4 Гэр хороололд ангилан ялгах хогийн савнуудыг байрлуулах ажлыг шат дараатай хэрэгжүүлж эхэлнэ.
- 4.4.5 Гурвантэс сумын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж цэцэрлэгт хүрээлэнг тохижуулна
- 4.4.6 Ногоон байгууламж бүхий цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулах, мод үржүүлгийн зориулалтаар газар эзэмшүүлэх ажлыг дэмжиж ажиллана.

ТАВ. ТЭГШ ХӨГЖИХ СУМ

- 5.1.1 Гурвантэс суманд орон сууцжуулах “ГУРВАНТЭС ХӨГЖИЛ ХОТХОН” хотхон төслийг төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.2 Түрээсийн орон сууц барих
- 5.1.3 Эмнэлгийн барилга шинээр барих.
- 5.1.4 Хийдийн барилга барих.
- 5.1.5 Бөхийн өргөөний барилга барих
- 5.1.6 Зам цэвэрлэгээний машинтай болох
- 5.1.7 Үйлчилгээний төв шинээр байгуулах /орчин үеийн цогц үйлчилгээтэй/.
- 5.1.8 “МИНИЙ АМИНЫ ОРОН СУУЦ” хөтөлбөрийн хүрээнд иргэн амины орон сууц шинээр барих, эсхүл одоо амьдарч байгаа амины орон сууцныхаа нөхцөлийг сайжруулах, дэд бүтцэд холбох зэрэг орон сууцны таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх, шаардлагыг бууруулах, хүртээмжийг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

- 5.1.9 Залуу гэр бүлүүдийг “Миний анхны байр”, “Миний түрээсийн орон сууц” хөтөлбөрүүдийн хүрээнд орон сууцжуулах бодлого гаргана.
- 5.1.10 Сурагчдын аюулгүй зорчих нөхцөл бололцоог бүрдүүлж “Сургуулийн автобус” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.11 Ая тухтай амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор “Автомашингүй гудам”-ыг нэгдсэн зохион байгуулалтаар байгуулна.
- 5.1.12 Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан Гурвантэс суманд шинээр бий болсон хороолол, гэр хорооллын дэд бүтцийг сайжруулах, төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээний ажлыг үе шаттай барьж байгуулна.
- 5.1.13 Хүүхэд, ахмад, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд зориулсан удирдлагатай, дуут, өндөр нам гэрлэн дохио, ухаалаг хурд сааруулагч зэргийг суурилуулах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.
- 5.1.14 Гурвантэс сумын спорт буудлага сонирхогчдод зориулж буудлагын талбайг бий болгох.

ЗУРГАА. БАЙГАЛЬ ОРЧИН

6.1 “Тэрбум мод”

- 6.1.1. Үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд дараах төсөл хөтөлбөрийг иргэн, аж ахуйн нэгж, мэргэжлийн байгууллагуудаар дамжуулан хэрэгжүүлнэ.
- 6.1.2. Говьд мод тарих, арчлах, ургуулах чиглэлээр “ЭХ ДЭЛХИЙН БАГШ” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх
- 6.1.3. Төв суурин газрыг элсний нүүлтээс хамгаалах ойн **НОГООН ЗУРВАС**-ыг агро ойн аж ахуйтай хослуулан хөгжүүлж, хүнсний хангамжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Тэрбум мод” хөдөлгөөнийг дэмжиж **“НОГООН АЖЛЫН БАЙРТАЙ АХМАД”** хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 6.1.4. Говийн загийг нөхөн сэргээж элсний нүүдлийг тогтоон барих, говийн биологийн төрөл зүйлийг хамгаалах зорилготой “**ЗАГАН ОЙ-30-30**” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Хөтөлбөрийг заг үрсэлгээ, заган ойн зурвас бий болгож арчилгаа, хамгаалалт хийх гэсэн үечилсэн байдлаар зохион байгуулна.
- 6.1.5. Говийн баян бүрдийг нөхөн сэргээх, ойжуулах “**БАЯНБҮРД**” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 6.1.6. Жимс жимсгэнэ тарих, нэр төрлийг нэмэгдүүлэх ба нутагшуулсан сортуудыг ашиглан тариалалт эрхлэх, жимс жимсгэнийн аж ахуйг дэмжин хөгжүүлэх “**НОГООН ХҮНС**” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 6.1.7. Сумын төвд зорчигчид, аялагчид үйлчлүүлэх зориулсан нийтийн бие засах газрууд бий болгох.

ГУРВАНТЭС СУМЫН МАН-ЫН ХОРОО

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРООНД**

2024.08.06 № 526
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Даланзадгад сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Даланзадгад сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..8... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Даланзадгад сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2024 ОНЫ
ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН
НАМЫН ХОРООНЫ “ДАЛАНЗАДГАДЫН ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг Төрийн аудитын тухай хууль, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт түүний удирдлагын тухай хуулийн хүрээнд “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, Даланзадгад хотын иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав. Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 5 бүлэг, 18 дэд бүлэг, 123 заалтаас бүрдэнэ.

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН АГУУЛГА:

1 ЭРҮҮЛ ИРГЭНТЭЙ ХОТ

- 1.1 Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, хандлагыг төлөвшүүлэх
- 1.2 Эрүүл мэндийн салбарыг чадавхжуулж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх
- 1.3 Эрүүл, аюулгүй орчин бий болгох
- 1.4 Хүнсний чанар, аюулгүй байдлыг хангах

2 ЧАНАРТАЙ БОЛОВСРОЛЫН БОДЛОГОТОЙ ХОТ

- 2.1 Сурч боловсрох орчин нөхцөлийг сайжруулах
- 2.2 Тэгш хүртээмжтэй болгох
- 2.3 Боловсролын чанарыг сайжруулах

3 ХҮҮХДЭД ЭЭЛТЭЙ ХОТ

- 3.1 Хүүхдийн эрүүл мэнд
- 3.2 Хүүхдийн боловсрол
- 3.3 Хүүхдийн эрх, хамгаалал

4 ӨРХ БҮР НЬ ОРЛОГОТОЙ ХОТ

- 4.1 Төрийн алба хаагчдын нийгмийн баталгаа
- 4.2 Жижиг дунд үйлдвэрлэл
- 4.3 Нийлүүлэгч өрх

5 СТАНДАРТТАЙ ХОТ

- 5.1 Засаглал
- 5.2 Дэд бүтэц
- 5.3 Хүрээлэн буй орчин
- 5.4 Залуусын хот
- 5.5 Аялал жуулчлал

1. ЭРҮҮЛ ИРГЭНТЭЙ ХОТ

1.1 Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэх, хандлагыг төлөвшүүлэх

- 1.1.1 Эртэч Даланзадгад аяныг иргэдийн эрүүл мэнд, бүтээлч байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Дугуй, явган аялал, уулын авиралтын спортын төрлөөр дамжуулан амьдралын зөв, идэвхтэй хэв маяг руу чиглүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжиж, нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлнэ.
- 1.1.3 Иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, эрт илрүүлэг, урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамрагдалтыг байнга хянаж, идэвхжүүлнэ.
- 1.1.4 “Миний эрүүл шүд” төслийг хэрэгжүүлнэ
- 1.1.5 Иргэдийн архи тамхины хэрэглээг бууруулах зорилгоор сургалт, нөлөөллийн аян хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.6 Эрэгтэйчүүдийн дундаж наслалтыг нэмэгдүүлэх зорилгоор “Эрчүүдийн эрүүл мэнд” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.7 “Даланзадгад марафон” гүйлтийг уламжлал болгон зохион байгуулна.

1.2 Эрүүл, аюулгүй орчин бий болгох

- 1.2.1 Автомашин, явган хүний замын аливаа саад, эрсдэлийг үе шаттайгаар арилгах төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.2 Нийтийн биеийн тамирыг дэмжсэн талбай, цэцэрлэгт хүрээлэнг баг бүрд бий болгож, дугуйн болон явган хүний замыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.3 Нийтийн эдэлбэр газрыг дахин төлөвлөж, иргэдэд ээлтэй, хүртээмжтэй соёл, амралтыг бүсийг байгуулна.
- 1.2.4 “Төв саад- 2” ногоон байгууламж хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.5 Нийтийн эзэмшлийн газрын орчны аюулгүй байдлын судалгааг мэргэжлийн байгууллагуудаар хийлгэж, эрсдэлийг бууруулахад чиглэсэн арга хэмжээ зохион байгуулна.

1.3 Хүнсний чанар, аюулгүй байдлыг хангах

- 1.3.1 “Өглөөний цай” төсөл хэрэгжүүлж, иргэдийн амьдралын зөв дадал зуршил, эрүүл хооллолтын бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.2 Цэвэр усны 2-р эх үүсвэрийг төв шугамын хамт ашиглалтад оруулна. 3-р эх үүсвэрийн судалгаа хийлгэж эх үүсвэрийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.
- 1.3.3 Эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны ус уух боломжтой цэгийг гудамж талбай, олон нийтийн байгууламж дахь байршлуудад бий болгоно.
- 1.3.4 Хүнсний аюулгүй байдлын гинжин хэлхээний стандартыг хэвшүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.3.5 “Хүлэмж”, “Зоорь” төслийг хэрэгжүүлэн тариалалтын талбайг ихэсгэж, тарих жимс жимсгэнийн нэр төрлийг нэмэгдүүлэх болон нутагшуулсан сортуудыг ашиглах, жимс жимсгэнийн аж ахуйг дэмжин хөгжүүлэх “Ногоон хүнс” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.4 Эрүүл мэндийн салбарыг чадавхжуулж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэх

- 1.4.1 100-н эмч, сувилагч, асрахуйн ажилтан гадаад дотоодод бэлтгэх, мэргэшүүлэх бодлого баримтална.
- 1.4.2 Эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг түргэн шуурхай авах цахим болон дуудлагын төв ажиллуулна.
- 1.4.3 Иргэн өөрөө эрүүл мэндээ хянах, амин үзүүлэлтийг хэмжих анхан шатны тусламжийн буланг төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллага, айл өрхөд бий болгох хөдөлгөөн өрнүүлнэ.
- 1.4.4 Нийгэм, сэтгэлзүйн судалгааны төв байгуулж, салбар бүрийн сэтгэлзүйн нөхцөл байдлыг судлан шинжлэх, мэдээллийн нэгдсэн сан бүрдүүлэх, холбогдох байгууллагуудаар дамжуулан зөвлөгөө зөвлөмж өгч хэрэгжүүлнэ. “Сэтгэлзүй ба сайхан амьдрал” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

2. ЧАНАРТАЙ БОЛОВСРОЛЫН БОДЛОГОТой ХОТ

2.1 Сурч боловсрох орчин нөхцөлийг сайжруулах

- 2.1.1 1-р сургуульд 640 хүүхдийн өргөтгөлийн барилга, Гурвансайхан, Малчин, шинэ суурьшлын бүсэд 1200 хүүхдийн багтаамжтай 3 сургуулийг шинээр барина.
- 2.1.2 Гурвансайхан, Малчин, Нисэх хороолол, шинэ суурьшлын бүс, Нанзад хороолол, Зүүнсайхан хороололд 150 хүүхдийн ортой 6 цэцэрлэг барина.
- 2.1.3 Даланзадгад сумын 25, 26 дугаар цэцэрлэгийн барилгыг шинээр барина.
- 2.1.4 Даланзадгад сумын 1, 2, 23, 24, 26 дугаар цэцэрлэгийн зогсоолыг шинээр байгуулж, 2, 3 дугаар сургуулийн зогсоолыг өргөтгөнө.
- 2.1.5 Сургууль бүрд сэтгэлзүйн зөвлөгөөний өрөөг стандартын дагуу тохижуулж, хүний нөөцийг бүрдүүлнэ.
- 2.1.6 Захын гэр хорооллоос сургууль цэцэрлэг хүртэл хүүхдийн явган зорчих аюулгүйн зурвас, бүсийг бий болгоно.
- 2.1.7 Зуны цэцэрлэг ажиллуулах, хамрах хүрээг нэмэгдүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.8 Цэцэрлэгт олон жил ашигласан эдлэл, хэрэглэл, тоног төхөөрөмжийг шинэчилж, цэцэрлэгийн тоглоомын нэр төрлийг насны онцлогт тохируулж эрүүл, аюулгүй E1 стандартад нийцүүлж бүрэн шинэчилнэ.
- 2.1.9 ЕБС-уудын анги танхимыг тохижуулах, цахим сургалтын орчныг сайжруулах, Сургуулийн хичээлийн хэрэглэгдэхүүн шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангана.
- 2.1.10 Сургууль бүрд байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори, туршилтын талбайтай болох ажлыг зохион байгуулна.
- 2.1.11 Иргэдэд зориулсан уйгуржин монгол бичгийн сургалтын танхимыг сургуулиудад түшиглэн байгуулж, зохион байгуулна.
- 2.1.12 ШУТИС-ын харьяа Политехникийн коллежийг Говийн бүсийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх ур чадварын хэрэгцээ, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлтэд нийцүүлэн өргөжүүлж, төгсөгчдийг ажлын байраар хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

2.2 Тэгш хүртээмжтэй болгох

- 2.2.1 Боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж чадахгүй байгаа хүүхдүүдийг сургууль цэцэрлэгт хамрагдуулж, завсардалтыг бууруулахад анхаарна.
- 2.2.2 Гэрээсээ хамгийн ойр байгаа цэцэрлэг сургуульд хамрагдах боломжийг бүрдүүлнэ.

2.3 Боловсролын чанарыг сайжруулах

- 2.3.1 Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 2.3.2 Боловсролын салбарт гадаад орнуудтай хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, тэтгэлэгт хамруулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 2.3.3 Дотоод, гадаадын боловсролын салбарын дэвшилтэт хөтөлбөрүүдийг сургалтын тогтолцоонд нэвтрүүлэх замаар суралцагчдын мэдлэгийн түвшин нэмэгдүүлж, багшийн заах арга зүйг сайжруулна.
- 2.3.4 Цэцэрлэг, сургуульд дутагдалтай хүний нөөцийг Улаанбаатар хот болон бусад аймгаас урьж ажиллуулна.
- 2.3.5 Ерөнхий боловсролын сургуулийн дунд ангийн сурагчдын дунд “Мэргэжил бүхэн сайхан” арга хэмжээ зохион байгуулна.
- 2.3.6 Ахлах, дунд ангийн сурагчдад гуравдагч орны хэлийг суралцах боломжийг бий болгоно.
- 2.3.7 Цахим сургалтын нэгдсэн платформ бий болгож Өмнөговийн гаралтай оюутан, малчин, 45-өөс доош насны залуус онлайнаар мэдлэг боловсролоо дээшлүүлэх шаталсан сургалтыг зохион байгуулна.

3 ХҮҮХДЭД ЭЭЛТЭЙ ХОТ

3.1 Хүүхдэд ээлтэй орчин

- 3.1.1 Даланзадгад хотод дэлхийн жишигт нийцсэн хүүхэд, гэр бүлийн гишүүн бүрд зориулсан “Water world” буюу усан парк байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.1.2 Хүүхдийн паркийн замын урд байрлах мод үржүүлгийн талбай дотор “Жимсний цэцэрлэгт хүрээлэн” байгуулж хотын иргэд, бага насны хүүхдийн танин мэдэхүйн аяллын цогцолбор болгон хөгжүүлнэ.
- 3.1.3 Хүүхэд хөгжүүлэх сургалт, өдөр өнжүүлэх төв, тоглоомын талбай бүхий цогцолбор төвүүдийг байгуулахыг дэмжинэ.
- 3.1.4 Монголын Хүүхдийн Ордны орон нутаг дахь анхны салбар “Өмнөговийн Хүүхдийн Ордон”-ыг зохион байгуулж хүүхдийн хөгжлийг дэмжинэ.
- 3.1.5 Хүүхдийн хөгжлийг дэмжих, сурлага, урлаг, спортоор амжилт гаргасан сурагчийг урамшуулах “Бид говийн хүүхдүүд” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.6 Даланзадгад хотын хүүхдийн паркийг “Гэр бүлийн соёл амралтын цогцолбор” болгон өргөжүүлж, гэр бүлээрээ чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх, нийтийн соёлын үйлчилгээнд хамруулах боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.1.7 Байгууллагын дэргэдэх ажилтны хүүхдийн цэцэрлэг, өдөр өнжүүлэх төв байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ.

3.2 Хүүхдийн эрүүл мэнд

- 3.2.1 “Бяцхан шүд” төслийг хэрэгжүүлж, хүүхдийн шүдний өвчлөлийг бууруулж, урьдчилан сэргийлнэ.
- 3.2.2 Хүүхдийн сувилал ажиллуулахыг бодлогоор дэмжиж, хүүхдийн бие бялдрыг чийрэгжүүлж, өсөлт хөгжлийг дэмжинэ.
- 3.2.3 Хүүхдийн дунд зонхилон тохиолдох өвчлөлийг бууруулахад чиглэсэн үйл ажиллагааг зохион байгуулна.
- 3.2.4 Хүүхдийн эмнэлэг байгуулна.
- 3.2.5 “Миний хүүхдийн хоол” төсөл хэрэгжүүлж, хүүхдийн хоолны шим тэжээл, чанар аюулгүй байдлыг хангах олон талт арга хэмжээ зохион байгуулна.

3.3 Хүүхдийн эрх

- 3.3.1 “Тогтвортой гэр бүл” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 3.3.2 Ахуйн архидалтыг бууруулах нөлөөллийн ажлыг тогтмол зохион байгуулна.
- 3.3.3 Хүүхдийн эрхийг хамгаалж, хангуулах ажлын хүрээнд “Хүүхэд хамгааллын ажилтан”-ы орон тоог баг тус бүрд багийн нийт хүүхдийн тоотой уялдуулж ажиллуулна.
- 3.3.4 Үе тэнгийн дээрэлхэлтийг арилгах “Найзууд” арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 3.3.5 Хүүхдэд ээлтэй орчныг бий болгох ажлыг өрнүүлнэ.
- 3.3.6 Хүүхдийн эрхийг хангах, хүүхдэд зориулсан үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, сургалт, хүмүүжлийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа байгууллагыг дэмжиж ажиллана.

4 ӨРХ БҮР НЬ ОРЛОГОТОЙ ХОТ

4.1 Төрийн алба хаагчдын нийгмийн баталгаа

- 4.1.1 Тогтвор суурьшилтай, үр бүтээлтэй ажилласан төрийн албан хаагчдын эрүүл мэнд, сургалт, орон байрны нөхцөл сайжруулахад чиглэсэн “Оюуны үр-2” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.2 Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаагаар төрийн албан хаагчийн түрээсийн орон сууц нэмэгдүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.
- 4.1.3 Төрийн албан хаагчдад зориулсан “Амжилтыг дэмжье” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

4.2 Жижиг дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ

- 4.2.1 Бизнес эрхлэгчдийг дэмжих, шинээр бизнесийн боломжийг бий болгох “Бизнес судалгаа, хөгжүүлэлт”-ийн төв байгуулна.
- 4.2.2 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийн чиглэлээр гадаад орнуудтай хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалт татах, хүний нөөцийг чадавхжуулах, инновацыг нэвтрүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 4.2.3 “Старт ап” төслийн уралдааныг жил бүр зохион байгуулна.
- 4.2.4 Төрийн худалдан авах ажиллагаагаар дамжуулан орон нутагт үйлдвэрлэсэн бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний эх оронч худалдан авалтыг дэмжинэ.
- 4.2.5 24 цагийн худалдаа, үйлчилгээний төв байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ. / хүнс, хоолны газар, эмийн сан, машин засвар, угаалга цэвэрлэгээ г.м/

4.3 Нийлүүлэгч өрх

- 4.3.1 Гэр буудлын үйлчилгээ үзүүлэх иргэдийг дэмжиж ажиллана.
- 4.3.2 “Ажлын байртай ахмадууд” хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.3 Ажилгүй иргэдийг тогтвортой ажил орлоготой болгох талаар зөвлөн чиглүүлэх, ур чадвар эзэмшүүлэх зэргээр зуучлах “Халамжаас Хөдөлмөрт” бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.4 Оюутан, ээжүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй гэх мэт зорилтот иргэдэд зориулсан цагийн ажил, цахим ажлын байрыг нэмэгдүүлэхэд мэргэжлийн байгууллагатай хамтарч ажиллана.
- 4.3.5 Хашаандаа хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлнэ.

5 СТАНДАРТТАЙ ХОТ

5.1 Засаглал

- 5.1.1 Стандарттай, орчин үеийн “ХОТЫН ДҮРЭМ”-тэй болно.
- 5.1.2 Ухаалаг “E-Mongolia” AI шинэчлэл, Цахим засаглалыг нэвтрүүлнэ.
- 5.1.3 Төрийн үйлчилгээнд процессын дахин инженерчлэл хийх ажлыг үргэлжлүүлэн төрийн албаны шат дамжлагыг багасгана.
- 5.1.4 Сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааныг олон нийтэд ил тод, нээлттэй болгоно.
- 5.1.5 Төрийн байгууллагын мэдээллийн ил тод, нээлттэй байдлыг сайжруулж, иргэд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 5.1.6 “ХУРДАН” төрийн цахим үйлчилгээний киоскийг баг бүрд байршуулна.
- 5.1.7 Шинээр байгуулагдсан 9, 10 дугаар багийн төвийн барилгыг спорт, урлаг, олон нийтийн арга хэмжээний заал, өрхийн эмнэлэг, автомашины хүрэлцэхүйц зогсоол, иргэдийн амралт зугаалгын гадна талбайн хамт цогцоор нь барьж байгуулна.
- 5.1.8 Зарим багийн төвүүдийн дэргэд урлаг, спортын болон олон нийтийн үйл ажиллагаа явуулахад зориулсан заал барьж байгуулна.
- 5.1.9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг хангах хүрээнд төрийн байгууллагуудын барилгад стандарт, нормыг хэрэгжүүлнэ. Энэ чиглэлээр санаачилгатай хэрэгжүүлж ажилласан аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг сурталчилж, урамшуулна.
- 5.1.10 “Эрх зүйн зөвлөгөө миний амьдралд” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ

5.2 Дэд бүтэц

- 5.2.1 “Даланзадгад хот-2034” хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг шинэчлэн боловсруулна.
- 5.2.2 Шинэ нисэх онгоцны буудлын төлөвлөлтийг өөрчлөх замаар тухайн газрыг өмчлөх эдэлбэр газар болгож, иргэдэд газар олгох санаачилга гаргаж ажиллана.
- 5.2.3 Даланзадгад дулааны цахилгаан станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, шинэ /50МВт/ эх үүсвэрийг ашиглалтад оруулна.
- 5.2.4 Цахилгаан хуваарилах төвүүдийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж дулааны системээс алслагдмал айл өрхүүдийн дулааныг цахилгаан халаагуураар шийдвэрлэх боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

- 5.2.5 Даланзадгадын сумын төвийн ачаалал ихтэй авто замын уулзваруудыг өргөтгөн шинэчилнэ.
- 5.2.6 Даланзадгад сумын доторх хатуу хучилттай замыг 30 км-ээр нэмэгдүүлнэ.
- 5.2.7 Өндөр хурдны шилэн кабелийн сүлжээг өргөтгөх замаар интернэтийн хурдны дундаж хэмжээг 1000 мегабайтад хүргэнэ.
- 5.2.8 Иргэдийн аюулгүй байдал, гэмт хэргийн гаралтыг бууруулах зорилгоор хиймэл оюун ухаанд суурилсан камерын хяналтын системийн одоо байгаа цэгүүдийн тоог 10 дахин нэмэгдүүлнэ.
- 5.2.9 Ус хангамж, ариутгах татуургын шугамыг өргөтгөж, салбар шугам сүлжээг нэмэгдүүлэх замаар гэр хорооллын айл өрхийн сүлжээнд холбогдох боломжийг 85 хувьд хүргэнэ.
- 5.2.10 Хайрхан, Зэгстэй, Улиастай, Хоймор зэрэг байршилд олгосон өмчлөлийн газарт хэсэгчилсэн төлөвлөлтийг хийж гүйцэтгэнэ.
- 5.2.11 Нийтийн орон сууцанд амьдардаг айл өрхүүд дундын өмчлөлийн эд хөрөнгийнхөө ашиглалтыг сайжруулах зорилготой “Сууц Өмчлөгчдийн Холбоо” буюу СӨХ-ийг байгуулахад бүх талын дэмжлэг үзүүлнэ.
- 5.2.12 Даланзадгад суманд “Цэнгээнт Бүжгийн Ордон” байгуулна.
- 5.2.13 Даланзадгадад дугуйн болон явган хүний замыг нэмэгдүүлнэ.
- 5.2.14 Автозамыг нэвтрэн гарах явган хүний гарцан дээр олон улсын стандартад нийцсэн дуут мэдээлэл бүхий гэрлэн дохиог суурилуулна.
- 5.2.15 Даланзадгад сумын хэрэглэгчдийг цахилгаан эрчим хүчний шөнийн тарифт бүрэн хамруулна.
- 5.2.16 “Ухаалаг Нийтийн Тээвэр” Даланзадгад хотын нийтийн тээврийн үйлчилгээг сайжруулж, парк шинэчлэлт хийнэ. Зогсоолын байршил, зогсоол хоорондын зай, маршрут, эргэлт хоорондын хугацааг тогтмолжуулна.
- 5.2.17 “Нийтийн Халуун Ус”-ны үйлчилгээг стандартад нийцүүлж, хүртээмжийн тоог баг тус бүрийн байршилд 2-3 байхаар тооцож нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 5.2.18 Гэр хорооллын хаягжуулалтыг стандартын дагуу бүрэн шинэчилнэ.
- 5.2.19 “Шинэ хот” төсөл хэрэгжүүлэн, хотын өнгө үзэмжийг сайжруулж, хаягт самбар, гэрэлтүүлгийг бүрэн шинэчилж, технологийн өөрчлөлт хийнэ.
- 5.2.20 Хүүхдийн паркийн үйл ажиллагааг сайжруулж, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хамтран менежментийг сайжруулна.
- 5.2.21 Сэргээгдэх эрчим хүчийг айл өрх, аж ахуйн нэгж байгууллагуудад ашиглахыг бодлогоор дэмжинэ.
- 5.2.22 Зогсоол байгуулах зай талбайгүй нийтийн эзэмшлийн газруудад давхар зогсоол байгуулах зураг төсвийг хийж, барьж байгуулах ажлыг эхлүүлнэ.

5.3 Хүрээлэн буй орчин

- 5.3.1 Хуучин модон хашааг шинэчлэн өөрчилж өнгө үзэмж сайтай болгох санаачилгыг дэмжиж ажиллана.

- 5.3.2 Агаарын бохирдлыг бууруулах шаталсан төсөл хөтөлбөр гаргаж хэрэгжүүлнэ.
- 5.3.3 Байгальд ээлтэй скүүтэр, унадаг дугуйн үйлчилгээ нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг дэмжиж ажиллана.
- 5.3.4 Мэргэжлийн спортын холбоотой хамтран дэмжиж ажиллана.
- 5.3.5 Байгальд ээлтэй, хэмнэлттэй хэрэглээ, үр ашигтай дэвшилтэт ногоон технологийг дэмжинэ.
- 5.3.6 Байгальд ээлтэй ногоон төсөл, үйл ажиллагааг санхүүжүүлэх төр, хувийн хэвшлийн хамтарсан ногоон санхүүгийн санг байгуулж хөгжүүлнэ.
- 5.3.7 Стандартад нийцсэн “Нийтийн ариун цэврийн газар”-ыг төвлөрөл ихтэй цэцэрлэгт хүрээлэн, томоохон худалдаа үйлчилгээний газар, төв гудамж, талбай гэх мэт газруудад байгуулна.
- 5.3.8 Хогийн цэг дэх хуримтлагдсан хур хогийг устгаж, модот төгөл байгуулна.
- 5.3.9 Хог хаягдлын менежментийн судалгаа, ТЭЗҮ-г боловсруулж дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулах

5.4 Залуусын хот

- 5.4.1 “Даланзадгадын Залуус” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 5.4.2 Цахим үйлчилгээ нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 5.4.3 “Open DZ” гадаа театр байгуулна.
- 5.4.4 “Дүнгэнээ” олон улсын хөгжмийн фестиваль, эвент арга хэмжээг уламжлал болгон зохион байгуулна.
- 5.4.5 Залуучуудын чөлөөт цагийг өнгөрүүлэх санаачилгыг дэмжин “24/7 ХОТ” төсөл хэрэгжүүлнэ.

5.5 Аялал жуулчлал

- 5.5.1 Даланзадгадын зорчигч, дотоодын аялагчид, гадны жуулчид дамжин өнгөрөх зам дагуу “Аялал жуулчлал, худалдаа үйлчилгээний” онцлогтой үргэлжилсэн гудам үүсгэх санаачилгыг дэмжиж “Жуулчны гудамж” байгуулах бодлогыг иргэдтэй хамтарч хэрэгжүүлнэ.
- 5.5.2 Дотоодын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх “GODZ” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 5.5.3 Гэр буудал, дэн буудал, нийтийн байр зэрэг үйлчилгээ үзүүлэх иргэдийг дэмжиж ажиллана.

ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ДАЛАНЗАДГАД СУМЫН НАМЫН ХОРОО

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.06 № 525
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Манлай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Манлай сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (4..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Манлай сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**2024-2028 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МАНЛАЙ СУМЫН МОНГОЛ
АРДЫН НАМЫН “МАНЛАЙ ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

Энэ мөрийн хөтөлбөрийн тулгуур бодлого нь боловсрол, технологи, инновацад тулгуурласан үзэл баримтлал бүхий дунд хугацааны мөрийн хөтөлбөр юм.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 9 бүлэг, 60 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. БОЛОВСРОЛ
ХО Р. ЭРҮҮЛ МЭНД
ГУРАВ. СО Л, ХАНДЛАГА, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ
ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ
ТАВ. АХМАД НАСТАН, ХАЛАМЖ
ЗУРГАА. ЖИЖИГ, ДУНД БИЗНЕС ЭРХЛЭГЧИД
ДОЛОО. МАЛ АЖ АХУЙ, ГАЗАР ТАРИАЛАН, ҮЙЛДВЭР ҮЙЛЧИЛГЭЭ
НАЙМ. ЁС ЗҮЙТЭЙ МЭРГЭШСЭН ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ
ЕС. ИРГЭДИЙН ХЯНАЛТ ОРОЛЦООТОЙ ИЛ ТОД ЗАСАГЛАЛ

НЭГ. БОЛОВСРОЛ

- 1.1. Хичээлээс гадуурх секц дугуйланг эрчимтэй хөгжүүлэх, сургалтын байгууллага, сургалтын төвүүд, авьяас ур чадвартай сургагч багш нарт түрээсийн төлбөрийг харьцангуй хямд тогтоож, хүүхэд сонирхлоороо хөгжих, амжилт гаргахад нь бодлогоор дэмжиж, хамтарч ажиллах.
- 1.2. Сургуулийн дотуур байр, ногоон байгууламж, спортын болон урлагийн заал, мэдээлэл технологийн сургалтын танхимыг тохижуулж орчин бүрдүүлнэ.
- 1.3. Манлай суманд шаардлагатай мэргэжлээр сурч буй оюутнуудтай сум орон нутагтаа ажиллах гэрээ байгуулан дэмжиж ажиллана.
- 1.4. Сумын хэмжээний бүх оюутан залууст санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.5. Байгалийн ухааны хичээлийн лаборатори туршилтын талбайтай болгох жишиг кабинетаар хичээллэх боломжийг бүрдүүлнэ.

ХОЁР. ЭРҮҮЛ МЭНД

- 2.1. Эрүүл мэндийн байгууллагын техник тоног төхөөрөмж, хүний нөөцийг түшиглэн ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.2. Өгөөмөр, Жаргалант багийн төвд багийн эмч нарыг ажиллах боломжоор хангах.
- 2.3. Эмч, эмнэлгийн ажилтныг чадавхжуулж нарийн мэргэжлийн урт, богино хугацааны сургаалтанд хамруулах, ажлын байрыг хадгалж, цалинтай сургана.
- 2.4. ЭМТ-д өргөтгөлийн байр барина.
- 2.5. "ЭРҮҮЛ ШҮД" аян хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 2.6. 24цагийн эмийн сан ажиллуулах, дэмжиж ажиллана.

ГУРАВ. СОЁЛ, ХАНДЛАГА, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

- 3.1. Сумын соёлын төвийн техник хэрэгслийг сүүлийн үеийн дэвшилтэд төхөөрөмжүүдээр шинэчилнэ.
- 3.2. 800 хүний суудал бүхий цэнгэлдэх хүрээлэнг барина.
- 3.3. "Шар цав"-д түшиглэсэн задгай музей, үлэг гүрвэлийн парк, цогцолборыг дэмжиж байгуулна.
- 3.4. СӨБ, ЕБС-ийн сурагчдад хичээлдээс гадуур хөтөлбөрт Өмнөговьчуудын өв уламжлал, түүх, урлаг соёл, малчдын байгальтайгаа шүтэлцсэн арга ухааныг таниулах дадлага хичээлийг нэвтрүүлж, "Говийн хүүхэд бүр өв тээгч" аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 3.5. Нийгэмд эерэг нөлөөлөл үзүүлж байгаа клуб, төрийн бус байгууллагуудыг дэмжиж, хамтарч ажиллана.
- 3.6. "COVER" арга хэмжээг тогтмол хугацаанд зохион байгуулна.
- 3.7. "Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг" аяныг хэрэгжүүлнэ.

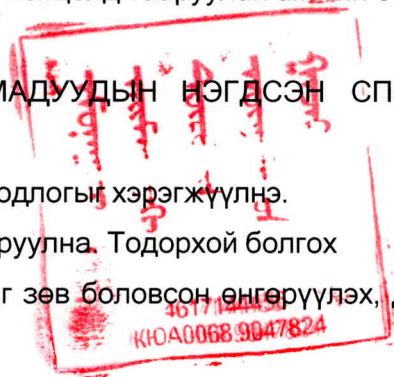
ДӨРӨВ. ДЭД БҮТЭЦ

- 4.1. Сумын төвийн хорооллуудад 5 км авто зам тавина.
- 4.2. Сумын иргэдийн амьдрах орчин сайжруулах хүрээнд 100 айлын орон сууцыг барьж түрээс, түрээсийн зарчмаар өмчлөх орон сууцын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 4.3. Дулааны шугамд холбогдоогүй хорооллуудыг өргөтгөл хийнэ.
- 4.4. Өгөөмөр, Жаргалант багуудыг цахилгаан шугамд холбоно.
- 4.5. Өмчлөлийн газар олголт хийгдсэн хорооллуудад цахилгааны шугамын өргөтгөл хийнэ.
- 4.6. Дэнж, амгалант, Бор хонхор зэрэг хорооллуудыг цэвэр, бохир усны өргөтгөл хийнэ.

- 4.7. Сумын төвийн гэр хорооллын гэрэлтүүлэг, камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаалах талаар бодлого гаргаж хэрэгжүүлнэ.
- 4.8. Засмал замын арчилгааг хийх цас, шороо цэвэрлэгч зориулалтын автомашинаар цэвэрлэгээ үйлчилгээг сайжруулна.
- 4.9. Хүүхдийн иж бүрэн тоглоомын талбай байгуулна.
- 4.10. 'Тэрбум мод' хөтөлбөрийн хүрээнд сумын төвд ойн төгөл байгуулах, арчилгаа усалгааг тогтмолжуулан, таримал модон ойг нэмэгдүүлнэ.
- 4.11. Ая тухтай амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэх "Тохилог хашаа" төсөл хэрэгжүүлнэ.

ТАВ. АХМАД НАСТАН, ХАЛАМЖ

- 5.1. Төсөвт албан байгууллагуудын ахмад ажилчдын хуримтлалын санг бий болгоно.
- 5.2. Ахмадуудын хөдөлмөрлөх нөхцөлд тааруулан ажлын байранд зуучлах үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.
- 5.3. "ГОВИЙН БҮСИЙН АХМАДУУДЫН НЭГДСЭН СПОРТЫН НААДАМ" зохион байгуулна.
- 5.4. "Халамжаас Хөдөлмөрт" бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 5.5. Эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулна. Тодорхой болгох
- 5.6. Ахмадуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, дасгал сургуулилт хийх боломжийг бүрдүүлнэ.

ЗУРГАА. ЖИЖИГ, ДУНД БИЗНЕС ЭРХЛЭГЧИД

- 5.1. Сумын нийт иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 5.2. Хувиараа хөдөлмөр эрхлэх боломжийг дэмжин, хөнгөлөлттэй зээл олгоно.
- 5.3. Жижиг дунд үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоотой хамтран ажиллаж дэмжинэ.
- 5.4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж "Хөдөлмөрийн тухай хууль"-ийн 111.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэхэд аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллана.

ДОЛОО. МАЛ АЖ АХУЙ, ГАЗАР ТАРИАЛАН, ҮЙЛДВЭР ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- 7.1. Малын гаралтай түүхий эд боловсруулах, ноос угаах үйлдвэр байгуулахыг бодлогоор дэмжинэ.
- 7.2. Мал нядалгааны механикжсан цех байгуулах, махны хөлдөөгчтэй зоорь байгуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 7.3. Бэлчээрийг усжуулах зорилгоор малчид гүн өрмийн худаг гаргана.
- 7.4. Малчдын гүн өрмийн худагт нарны өргүүрийг суурилуулна.
- 7.5. Дахин боловсруулагддаг хаягдал түүхий эдийг боловсруулж ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 7.6. Дөрвөн улирлын хүлэмжийн аж ахуйг хөгжүүлнэ.

- 7.7. Малчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд хамруулах аян зарлаж явуулын оношилгооны төхөөрөмж, мэргэжлийн баг гаргаж ажиллуулна.
- 7.8. Зудын эрсдэлийг даван туулах чиглэлээр орон нутгийн онцлогт тохирсон бодлого гаргаж, хэрэгжүүлнэ.
- 7.9. Малчныг нийгмийн даатгалд, малыг эрсдэлийн даатгалд хамруулах арга хэмжээг авна.
- 7.10. Эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжин ажиллана.
- 7.11. Шинэ хоршоо хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх олон талт арга хэмжээг авах
- 7.12. “Чинээлэг Малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 7.13. Ногоон хөгжлийн олон улсын байгууллагуудтай хамтран үе шаттай ажиллана.
- 7.14. Халдварт өвчинтэй тэмцэнэ.
- 7.15. Өвс тэжээл агуулах фонд шинээр барьж байгуулах

НАЙМ. ЁС ЗҮЙТЭЙ МЭРГЭШСЭН ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ

- 8.1. “Говийн дэмжлэг” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, хамрах хүрээг нэмэгдүүлж албан хаагчдын нийгмийн баталгааг хангах.
- 8.2. Төрийн албан хаагчдын мэргэжил дээшлүүлнэ.
- 8.3. Англи хэлтэй хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 8.4. Төрийн албан хаагч, төрийн үйлчилгээний, орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгжийн ажилтан, албан хаагч нарыг шагнаж урамшуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

ЕС. ИРГЭДИЙН ХЯНАЛТ ОРОЛЦООТОЙ ИЛ ТОД ЗАСАГЛАЛ

- 9.1. Улс, аймаг орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдэд иргэд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран хяналт тавьж ажиллана.
- 9.2. Иргэд олон нийтийн оролцоог бий болгоно. Иргэдийн санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- 9.3. Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралдаан, Тэргүүлэгчдийн хурал, гүйцэтгэх засаглалын үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр шууд дамжуулах, орон нутгийн телевизээр шууд нэвтрүүлж, үйл ажиллагааг нээлттэй болгоно.

МАНЛАЙ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ХОРОО

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**МАНДАЛ-ОВОО СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРООНД**

2024.08.06 № 524
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Мандал-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Мандал-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Мандал-Овоо сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

Мандал-Овоо сумын МАН-ын хорооны Тэргүүлэгчдийн
2024 оны 06 дугаар сарын 22-ны өдрийн
03 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН МАНДАЛ-ОВОО СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН
НАМЫН 2024 -2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ОРОН НУТГИЙН
СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

**“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН
БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД МӨН МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН
ХӨТӨЛБӨР, ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР-2030 БОДЛОГЫН
БИЧИГ БАРИМТ, МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ШИНЭ СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО
БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН РЕФОРМ 2025-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ
АЖИЛЛАГААНААС САЛБАРЛУУЛАН “МАНДАЛ-ОВОО ШИНЭ СЭРГЭЛТ”
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ДЭВШҮҮЛЖ БАЙНА**

НЭГ. “Гэр бүл - Хүний хөгжлийн бодлого”

1. Сургуулийн биеийн тамирын гадна талбайн тохижилт, хүүхэд залуучуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, хөгжих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
2. Хүүхэд залуучуудын хөгжлийн төвтэй болж олон талт дугуйлан хичээллүүлж авьяаслаг иргэд, хүүхдүүдээ дэмжин хөгжүүлнэ.
3. Их дээд сургуульд шинээр элсэн орж байгаа оюутнууд болон суралцаж байгаа оюутнууд эзэмшсэн мэргэжлийнхээ дагуу нутагтаа ажиллах боломж, нөхцөлөөр хангахад чиглэсэн бодлого гаргана.
4. Сумын номын сангийн фондыг төрөлжүүлэн баяжуулж, цахим номын сангийн үйлчилгээ нэвтрүүлнэ.
5. Цэцэрлэг сургуулийг хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдүүд сурах, ашиглах боломжтой байх стандартыг нэвтрүүлж олон нийтийн байгууллагуудтай хамтран ажиллаж хэвшүүлнэ.
6. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг хангах хүрээнд төрийн байгууллагуудын барилгад стандарт, нормыг хэрэгжүүлнэ. Энэ чиглэлээр санаачилга гарган, хэрэгжүүлж ажилласан аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг сурталчилж, урамшуулна
7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэх, орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнийг ажлын байраар хангасан аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
8. Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, бүтэн болон хагас цагийн менежментээр орлого олох боломжийг төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд бий болгоно. Ахмадуудыг ажлын байранд зуучлах үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.
9. Ахмадуудын эрүүл мэндийг дэмжсэн шинжлэх ухааны үндэстэй фитнес, иог, нийтийн бүжиг, зөв хооллолт, сэтгэл засал, эрүүл мэндийн үзлэг

оношилгоо, явган аялал, шатар, даам, шагайн харваа зэрэг олон нийтийн үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.

10. Удирдлагын академийн Төрийн албаны сургуулийн эрхэлсэн, ахлах, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх дунд хугацааны багц сургалт, төрийн албанд шинээр томилогдсон албан хаагчийг чиглүүлэх болон мэргэшүүлэх, мэргэшил дээшлүүлэх институтын богино хугацааны сургалтад үе шаттай хамруулна.

11. Гэмт хэрэг, гэр бүлийн хүчирхийлэл, хүүхдийн эсрэг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэл болгож, нөлөөллийн арга хэмжээг төр, иргэний нийгэм, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан өргөжүүлнэ.

2. “Дэд бүтэц”

1. Цэвэр усны шугамыг сумын төвийн хорооллуудад бүрэн тавьж худгийн тоог нэмэгдүүлнэ.
2. Дулааны шугамд өргөтгөх хийнэ.
3. Сумын төвийн гэрэлтүүлэг, камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаалах ажлыг бүрэн хийнэ.
4. Өтгөн, Баянхошуу, Мандал багийн төвийн барилгуудыг шинэчлэх засварлах.
5. Өрх бүрд хүртээмжтэй стандартад нийцсэн дулааны халаагуурыг шийдвэрлэх
6. Төрийн албан хаагч, иргэдэд зориулсан “30-айлын орон сууц”-ыг барих.
7. Даланзадгад-Булган-Мандал-Овоо гэсэн аялал жуулчлалыг дэмжсэн босоо чиглэлийн замын ажлыг хийлгэх.
8. Онги гол дээгүүр шинээр гүүр тавих.
9. Сумын төвийн 2км хатуу хучилттай замын ажлыг хийх.
10. Сумын төвийн өвс, тэжээлийн агуулахыг бүрэн засварт оруулах.
11. Хуучин соёлын төв, Соёл спортын төвүүдийн бүрэн засварт оруулах.
12. Эрүүл мэндийн төвийн хуучин барилгыг засварлах.
13. 17-р цэцэрлэгийн хуучин барилгыг засварлах.
14. Сумдын төвийн болон гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүчний хэрэглэгчдийг шөнийн тарифт бүрэн хамруулна.

3. “Эрүүл мэнд -Эрүүл иргэд”

1. “Эрүүл гэр бүл” аяныг зохион байгуулах
2. Эрүүл мэндийн ажилчдад зориулсан орон сууцыг бий болгох
3. Залуучуудын эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн харилцаа, сэтгэл зүй, хөгжлийн хэрэгцээг дэмжих, бодит хуримтлал бий болгоход чиглэсэн “Залуу гэр бүл” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
4. Эрүүл мэндийн боловсон хүчнийг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөл боломжоор хангах
5. Шүдний эмчтэй болох, мэргэжлийн кабинетыг бүрэн ашиглах

6. Малчдыг эрүүл мэндийн үзлэг, оношилгоонд хамруулах аян зарлаж явуулын оношилгооны төхөөрөмж, мэргэжлийн баг гаргаж ажиллуулна.
7. Өрх толгойлсон эцэг, эхэд ээлтэй бодлого явуулж эрүүл мэндийн цогц үйлчилгээнд хамруулах.
8. Эмч, сувилагч, салбарын ажилтнуудыг гадаад, дотоодод мэргэжил дээшлүүлэх, шаталсан сургалтад хамрагдах, туршлага судлахыг дэмжинэ.

4. “Хүртээмжтэй соёл, боловсролыг иргэн хүүхэд бүрт”

1. Нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэж тогтвор суурьшилтай ажиллах чадварлаг боловсон хүчнээр хангах
2. Хүүхдийн хөгжил, хамгаалал, оролцоог хангасан олон талт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
3. Байгалийн ухаан, технологийн хичээлийн лаборатори туршилтын талбайтай болох.
4. Сурагчдын оролцооны байгууллагуудын хүртээмж чанарыг нэмэгдүүлэх урамшуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
5. Амжилт гаргасан багш, сурагчдыг урамшуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
6. ЕБС-ын сурагчдад ангид хичээлээс гадуур хөтөлбөрт өмнөговьчуудын өв уламжлал, түүх, урлаг соёл, малчдын байгальтайгаа шүтэлцсэн арга ухааныг таниулах дадлага хичээлийг нэвтрүүлж, “Говийн хүүхэд бүр өв тээгч” аяныг хэрэгжүүлнэ.
7. “Хүүхдэд ээлтэй орон нутаг” аяныг хэрэгжүүлж, төр болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд жил бүр хүүхдэд зориулсан бүтээлч ажлуудыг хамтарч хийдэг жишиг хэвшүүлнэ.
8. “Зөгийн үүр-2” дэд хөтөлбөрийн хүрээнд багш нарыг гадаадад мэргэжил дээшлүүлэх хэрэгжүүлнэ.
9. Сурагчдын англи хэлний мэдлэгийг шинэ шатанд гаргах “Англи хэлтэй Өмнөговь” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж гадаадын улс орнуудын мэргэжлийн багш нарыг урьж ажиллуулна.
10. ЕБС-ын анги танхимыг тохижуулах, цахим сургалтын орчныг сайжруулах, шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах асуудлыг жил бүр хэрэгжүүлнэ.
11. Соёл урлагийн салбарын байгууллагуудын ажилтан, ажиллагсдын ажлын байрны орчин нөхцөл, техник тоног төхөөрөмж, хувцас хэрэглэл, урлагийн томоохон хөтөлбөрт арга хэмжээнүүд, ажилчдын сурч боловсрох хэрэгцээ болон улсын чанартай тэмцээн уралдаанд амжилт гаргасан уран бүтээлчдийг дэмжинэ.

5. “Эрүүл таваарлаг- Мал аж ахуй ”

1. Малчдын таваарлаг аж ахуйг дэмжих зорилгоор махны чиглэлийн цөм сүрэг би болгоход дэмжиж ажиллах

2. Ханийн хэцийн хүрэн тэмээний ген фондыг хамгаалж цэврээр өсгөн үржүүлэх бодлого хэрэгжүүлэх.
3. Малын үүлдэр угсааг сайжруулах
4. Малчин залуусыг аялал жуулчлалын чиглэлээр чадавхжуулж нэмэлт орлоготой болох боломжийг бүрдүүлнэ.
5. “Эрүүл мал”, “Жишиг-Өвөлжөө хаваржаа” аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөө, хаваржааг ариутган, малыг угаалгад бүрэн хамруулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.
6. Сум дундын отрын бүс нутгийг шинэчлэн тогтоох замаар нөөц бэлчээрийг бий болгож, бэлчээрийн усан хангамжийг 50 хувьд хүргэнэ.
7. “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөнийг өрнүүлж, хоршоолохыг дэмжинэ.
8. Хоршоодод олгож буй хамтын хариуцлагын 3-5 жилийн хугацаатай хөнгөлөлттэй зээл олгох хөтөлбөрт хамруулна.
9. Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авахад дэмжлэгийг оновчтой болгоно.
10. Малчид, тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг хэрэгжүүлнэ.

6. “Эрүүл хүнс – Газар тариалан”

1. Төмс хүнсний ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлэх, тоног төхөөрөмжөөр хангах.
2. Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламжуудын усалгааны системээр бүрэн хангах.
3. Өрхийн хүлэмжийн аж ахуйг дэмжин хөгжүүлэх.
4. Малын тэжээл тариалах тариалалтын талбайтай болох.

7. “Орон нутгийн онцлог – Аялал жуулчлал”

1. Аялал жуулчлал мэдээллийн цогцолбор төвтэй болох
2. Жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлэх зорилготой Монгол орны говийн бүсийн үзэсгэлэнт байгаль, цаг уур, ан амьтан, нүүдэлчдийн ахуй соёл, онцлог арга хэмжээнүүд зэрэг шаардлагатай мэдээллүүдийг багтаасан цахим сайт нээж монгол, англи, япон, солонгос, хятад хэлээр ашиглах боломжтойгоор зохион байгуулна.
3. Говийн малчдын нүүдлийн соёл, сум орон нутгийн онцлогт тохирсон брэнд бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний нэр төрөл, чанар, дизайныг сайжруулан, жуулчдын сонирхол, эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн хөгжүүлж, өрх гэр, орон нутагт орох орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
4. Сурагч, оюутан залуусыг сургуулийн амралтаараа жуулчдад хөтөч хийх, нутаг орноо сурталчлахад зориулсан богино хугацааны төрөлжсөн сургалтуудад хамруулна.

8. “Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжих – Туслах аж ахуйг хөгжүүлэх”

1. Хог хаягдал ангилан ялгах хэвжүүлэх тоног төхөөрөмж авах
2. Туслах аж ахуйн хөгжүүлэх /гахай, тахиа/
3. Тэжээлийн жижиг үйлдвэр байгуулах
4. Малын тэжээл тариалах ажлыг дэмжих, урамшуулах
5. Арьс нэхий боловсруулах цех байгуулах
6. Үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг шууд худалдаалах төвийг сумдад байгуулж, борлуулалтын сүлжээг бий болгоно.
7. Малын дайвар бүтээгдэхүүнийг борлуулах, зах зээлд нийлүүлэх

9. ” Байгаль орчин -Ногоон өрх”

1. “Хашаандаа сайхан амьдаръя” төсөл хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлэх
2. Хогийн цэгийг тохижуулах, хог хаягдал ангилан ялгах
3. Зөөлөн байр хорооллын модыг тарьж ургуулах цэцэрлэгт хүрээлэн болгох
4. Говийн унаган ургамлын мод бут үржүүлэх, заган ойг нэмэгдүүлэх
5. Орхон-Онги төслийн ажлыг дэмжин хэрэгжүүлэх.
6. Ногоон байгууламжид зориулсан гүн өрмийн худаг нар салхины эрчим хүч ашиглах

4617144456
100680047924
Мандал-Овоо сумын МАН хөрөө

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**НОЁН СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 523
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Ноён сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Ноён сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (.8.... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Ноён сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

Өмнөговь аймгийн Ноён сумын
Монгол Ардын Намын хорооны Тэргүүлэгчдийн
..... оны дугаар сарын-ны өдрийн
.....дугаар хурлын дүгээр хавсралт

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН НОЁН СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН
ХОРООНЫ 2024-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
“НОЁН-ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны үзэл баримтлал”, Монгол Ардын Намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 5 бүлэг, 24 дэд бүлэг, 124 заалтаас бүрдэнэ. Хавсралтад мөрийн хөтөлбөрт дэвшүүлсэн бодлогын зорилтын хүрээнд хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын арга хэмжээг нарийвчлан тодорхойлж, төсвийг тооцсон болно.

НЭГ.ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1. Хөгжсөн өрх

1. Сумын нийгмийн судалгаанд үндэслэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор ажилгүйдлийн бүртгэл судалгаа хийж ажлын байр бий болгоно.
2. Өрхийн амьжиргааны түвшин доогуур болон ажилгүй иргэдийг төсөл хөтөлбөрт хамруулна.
3. Зорилтот бүлгийн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж гарааны бизнес эрхлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
4. Нийгмийн халамжаас олгодог хүнсний талон олголтод хяналт тавина.
5. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн болон ахмад настнуудын нийгмийн хамгааллыг сайжруулж амралт болон сувилалд хамрах хүрээг нэмэгдүүлнэ.
6. “Нэг өрх -нэг ажлын байр” төслийг хэрэгжүүлж, ажилгүйдлийг бууруулна.
7. Хүүхдийн хоногийн хоол хүнсээр авбал зохих илчлэг, үндсэн шимт бодис, аминдэм, эрдэс бодисын зөвлөмж хэмжээг мөрдөх зорилгоор “Сүү тараг” төслийг бодлогоор дэмжинэ.
8. Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаа болон хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

2.Эрүүл Ноёнчууд

9. “Хамгийн чухал нь эрүүл мэнд” хөтөлбөрийн хүрээнд иргэн бүрийг 2 жилд тутамд эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээнд хамруулна.
10. “Эх хүүхдийн эрүүл мэнд” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж эх нялхсын эрүүл мэндийг хамгаална.
11. Сумын эрүүл мэндийн төвд уламжлалт анагаахын кабинет тохижуулахад дэмжих бодлого баримтална.
12. “Эрүүл зүрх” аяны арга хэмжээг зохион байгуулж цусны даралт ихсэлтийн эрт илрүүлгийг 80% хүртэл нэмэгдүүлнэ.

13. Эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, эх нутагтаа цогц оношлуулж, эмчлэгдэх боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
14. Фитнес, иог, нийтийн бүжиг, унадаг дугуйн соёл, явган аялал, зөв хооллолтын клуб зэрэг эрүүл дадал хэвшлийг бий болгох талаар иргэдийг дэмжиж ажиллана.
15. Зориулалтын бус ундны усны савны хэрэглээг халж эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны усны савтай болгох хөдөлгөөн өрнүүлнэ.
16. Суманд ирж ажиллах эмнэлгийн эмч мэргэжилтнийг тогтвор суурьшилтай ажиллуулна.
17. Сумын эрүүл мэндийн төв /Сум дундын эмнэлэг/-тэй хамтран охидын жирэмслэлт болон жирэмсний эрт илрүүлэгт хяналт тавьж мэдээ мэдээллээр хангаж ажиллана.

3. Боловсролыг эх нутагтаа

18. Хүүхэд бүрийг боловсролтой болгох зорилгоор анги завсардал гаргахгүй байх тал дээр бодлого барьж ажиллана.
19. Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагыг хангасан бүтээлч багшийг бий болгож, "Чадварлаг багш" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
20. Цэцэрлэгийг түшиглэн хүүхдийн зуны ясли, сувилал ажиллуулна.
21. Сургуулийн өмнөх боловсролын насны хүүхэд бүрийг цэцэрлэгт хамруулна.
22. Сумын сургуулийн дотуур байр, гал зуух, спортын болон урлагийн арга хэмжээнд хэрэгцээтэй байгаа бараа материал нийлүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ
23. Насан туршийн боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, зайн сургалтаар иргэдийн амьдрах ухааны боловсролыг дээшлүүлнэ.
24. Сумын ерөнхий боловсролын сургууль дээр хэрэгжүүлэх угийн бичиг хөтлөх арга хэмжээг дэмжиж ажиллана.
25. "Оюуны хурд-2" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, байгалийн ухааны хичээлийн сургалтын чанарыг сайжруулна.
26. "Хүүхэд хөгжлийн түлхүүр-2" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, хүүхэд залуучуудад эх оронч ухаарал, үзэл, үндэсний бахархлыг төлөвшүүлнэ.
27. Монгол хэл, бичгээрээ зөв ярьж, бичиж сурах чадварыг бий болгох зорилгоор "Хос бичигтэн" төслийг хэрэгжүүлж, үндэсний Монгол бичгийн хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.
28. Хүүхэд залуучуудын гадаад хэлний боловсролыг сайжруулах зорилгоор "Англи хэлтэй Ноён-2" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

4. Амар амгалан- Аз жаргалтай гэр бүл

29. Шинээр гэр бүл болж байгаа залуучуудад "Хариуцлагатай эцэг эх бодлогын хүрээнд хүүхдийг дээдэлсэн гэр бүлийг төлөвшүүлнэ".
30. Сумаас Улаанбаатар хотод суралцаж байгаа оюутнуудын сурах, амьдрах таатай орчин бүрдүүлнэ.
31. "Хариуцлагатай эцэг, эх" бодлогыг хэрэгжүүлж хүүхдийн эрхийг дээдэлсэн гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.
32. "Хөгжлийн ирээдүй оюунлаг залуучууд-2" хөтөлбөр хэрэгжүүлж залуучуудын сэтгэл зүй, хөгжил, эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн оролцоог дэмжинэ.
33. Суманд "Залуучууд хөгжлийн төв"-ийн үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллана.

5. Соёлын өвийг хамгаалах

34. Суманд Ёслол хүндэтгэлийн өргөөг байгуулах, түүний үйл ажиллагааг тогтмол ажиллах орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
35. Музейн ажилтантай хамтран орон нутгийн түүхэн дурсгалт газруудыг бүртгэлжүүлж, Соёлын биет болон биет бус өвийг хадгалах, хамгаалах, түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг зохион байгуулах. /Ноён, Сэврэйн хийц/

6. Спорт

36. Нийтийн биеийн тамир үндэсний болон спортын бусад төрлүүдийг хөгжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлэх зорилгоор тамирчид мэргэжлийн холбоодыг дэмжиж ажиллана.
37. Үндэсний спортын төрлүүдээр амжилт гаргасан мэргэжлийн холбоод болон багш, дасгалжуулагч, тамирчдыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

1. Хариуцлагатай төсөв- тогтвортой хөгжил

38. Төсвийн хөрөнгийн үр ашигтай хэмнэлттэй хариуцлагатай бодлогыг хэрэгжүүлж төсвийн гүйцэтгэлд иргэд олон нийтийн хяналт оролцоог нэмэгдүүлнэ.
39. Төсөв санхүүгийн хувьд орон нутгийн биеэ даасан тогтвортой байдлыг нэмэгдүүлж, төсвийн орлогын бааз суурийг өргөжүүлнэ.
40. Орон нутгийн үйлдвэрлэл худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх төсөл хөтөлбөрт хамруулна.
41. Тохижилт үйлчилгээний ОНӨААТҮГ шинээр байгуулах

2. Мал аж ахуй

42. Чинээлэг малчин хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж малчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах бодлогыг орон нутагт хэрэгжүүлэх.
43. Халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авч, халдварт өвчингүй тайван бүс нутгаа баталгаажуулна.
44. Малын үүлдэр угсааг баталгаажуулж, таваарлаг чанарыг нэмэгдүүлэх, мал, малын түүхий эдийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.
45. Сумын мал эмнэлэг ХАА-н тасагтай хамтран мал сүргийг эрүүлжүүлэх арга хэмжээ авч малын халдварт өвчинтэй тэмцэнэ.
46. Эрүүл мал “Жишиг өвөлжөө хаваржаа” аяны хүрээнд нийт малчин өрхийн малыг ариутгалд хамруулна.
47. Бэлчээрийн даацыг тэнцвэржүүлж, усан хангамжийг нэмэгдүүлэх, усны хомсдолтой бэлчээрт гүн өрмийн худаг гаргах
48. Малын үүлдэр угсааг сайжруулж таваарлаг цөөн тооны малыг өсгөн үржүүлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.
49. Сум дундын отрын бүс нутгийг шинэчлэн тогтоох замаар нөөц бэлчээрийг бий болгоно.

3. Эрүүл аюулгүй хүнс

50. Хүн амыг эрүүл аюулгүй хүнсээр тогтвортой хангах, хүнсний ногоо дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж орон нутагт газар тариалан эрхлэх ААНБ, иргэдийг дэмжин тариалангийн талбайг нэмэгдүүлнэ.

51. "Хүнсний ногоо" дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүн амын хүнсний ногооны хэрэглээг бүрэн хангана.
52. Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийн тоог нэмэгдүүлнэ.
53. Өмнөговь аймгийн ХАА-н газартай хамтран хүлэмжийг аж ахуйг дэмжиж, орон нутагт өвлийн хүлэмж байгуулна.

4. Өрхийн үйлдвэрлэл

54. Өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжиж төсөл хөтөлбөрт хамруулна.
55. Орон нутгийн өмчит тохижилт үйлчилгээний ААНБ шинээр байгуулж, Жижиг дунд үйлдвэрлэл хөгжүүлэх зорилготой иргэд, ААН-ийг бодлогоор дэмжинэ
56. Малын тэжээлийн ургамал тариалах болон жижиг бэлчээр хаших ажлыг дэмжиж ажиллана.
57. Ноён сумын төвд төр хувийн хэвшилтэй хамтарсан эсгийний үйлдвэр барьж ашиглалтад оруулж ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
58. Тэмээчдийн ашиг орлогыг нэмэгдүүлж, хоёр бөхт монгол тэмээний үнэлэмжийг нэмэгдүүлнэ.
59. Малын сүү, цагаан идээний брэнд бүтээгдэхүүн бий болгоно.
60. Уламжлалт аргаар арьс нэхийгээр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх цехийн үйл ажиллагааг бий болгож тохижуулна.
61. Өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, "Үйлдвэрлэгч-өрх" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

5. Эрчим хүч, дэд бүтцийн чиглэлээр

62. Даланзадгад-Гурвантэс чиглэлийн автозамд холбогдох хатуу хучилттай автозам барих зураг төсөв боловсруулах, ажлыг эхлүүлэх.
63. 110 кв-ын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг барьж ашиглалтад оруулахад хяналт тавьж ажиллана.
64. Сумын төвийн гудамж талбайн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлэх, байр хорооллыг бүрэн гэрэлтүүлэгт холбох.
65. Сумын төв доторх хатуу хучилттай автозам, явган болон дугуйн замыг нэмэгдүүлэх.
66. Сумруу ордог, гардаг хэсгийн даваануудыг засаж янзлах, угтах үдэх хэсгүүдийг тохижуулах

6. Орон сууц

67. Орлогод нийцсэн орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
68. Орон сууцжуулах ажлын хүрээнд барилга үйлдвэрлэлийн цэгтэй болно.
69. Эко хороолол бий болгох
70. Төрийн өмчит байгууллагуудын орон сууцуудыг инженерийн шугам сүлжээнд бүрэн холбох

7. Мэдээллийн технологи, харилцаа холбоо

71. Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийг орон нутагт шинээр нэвтрүүлэхэд дэд бүтцийг байгуулах, өргөтгөх ажлыг төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх, цахимжуулах ажилтай уялдуулан үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

72. Сумын хүүхэд залуучууд, иргэдийн чөлөөт цагаа өнгөрөөх цэцэрлэгт хүрээлэн, нийтийн эзэмшлийн талбайд болон дугуйн замын дагуу цахим сүлжээний WiFi орчин бий болгож, ТҮЦ машинтай болох арга замыг судалж бий болгох

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

1.Ухаалаг Ноён- Шуурхай үйлчилгээ

73. Эмнэлгийн үзлэгийн цаг, шинжилгээний хариу, бүтээн байгуулалт, хэрэглэгчийн үнэлгээ, лавлагаа, хуулбар, өргөдөл гомдол, ажлын байрны мэдээлэл зэрэг төрийн байгууллагын үйлчилгээг нэгтгэн “Ухаалаг Ноёнчууд” цахим системийг нэвтрүүлнэ.
74. Төрийн байгууллагын шийдвэр гаргах үйл явцад иргэдийн оролцоог хангаж, олон нийтийн саналыг цахимаар авах нөхцөлийг бүрдүүлэн “Надад санал байна” цахим хуудсыг ажиллуулна.
75. Иргэн төрийн байгууллагад хандан өргөдөл хүсэлт гаргах, шийдвэрлэлтийн явцыг хянах, хариугаа авах ажиллагааг бүрэн цахимжуулж “Миний өргөдөл” гар утасны аппликейшнийг бий болгоно.
76. “Олон нийттэй харилцах алба 98181155”-ийн үйл ажиллагааг өргөтгөн “Мэдээллийн төв” болгоно.
77. “Хөдөлгөөнт баг”, “Явуулын оффис”-оор дамжуулан сум, баг, застав, иргэдэд төрийн үйлчилгээг нэг цэгээс хүргэж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэн тулгамдсан асуудлыг газар дээр нь шийдвэрлэнэ.
78. Сонсголын болон хэл ярианы бэрхшээлтэй иргэдийн санал хүсэлт, дуудлагыг хүлээн авах “Мессеж” үйлчилгээг төрийн байгууллагад шинээр нэвтрүүлнэ.
79. Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төвөөс үзүүлэх үйлчилгээний нэр төрлийг нэмэгдүүлж, цогц үйлчилгээтэй болгоно.
80. Иргэдийн цахим үйлчилгээ авах, мэдээллийн технологи ашиглах мэдлэг, ур чадварыг сайжруулах “Цагаа хэмнэж, цахимаар үйлчлүүлье” аяныг өрнүүлнэ.
81. Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааныг фэйсбүүк лайв /live/, орон нутгийн телевизээр шууд нэвтрүүлж сонгосон төлөөлөгчийнхөө оролцоог хянадаг болно.
82. Патент, тусгай зөвшөөрөл, газар олголтын шийдвэрлэлтийн үйл явцыг шилэн болгоно.
83. Газарзүйн мэдээллийн системд тулгуурласан хаягжилтын нэгдсэн сан бүрдүүлж, иргэд, байгууллагын хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.
84. “Ухаалаг бүртгэл” төслийг хэрэгжүүлэн улсын бүртгэлийн үйлчилгээг шуурхай авах аппликейшнийг бий болгож иргэдийн хэрэглээнд нэвтрүүлнэ.
85. Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг иргэдийн хяналтад тулгуурлан сайжруулах бодлого хэрэгжүүлж, нийтийн удирдлагын ил тод байдлыг хангана.
86. Үйлчилгээний шуурхай, цэгцтэй байдлыг хангасан төр, хувийн хэвшлийн байгууллагуудыг бэлтгэн гаргах “Стандарттай Ноёнчууд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
87. Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэд төрийн бүх байгууллагад чөлөөтэй нэвтрэх, үйлчилгээг саадгүй авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

2.Бүтээмжтэй, мэргэшсэн төрийн албан хаагч

- 87 Төрийн бүх байгууллагад угтах үйлчилгээг нэвтрүүлж үйлчилгээний соёлыг төлөвшүүлнэ.
- 88 Ахисан түвшний болон мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад 10-с доошгүй төрийн албан хаагчийг хамруулна.
- 89 Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг сайжруулах, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах “Амжилтад тулгуурласан амьдралын баталгаа” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 90 Орон нутагт дутагдалтай байгаа зах зээлд хэрэгцээтэй мэргэжил эзэмшүүлэхэд политехникийн коллеж болон их, дээд сургуулиудтай хамтарч ажиллах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 91 Хөдөө орон нутагт ажиллаж буй төрийн албан хаагчдад зориулсан өмчлөх эрхтэй түрээсийн орон сууцны хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 92 Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг Монгол бичгээр явуулах болсонтой холбогдуулан Төрийн албан хаагчдын үндэсний бичгийн боловсролыг сайжруулна.

3.Тохилог баг-Тогтвортой үйлчилгээ

- 93 “Тохилог баг-тогтвортой үйлчилгээ”-г хэрэгжүүлнэ.
- 94 Бүтээн байгуулалт, олон нийтийн ажилд иргэдийн оролцоог хангах зорилгоор багуудыг “Аравтын систем”, хөршийн холбоогоор зохион байгуулж ая тухтай, амар амгалан орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 95 Төрийн зарим чиг үүргийг иргэдийн нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлд хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

4.Аюулгүй -Амгалан сум

- 96 “Алган дээрх Ноён” хөтөлбөрийн хүрээнд сумын төв, гэр хорооллыг камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаална.
- 97 Сумын хэмжээнд архинаас татгалзах нөлөөллийн арга хэмжээг зохион байгуулж “Архигүй-амар амгалан гэр бүл”-ийг бий болгоно.
- 98 “Аз жаргалтай хүүхэд нас” төслийн хүрээнд цахим тоглоомын донтолтоос урьдчилан сэргийлж, цахим гэмт хэргээс хамгаална.
- 99 “Эрх зүйн мэдлэгийг иргэн бүрд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж иргэдийн эрхээ хамгаалах боломжийг нэмэгдүүлнэ.

5.Хөгжилд хөтөлсөн гадаад харилцаа

- 100 Хөрш зэргэлдээ болон гуравдагч орнуудтай эдийн засгийн харилцан ашигтай, орон нутгийн хөгжлийг дэмжсэн хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ.
- 101 Иргэд, төрийн албан хаагчдыг гадаад оронд сургаж, мэргэшүүлэх “Зөгийн үүр-2” хөтөлбөрт мэргэжилтнээ хамруулж хөгжлөөр тэргүүлэгч орны шинэ мэдлэг, технологийг нэвтрүүлэх хөгжлийн гүүр болгон хэрэгжүүлнэ.

6.Чадварлаг, зөвлөгч хууль сахиулагч

- 102 Иргэдэд зөвлөх замаар хууль дүрмийг мөрдүүлдэг ёс зүйтэй, хууль сахиулагчийг төлөвшүүлж иргэдтэй харилцах хандлагыг сайжруулна

- 103 Сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Хилийн цэрэг болон Зэвсэгт хүчний анги байгууллага, бие бүрэлдэхүүний ажиллах орчин нөхцөлд бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 104 Цагдаа, эмнэлэг, онцгой байдлын бүрэлдэхүүн бүхий тусламж үйлчилгээг цогцоор хүргэх “Мэдээлэл, шуурхай удирдлагын төв” байгуулна.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.Хариуцлагатай уул уурхай

- 105 Шинээр хайгуулын болон ашиглалтын лиценз олголтод орон нутгийн иргэдийн хяналтыг сайжруулж,оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 106 Орон нутгийн иргэдэд үр өгөөжгүй, байгаль орчинд хохиролтой уул уурхайн компаниудын ашиглалтын лицензийг цуцлуулж, хохирлыг бүрэн барагдуулна.

2.Байгаль орчин- Ногоон хөгжил

- 107 Сумын хэмжээнд жил бүр 500 модыг тарьж, арчлан хамгаална.
- 108 Байгаль орчны нөхөрлөл, иргэдийн оролцоотойгоор ан амьтан, ус, хөрс, ургамлыг хамгаалж, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийг хэрэгжүүлнэ.
- 109 Сумдын төвд нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламжийн талбай байгуулах ажлыг үргэлжлүүлж, 10 га-аар нэмэгдүүлнэ.
- 110 Орчны, хөрсний бохирдлыг бууруулах зорилгоор “Эко жорлон” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 111 Сумын хэрэглэгчдийн усан хангамжийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, булаг шандны эхийг хашиж хамгаалах, ойжуулах тохижуулах ажлыг хийх / Уртын гол, Цоохондой, сумын хойт гол гэх мэт/

3.Эко-Аялал жуулчлал

- 112 Хөрш зэргэлдээ орны жуулчдын аяллыг хил дамнасан аяллаар өргөжүүлж, хил орчмын аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.
- 113 Аялал жуулчлалын базын үйл ажиллагааг өргөтгөх, эрчимжүүлэх, ахмадын амралт сувиллын газар байгуулна.

4.Эко орчинтой- Орон сууц

- 114 Бага, дунд орлоготой иргэдийн худалдан авах чадварт нийцсэн “Орлогод нийцсэн орон сууц” дэд хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 115 Төр, орон нутаг, хувийн хэвшлийн оролцоотой “Түрээсийн орон сууц” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 116 Хот, сум, суурины хөгжлийн төлөвлөлтийн дагуу инженерийн шугам сүлжээнд холбогдсон амины орон сууцыг үе шаттайгаар нэмэгдүүлж, халаалт, цахилгааны эх үүсвэрийг сэргээгдэх эрчим хүчээр хангах дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлнэ.
- 117 Багш нарын орон сууцны байршилд иргэдийн оролцоотойгоор дахин төлөвлөлтийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх ажлыг бодлогоор дэмжинэ.

- 118 Сумын гэр хорооллуудын өнгө үзэмжийг сайжруулж, жишиг хорооллуудыг бий болгоно.
- 119 Орон сууцжуулах ажлын хүрээнд барилгын үйлдвэрлэлийн цэгтэй болно.

ТАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.Хөгжсөн - Хот байгуулалт

- 120 Гэр хорооллын өрхийн газрыг дахин зохион байгуулж, нийгмийн болон инженерийн дэд бүтэц, ногоон байгууламж, нийтийн эзэмшлийн талбайг байгуулах, орчны бохирдлыг бууруулах "Хашаандаа сайхан амьдаръя" төсөл хөтөлбөрийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 121 Газрын нэгдсэн мэдээллийн санд тулгуурлан иргэнд шинээр газар өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх үйл ажиллагааг нээлттэй ил тод байдлаар шийдвэрлэнэ.
- 122 Хот байгуулалт, инженерийн дэд бүтэц, барилга байгууламжийг төлөвлөх, барьж байгуулах, өргөтгөх, ашиглах үйл ажиллагааг газрын харилцааны бодлого төлөвлөлттэй уялдуулан оновчтой хэрэгжүүлнэ.
- 123 Иргэд, хувийн хэвшлийн оролцоотойгоор барилгын материалын үйлдвэр байгуулж, импортыг орлох бүтээгдэхүүнийг нэмэгдүүлнэ.

НОЁН СУМЫН НАМЫН ХОРОО

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.06 № 522

танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Номгон сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

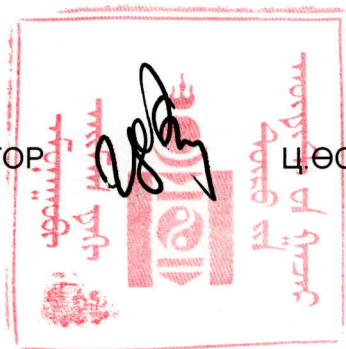
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Номгон сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..5... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Номгон сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН НОМГОН СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН 2024-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ “НОМГОН ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 5 бүлэг, 21 дэд бүлэг, 76 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН СЭРГЭЛТ

1.Хөгжсөн өрх

1. Шинээр 200-аас доошгүй ажлын байрыг бий болгож, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
2. “Нэг өрх-нэг ажлын байр” төслийг хэрэгжүүлж, ажилгүйдлийг бууруулна.
3. Зорилтот болон дундаж давхаргын иргэдэд хөдөлмөр эрхлэхэд нь гарааны бизнес эрхлэх боломжийг бүрдүүлж төсөл хөтөлбөрт хамрагдалтыг нэмэгдүүлэх.
4. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаа болон хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

2.Эрүүл Номгончууд

5. “Эрүүл чийрэг иргэн” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж дундаж наслалтыг нэмэгдүүлнэ.
6. “Хамгийн чухал нь- эрүүл мэнд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн иргэн бүрийг 2 жил тутамд эрүүл мэндийн урьдчилсан сэргийлэх үзлэгт заавал хамруулна.
7. “Эрүүл зүрх” аяны арга хэмжээг зохион байгуулж цусны даралт ихсэлтийн эрт илрүүлтийг 60% хүртэл нэмэгдүүлнэ.
8. Эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, эх нутагтаа цогц оношлуулж, эмчлэгдэх боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
9. Уламжлалт анагаах ухаан, сэргээн засах эмчилгээний тасаг байгуулахыг бодлогын хүрээнд дэмжих
10. Фитнес, нийтийн бүжиг, унадаг дугуйн соёл, явган аялал, зөв хооллолтын клуб зэрэг эрүүл дадал хэвшлийг бий болгох олон нийтийн байгууллагуудыг төрийн бодлогоор дэмжиж “Идэвхтэй эрүүл амьдрал” төслийг хэрэгжүүлнэ.
11. Өрх бүрийг зориулалтын бус савны хэрэглээг халж, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны усны савтай болгох аян өрнүүлнэ.
12. Сумандаа тогтвор суурьшилтай ажиллаж байгаа эмч мэргэжилтнүүдийг дэмжин дутагдалтай эмч, эмнэлгийн ажилтнуудыг тусгай гэрээ бодлогоор бэлтгэнэ.
13. “Эмийн зохистой хэрэглээ” аяныг зохион байгуулж, эмийн сангийн чадавхыг бэхжүүлэн нэн зайлшгүй шаардлагатай эмийн хангалтыг 100%-д хүргэнэ.

3. Боловсрол

14. Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагыг хангасан бүтээлч багшийг бий болгож, “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

15. Цэцэрлэгийг түшиглэн хүүхдийн зуны ясли, сувилал ажиллуулахыг бодлогоор дэмжинэ.
16. Улс, аймгийн олимпиадад болон урлаг, спортын амжилт гаргасан багш сурагчдыг дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.
17. Спортын болон урлагийн заалны ашиглалтыг нэмэгдүүлж хүүхэд, залуучууд бүрийн авьяасыг хөгжүүлнэ.
18. Сургуульд байгалийн ухааны лабораторийг байгуулна.
19. Насан туршийн боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, зайн сургалтаар иргэдийн амьдрах ухааны боловсролыг дээшлүүлнэ.
20. Хүн бүр угийн бичгээ хөтлөх, цус ойртолтоос урьдчилан сэргийлэх, удмын сангаа хамгаалах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
21. "Оюуны хурд-2" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, байгалийн ухааны хичээлийн сургалтын чанарыг сайжруулна.
22. Хүүхэд залуучуудын гадаад хэлний боловсролыг сайжруулах зорилгоор "Англи хэлтэй Номгон" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
23. Сум орон нутагтаа нэн шаардлагатай ховор мэргэжлээр суралцаж байгаа болон сурлагын амжилтаар тэргүүлэгч оюутнуудад хандсан хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

4.Амар амгалан-Аз жаргалтай гэр бүл

24. "Хариуцлагатай эцэг, эх" бодлогыг хэрэгжүүлж хүүхдийн эрхийг дээдэлсэн гэр бүлийг төлөвшүүлэх сургалтыг үе шаттай зохион байгуулна.
25. "Хөгжлийн ирээдүй оюунлаг залуучууд-2" хөтөлбөр хэрэгжүүлж залуучуудын сэтгэл зүй, хөгжил, эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн оролцоог дэмжинэ.
26. Залуу гэр бүлийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж төсөл хөтөлбөрүүдэд хамруулна.

5.Дэлхийд танигдах соёлын өв

27. Төрийн бус байгууллагууд, судлаачидтай хамтран Говь нутгийн өв, соёл, түүхэн хүмүүсийн үйл хэргийг сурталчлан таниулах, түгээн дэлгэрүүлэх, ном, танилцуулаг бий болгоход дэмжих
28. Музейн үзмэрийг баяжуулан, сумын түүхэн дурсгалт газруудыг холбосон маршрут гарган аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, говь нутгаа дэлхийд сурталчлах талаар бодлого баримталж ажиллана.

6.Спорт

29. Нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлэх хүрээнд "Үе тэнгийнхэн" уралдаан тэмцээнийг 2 жилд нэг удаа уламжлал болгон зохион байгуулахад бодлогын хүрээн дэмжих
30. Үндэсний сурын спортыг сумын хэмжээнд хөгжих боломжийг бүрдүүлэх

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГЫН СЭРГЭЛТ

7.Хариуцлагатай төсөв-Тогтвортой хөгжил

31. Төсвийн хөрөнгийн үр ашигтай, хэмнэлттэй, хариуцлагатай бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн төлөвлөлт гүйцэтгэлд иргэд, олон нийтийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
32. Төсвийн тухай хууль болон холбогдох дүрэм журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, төсвийн төлөвлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн санхүүжилт, тайлан, хяналтыг сайжруулж, төсвийн сахилга батыг дээшлүүлэн, үр ашиггүй зардлыг танах, хэмнэлтийн горимд шилжүүлэх замаар төсвийн алдагдлыг бууруулна.

33. Орон нутгийн үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, хүчин чадал, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, дэвшилтэт техник технологийг орон нутагт нутагшуулах, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх төсөл хөтөлбөрийг бодлогоор дэмжинэ.
34. Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны хүрээнд гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөрийг бүх талаар дэмжиж ажиллана.

8. Хөдөө аж ахуй

35. Ахмад малчдын туршлага хуваалцах, хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнийг боловсруулах, ашиг орлогоо нэмэгдүүлэх, залуу малчдыг дэмжих, цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
36. Бэлчээр усжуулалтыг үе шаттай нэмэгдүүлж, гүн өрмийн худаг, хөв цөөрмийг шинээр бий болгох.
37. Малчдын нэгдэх хорших үйл ажиллагааг дэмжин хөгжүүлнэ.
38. Малын эмч нарын чадавхыг сайжруулан мал амьтны гаралтай өвчний голомтыг устгах, ариутгаж халдваргүйжүүлэх, малын угаалга тарилгын ажлыг чанаржуулна.
39. Сумын хилийн цэсийг малчид иргэдэд тодорхой болгож тэмдэгжүүлнэ.
40. Малын тоог чанарт шилжүүлж ашиг шим хүртээмжийг сайжруулна.

9. Стратегийн эрүүл, аюулгүй хүнс

41. Хүн амыг стратегийн эрүүл аюулгүй хүнсээр тогтвортой хангах ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
42. "Хүнсний ногоо" дэд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүн амын хүнсний ногооны хэрэглээг бүрэн хангана.
43. Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийн тоог нэмэгдүүлэх.

10. Үйлдвэрлэгч-өрх

44. Өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, "Үйлдвэрлэгч-өрх" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
45. Орон нутгийн онцлогт тохирсон малын тэжээлийн ургамлын тариалалтыг бодлогоор дэмжинэ.

11. Нутгийн зам

46. "Нутгийн зам" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж Даланзадгад -Номгон сум хүртэл замыг эхлүүлэх төсөв санхүүжилтийг шийдвэрлүүлэх.

12. Мэдээллийн технологи, харилцаа холбоо

47. Үүрэн холбооны дахин дамжуулах станцыг хөдөөгийн багт шинээр байгуулж харилцаа холбооны хүртээмжийг Номгон сумын нутаг дэвсгэрт 100%-д хүргэх

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГЫН СЭРГЭЛТ

13. Ухаалаг Өмнөговь-Шуурхай үйлчилгээ

48. Эмнэлгийн үзлэгийн цаг, шинжилгээний хариу, бүтээн байгуулалт, хэрэглэгчийн үнэлгээ, лавлагаа, хуулбар, өргөдөл гомдол, ажлын байрны мэдээлэл зэрэг төрийн байгууллагын үйлчилгээг нэгтгэн "Ухаалаг Өмнөговь" цахим системийг нэвтрүүлнэ.
49. Иргэн төрийн байгууллагад хандан өргөдөл хүсэлт гаргах, шийдвэрлэлтийн явцыг хянах, хариугаа авах ажиллагааг бүрэн цахимжуулж "Миний өргөдөл" гар утасны аппликейшнийг бий болгоно./1000/

50. Төрийн үйлчилгээнд цахим технологийг бүрэн нэвтрүүлж, ТҮЦ машиныг Номгон сумын ЗДТГ-т байрлуулж тодорхойлолт, лавлагааг шуурхай авах боломжийг бүрдүүлнэ
51. Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралдаан, Тэргүүлэгчдийн хурал, гүйцэтгэх засаглалын үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр шууд дамжуулах, орон нутгийн пэйж болон фэйсбүүк хуудсаар шууд нэвтрүүлж, үйл ажиллагааг нээлттэй болгоно..
52. "Хөдөлгөөнт баг", "Явуулын оффис"-оор дамжуулан сум, баг, застав, иргэдэд төрийн үйлчилгээг нэг цэгээс хүргэж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлэн тулгамдсан асуудлыг газар дээр нь шийдвэрлэнэ.
53. Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэд төрийн бүх байгууллагад чөлөөтэй нэвтрэх, үйлчилгээг саадгүй авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

14.Бүтээмжтэй, мэргэшсэн төрийн албан хаагч

54. Магистрын түвшний болон мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад 3-с доошгүй төрийн жинхэнэ албан хаагчийг орон нутгийн тэтгэлгээр хамруулахыг бодлогоор дэмжинэ.
55. "Говийн нэмэгдэл-2" хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, хамрах хүрээг нэмэгдүүлнэ.
56. Орон нутагт дутагдалтай мэргэжлээр суралцаж байгаа болон сурлагын амжилтаар тэргүүлсэн оюутнуудыг хөдөө орон нутагт урьж ажиллуулах "Төгсөөд төрлөх нутагтаа" хүний нөөцийн хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
57. Хөдөө орон нутагт ажиллаж буй төрийн албан хаагчдад зориулсан өмчлөх эрхтэй түрээсийн орон сууцны хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

15.Тохилог баг-Тогтвортой үйлчилгээ

58. Бүтээн байгуулалт, олон нийтийн ажилд иргэдийн оролцоог хангах зорилгоор багуудыг "Аравтын систем", хөршийн холбоогоор зохион байгуулж ая тухтай, амар амгалан орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
59. Төрийн зарим чиг үүргийг иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлд хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

16.Аюулгүй -Амгалан сум

60. "Алган дээрх Номгон" хөтөлбөрийн хүрээнд сумын төв, гэр хорооллыг камержуулж иргэдийн аюулгүй байдал, өмч хөрөнгийг хамгаална. /500/
61. "Эрх зүйн мэдлэгийг иргэн бүрд" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж иргэдийн эрхээ хамгаалах боломжийг нэмэгдүүлнэ.
62. Иргэдэд зөвлөх замаар хууль дүрмийг мөрдүүлдэг ёс зүйтэй, хууль сахиулагчийг төлөвшүүлж иргэдтэй харилцах хандлагыг сайжруулна
63. Номгон сумын нутаг дэвсгэрт байрлах Хилийн цэрэг болон Зэвсэгт хүчний анги байгууллага, бие бүрэлдэхүүний ажиллах орчин нөхцөл, нийгмийн нөхцөл байдлыг сайжруулах асуудлыг бодлогоор дэмжинэ.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН СЭРГЭЛТ

17.Хариуцлагатай уул уурхай

64. Орон нутгийн иргэдээс дэмжигдээгүй аливаа уул уурхайн үйл ажиллагааг орон нутгаас дэмжихгүй бөгөөд иргэдийн саналд үндэслэн ашиглалтын лицензийг олгох асуудлыг шийдвэрлэж ажиллана.

18. Байгаль орчин- Ногоон хөгжил

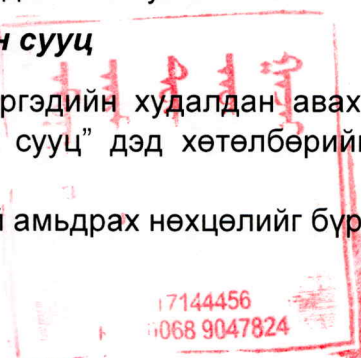
65. Сумын хэмжээнд Монгол улсын ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод”-ын хүрээнд мод тарих иргэд аж ахуй нэгжийг бодлогын хүрээнд бүх талаар дэмжих.
66. Байгаль орчны хамгаалах нөхөрлөл, ангийн отго байгуулж иргэдийн оролцоотойгоор ан амьтан, ус, хөрс, ургамлыг хамгаалалтыг нэмэгдүүлнэ.
67. Байгаль орчин ногоон хөгжил, хог хаягдлыг ялгах, дахин боловсруулах ажлыг эхлүүлнэ.
68. Орчны, хөрсний бохирдлыг бууруулах зорилгоор “Эко жорлон” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. /2000/

19.Эко-Аялал жуулчлал

69. “Өмнөд цэг”-ийн аяллыг хөгжүүлж, дотоодын аялал жуулчлалын маршрутыг нэмэгдүүлэн, стандартуудыг олон улсын жишигт нийцүүлэн хөгжүүлнэ.

20.Эко орчинтой- Орон сууц

70. Бага, дунд орлоготой иргэдийн худалдан авах чадварт нийцсэн 20 айлын “Орлогод нийцсэн орон сууц” дэд хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. /3000/
71. Гэр хороололд ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх “Жишиг хашаа” төсөл хэрэгжүүлнэ.

ТАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН СЭРГЭЛТ

21.Хөгжсөн - Хот байгуулалт

72. Сангийн далайн хийд орчмын газрыг дахин төлөвлөлтөд оруулж газрыг чөлөөлнө. /2500/
73. Нийтийн ахуй үйлчилгээг бий болгох. /Үсчин, гоо сайхан, халуун ус, кофе шоп гэх мэт /2000/
74. Суманд шатахуун түгээх станц нэмэгдүүлэх (жишээ нь: Содмонгол, Монсульт гэх мэт)
75. Ахмадын өргөөг өргөтгөх, бүрэн засвар хийх /500/
76. Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжих зорилгоор иргэдийг зээлийн бодлого болон бусад талын дэмжлэг үзүүлнэ.

-оОо-

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

2024.08.06 № 521
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Сэврэй сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

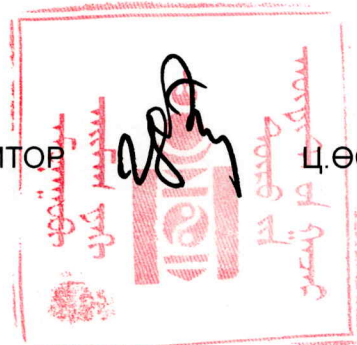
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Сэврэй сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (4.... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Сэврэй сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН СЭВРЭЙ СУМЫН МОНГОЛ
АРДЫН НАМЫН 2024-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
СЭВРЭЙ ШИНЭ СЭРГЭЛТ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал, “Алсын хараа” 2050 хөтөлбөр, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн Монгол ардын намын мөрийн хөтөлбөр, суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.Хөгжсөн өрх

1. Шинээр ажлын байрыг бий болгож, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
2. “Нэг өрх-нэг ажлын байр” төслийг хэрэгжүүлж, ажилгүйдлийг бууруулна
3. Зорилтот болон дундаж давхаргын иргэдэд хөдөлмөр эрхлэхэд нь гарааны бизнесийн сургалтад хамруулах, төсөл хөтөлбөрт хамруулах
4. Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаа болон хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
5. Ахмад настан аймгийн ахмадын сувилал, амралтын газар, сумын Хонгорын голын амралтын газарт сувилах ажлын чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
6. Сумын төвд шинээр ахмадын өргөө барих зураг төслийг мэргэжлийн байгууллагаар хийж гүйцэтгэх

2.Эрүүл Сэврэйчүүд

7. “Эрүүл чийрэг -Сэврэйчүүд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж хөдөлгөөний дутагдлаас сэргийлнэ.
8. Иргэн бүрийг “Эрт илрүүлэг” үзлэг оношилгоо болон урьдчилсан сэргийлэх үзлэгтбүрэн хамруулна.
9. “Эрүүл зүрх” “эрүүл бөөр” аяны арга хэмжээг зохион байгуулж цусны даралт, бөөрний өвчлөлийг эрт илрүүлгийг 80% хүртэл нэмэгдүүлнэ.
10. Эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээг эмчлэгдэх боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ
11. Сэврэй суманд эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвийг стандартад нийцсэн барилгатай болсноор орчин үеийн тоног төхөөрөмжөөр хангах, төсөл хөтөлбөрт нийцүүлэн хийх
12. Фитнес, иог, нийтийн бүжиг, унадаг дугуй, явган аялал зэрэг эрүүл дадал хэвшлийг бий болгох олон нийтийн байгууллагуудыг ажлын байрны дасгал хөдөлгөөнд уриалан хэвшүүлэх
13. Бага насны хүүхдийн шүдний өвчлөлийг бууруулах “Эрүүл шүд” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх

3. Боловсрол бидний ирээдүй

14. Хүүхэд бүрийг боловсролд тэгш хамруулах боломжийг бүрдүүлэх зорилгоор анги, бүлгийн хүртээмж, дутагдалтай багш, мэргэжилтэн бодлогоор бэлтгэх, нутаг оронд ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх
15. Цэцэрлэгийг түшиглэн хүүхдийн зуны цэцэрлэг, сувилал ажиллуулахыг бодлогоор дэмжинэ.
16. Орчин үеийн тоног төхөөрөмж хангах төсөл хөтөлбөр бий болгох
17. Насан туршийн боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, зайн сургалтаар иргэдийн амьдрах ухааны боловсролыг дээшлүүлнэ.
18. Монгол хэл, бичгээрээ зөв ярьж, бичиж сурах чадварыг бий болгох зорилгоор "Үндэсний бичигтэн" төслийг хэрэгжүүлж, үндэсний Монгол бичгийн хэрэглээг нэмэгдүүлж сургалтыг жил бүр зохион байгуулах
19. "Боловсрол бидний ирээдүй" 12 жилийн сургалттай болгох талаарх санал шат шатны байгууллагад хүргэх, судлах
20. Цэцэрлэгийн барилгыг их засварт оруулах, өргөтгөлийн зураг төсөл хийлгэх, мэргэжлийн боловсон хүчин бэлтгэх
21. Цэцэрлэгийн гадна тоглоомын талбайг стандартын болгох

5.Аз жаргалтай гэр бүл

22. "Хариуцлагатай эцэг, эх" бодлогыг хэрэгжүүлж хүүхдийн эрхийг дээдэлсэн гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.
23. Сургуульд дутагдалтай багш, сумын хүн амын бодлого хариуцсан ажилтан ажиллуулна.
24. Өрхийн орлого нэмэгдүүлэх хөтөлбөр сургалтад хамруулах

6.Дэлхийд танигдах соёлын өв

25. Төрийн бус байгууллагууд, судлаачидтай хамтран Говь нутгийн өв, соёл, түүхэн хүмүүсийн үйл хэргийг сурталчлан таниулах, түгээн дэлгэрүүлэх, ном, баримтат кино, эрдэм шинжилгээний бүтээл туурвих ажлыг дэмжинэ.
26. Орон нутагтаа аялал жуулчлалыг нэмэгдүүлэх татах зорилгоор өвөрмөц сонин тогтоц бүхий газар, түүхэн газруудын морь, тэмээн аялал бий болгох, хөтөч бэлтгэх
27. Соёлын биет болон биет бус өв тээгчийг судлан таниулах, залуу хойч үед өвлүүлэх
28. "Ноён Сэврэй" мөнгөн эдлэлийн дархчууд урчуудын хойч үедээ заан сургах түгээн дэлгэрүүлэх ажлыг бодлогоор дэмжинэ
29. Түүхийн дурсгалт газрыг хамгаалах

7.Спорт

30. Нийтийн биеийн тамир, үндэсний болон спортын бусад төрлүүдийг хөгжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлж, уралдаан тэмцээн зохион байгуулах, олон улсын уралдаан тэмцээнд бэлтгэх тамирчид, мэргэжлийн холбоодыг дэмжинэ.
31. "Самбо, чөлөөт бөхийн хүүхдийн тэмцээнийг орон нутгийн иргэдийн оролцоотой, ивээн тэтгэгчдийн хамт жил бүр зохион байгуулна.
32. Ганцаарчилсан төрлийн шатар" даам, ширээний теннис гэх мэт спортыг хүүхэд залууст заан сургах, мэргэжлийн багш урин ажиллуулах, уралдаан тэмцээнийг ивээн тэтгэгчдийн хамт жил бүр нэрэмжит тэмцээн зохион байгуулах

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

8. Мал аж ахуй

33. “Малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, залуу малчдыг дэмжих, туршлага судлуулах, малчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, ашиг орлогоо нэмэгдүүлэх цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
34. Халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авч, халдварт өвчингүй тайван бүс нутгаа баталгаажуулна.
35. “Эрүүл мал”, аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөө, хаваржааг ариутган, малыг угаалгад бүрэн хамруулах, халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авч, халдварт өвчингүй тайван бүс
36. Сум дундын отрын бүс нутгийг шинэчлэн тогтоох замаар нөөц бэлчээрийг бий болгож, бэлчээрийн даацыг тэнцвэржүүлж, бэлчээрийн усан хангамжийг нэмэгдүүлэх
37. Малын үүлдэр угсааг баталгаажуулж, таваарлаг чанарыг нэмэгдүүлэх, мал, малын түүхий эдийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжинэ.
38. “Мянгатын хишиг” залуу гэр бүл болон цөөн малтай өрхийг малжуулахад хамруулах

9. Эрүүл, аюулгүй хүнс

39. Газар тариалан эрхлэгчдийг бодлогоор дэмжих, нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүн амын хүнсний ногооны хэрэглээг нэмэгдүүлэх
40. Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийг нэмэгдүүлнэ.
41. Тариалалтын усан хангамжийг нэмэгдүүлэх
42. Өрхийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх, нурилан бүтээгдэхүүнийг сумандаа үйлдвэрлэдэг болох
43. Хоол үйлдвэрлэл, цайны газрыг бодлогоор дэмжих

10. Үйлдвэрлэгч-өрх

44. Өрхийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, өрхийн үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжинэ.
45. Жижиг дунд үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоог дэмжиж, хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг орон нутагт боловсруулах
46. Аялал жуулчлалын бүс нутагт өрхийн үйлдвэрлэл бий болгох цэг байгуулах

11. Мэдээллийн технологи, харилцаа холбоо

47. Үүрэн телефоны компаниудад санал тавьж харилцан тохиролцож шаардлагатай цэг, газар нутаг сонгон үүрэн телефоны сүлжээ бий болгох /Үүрэн телефоны компани/
48. Сумын төвд интернэт VOO-гийн сүлжээг өргөтгөх

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

12. Бүтээмжтэй, мэргэшсэн төрийн албан хаагч

49. Төрийн байгууллагад “харилцааны соёл” үйлчилгээний соёлыг төлөвшүүлнэ.
50. Иргэд, төрийн албан хаагчдыг мэргэшүүлэх “Зөгийн үүр-2” хөтөлбөрийн дагуу орон нутгийн төрийн албан хаагчдаа сургах

51. Дутагдалтай мэргэжлийн боловсон хүчинг бэлтгэн орон нутагт ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлж орон сууц, түрээсийн орон сууц хөтөлбөр хэрэгжүүлэх
52. Орон сууц, Түрээсийн орон сууц хөтөлбөр хэрэгжүүлэх

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

13. Байгаль орчин- Ногоон хөгжил

53. Ерөнхийлөгчийн санаачилсан “тэр бум” мод хөтөлбөрийн хүрээнд Мод тариалалтыг нэмэгдүүлэх, модны үрсэлгээ суулгацыг хүлэмжид тариалах
54. Сум төвийн орчимд хөрсний бохирдол бууруулах, авто замын чиглэл тогтоох сайжруулсан зам бий болгох
55. Худаг ус гаргах бэлчээр усжуулах гурван багийн нутаг дэвсгэрт судалгааг хийж гүйцэтгэх

14. Эко-Аялал жуулчлал

56. “Элсэн манхан баяр”-ыг олон улсын эвент болгож, орон нутгийн эвентүүдийн тоог нэмэгдүүлэн, жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлнэ.
57. Хонгорын гол аялал жуулчлалын бүс нутгийн автомашины зам зорчих чиглэл гаргах
58. Бүс нутгийн жуулчны бааз, гэр буудал зэргийг нэгдсэн зохион байгуулалт оруулах
59. Сэрүүн булаг, нүдэн булаг хамгаалах ажлын төсөл хөтөлбөр гаргах гүйцэтгэх
60. Гадаад дотоодын жуулчны тоог нэмэгдүүлэх орон нутагт орох орлого нэмэгдүүлэх бодлого барих

Сэврэй МАН-ын хороо

-оОо-

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ХАНБОГД СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 520
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Ханбогд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

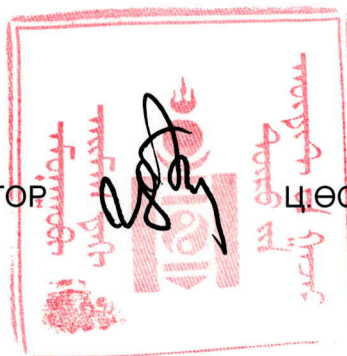
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Ханбогд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (...⁶... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Ханбогд сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНБОГД СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН 2024-2028
ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ “ХАНБОГД ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1 ОРЛОГОТОЙ ИРГЭН- ОРОН СУУЦТАЙ ӨРХ

- 1.1.1 Гарааны бизнес эрхлэгч оюутан, залууст бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Орлого багатай өрхийн ажил эрхлээгүй насанд хүрсэн гишүүдийг мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.1.3 Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих, өргөжүүлэх, гадаад дотоодод туршлага судлах, сургалтад хамруулах, шаардлагатай техник тоног төхөөрөмжийн болон хөнгөлөлттэй зээлд хамруулахыг орон нутгийн түвшинд бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 1.1.4 Сумын хэмжээнд хийгдэж байгаа хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалтын ажлуудад орон нутгийн аж ахуйн нэгж, бизнес эрхлэгчдийн ажил гүйцэтгэх боломжийг бүрдүүлэн дэмжиж ажиллана.
- 1.1.5 Залуу гэр бүл, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг орлогод нь нийцсэн, уян хатан төлбөрийн нөхцөлтэй орон сууц худалдан авахыг дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.6 Иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг ханган өрхийн орлогод нийцүүлэн, эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй амины орон сууц барих ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.1.7 Төрийн албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг сайжруулж, хөдөлмөрийн үнэлэмж, урамшууллыг нэмэгдүүлэн орон сууцаар хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.8 Уул уурхайн компани, бусад аж ахуй нэгжтэй хамтран нийтийн болон түрээсийн сууц барих, засварлах ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.1.9 Ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хэсэгчилсэн төлөвлөгөө хэрэгжүүлэхтэй холбоотой гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийн ажлыг зохион байгуулна.

1.2 АМАР, АМГАЛАН ГЭР БҮЛ

- 1.2.1 Хувь хүн, гэр бүлтэй ажиллах нийгмийн ажилтан, сэтгэл зүйчдийн ажиллах орчныг сайжруулна.
- 1.2.2 Хүүхдийн эрх, хөгжил, хамгааллын тогтолцоог бэхжүүлж, хүүхэд, гэр бүлд ээлтэй, тэгш боломж бүхий нийгмийн хамгааллын бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.3 Хүүхдийн хөгжил, авьяас, ур чадвар, техник сэтгэлгээ, нийгмийн төлөвшилтийг дэмжихэд эцэг, эхчүүдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.4 Хүүхдийг зам тээврийн ослоос урьдчилан сэргийлж, хүүхэд олноор зорчих хэсгийг гарц, гэрлэн дохио, хурд сааруулагч, камертай болгоно.
- 1.2.5 Хүн бүр угийн бичгээ хөтлөх, цус ойртолтоос урьдчилан сэргийлэх, удмын сангаа хамгаалах бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.3 АЗ ЖАРГАЛТАЙ ЭРҮҮЛ ИРГЭН

- 1.3.1 Орон нутгийн эрүүл мэндийн байгууллагын оношилгооны чадавхыг дээшлүүлж, иргэн бүр эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт жил бүр хамрагдах тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 1.3.2 “Идэвхтэй эрүүл амьдрал” үйл ажиллагааны хүрээнд дасгал хөдөлгөөн, зөв хооллолт, стресс бухимдлаас ангид байх эрүүл амьдралын дадал хэвшлийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлд тулгуурлан хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.3 Төрийн албан хаагчдад эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах “Ажилтны эрүүл мэндийн даатгал”-ын үйлчилгээнд хамруулах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.4 “Эрүүл шүд хөтөлбөр” хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.5 Тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй болон ахмад настнуудын эмчилгээ, асаргаа, сувилгаа зэрэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж амралт, сувиллын газрын үйл ажиллагааг жигдрүүлнэ.
- 1.3.6 Эмч, эмнэлгийн ажилчдын нийгмийн асуудлыг сайжруулах, тасралтгүй хөгжлийг дэмжих, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулах, ажиллах орчныг сайжруулан шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.7 Анагаах ухааны өндөр ур чадвартай зөвлөх, тэргүүлэх зэрэгтэй эмч нарын багийг урьж туршлага солилцох, иргэдэд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 1.3.8 Мансууруулах бодис хэрэглэгч, донтогч нарыг эмчлэх, эрүүл мэнд, сэтгэл зүйн засал, нийгмийн тусламж үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.4 ЧАНАРТАЙ БОЛОВСРОЛ АМЬДРАЛЫН ҮНДЭС

- 1.4.1 Боловсролын чанарыг сайжруулах цогц менежментийг хэрэгжүүлэн ажиллана.
- 1.4.2 ЕБС, цэцэрлэгийн багш, ажилтны нийгмийн асуудлыг сайжруулж, хөдөлмөрийн үнэлэмж, урамшууллыг нэмэгдүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.3 Багшлах хүний нөөц болон сурагчдын ур чадварыг дээшлүүлэх, гадаад, дотоодод харилцан туршлага солилцох, хамтын ажиллагааг бий болгох бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.4 Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.5 Хичээлээс гадуурх сургалтын үйл ажиллагааг дэмжиж, хүүхдийн сонирхол, авьяас чадварыг нээн хөгжүүлэх, сонгон, секц, дугуйлангийн үйл ажиллагааг өргөжүүлнэ.
- 1.4.6 Сум орон нутагтаа боловсролын зээлийн сан бий болгох ажлыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд бий болгож, оюутан ар гэртээ санхүүгийн дарамтгүйгээр суралцах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.7 Бүх насны суралцагсад иргэдэд зориулсан онлайн сургалтын хөтөлбөр боловсруулан түгээж, хүн бүр орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран өөрийн хүссэн чиглэлээр насан туршдаа суралцах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.8 Шинээр 1200 хүүхдийн багтаамжтай сургууль, 380 хүүхдийн багтаамжтай цэцэрлэгүүдийг барьж байгуулна.

- 1.4.9 Цэцэрлэгийн хоол болон ЕБС-ийн үдийн хоолны орц найрлагыг нэмэгдүүлж, шим тэжээл амин дэмээр баялаг хоол , сүү сүүн бүтээгдэхүүнээр үйлчлэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.10 Хүүхэд харах үйлчилгээ, өдөр өнжүүлэх төв нээн ажиллуулахыг бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 1.4.11 Кино театр бүхий хүүхэд хөгжлийн ордон байгуулна.
- 1.4.12 Их дээд сургууль, МСҮТ-үүдтэй хамтран орон нутагт хэрэгцээ, шаардлагатай мэргэжлийн боловсон хүчин бэлтгэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.4.13 “Зөв монгол хүн” бэлтгэх бодлогын хүрээнд уламжлал, зан чанарын төлөвшил, хүмүүжил, өв соёл, сургаал, амьдрах ухааны сургалтын хөтөлбөрүүдийг дэмжин ажиллана.

1.5 ЗАЛУУЧУУДЫГ ДЭМЖИХ ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.5.1 Залуучуудын санал санаачилга, сонирхлын бүлгээр нэгдсэн ажлуудыг дэмжин ажиллана.
- 1.5.2 Гэр бүл, хүүхэд, оюутан, залуучууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх орчин бүхий Спорт цогцолборыг төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд бий болгоно.
- 1.5.3 Залуу гэр бүлийн эрүүл мэнд, боловсрол, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн харилцаа, сэтгэл зүй, хөгжлийн хэрэгцээг дэмжсэн хөтөлбөрүүд хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.4 Залуучуудын спортын төрөл, бүрэлдэхүүнийг нэмэгдүүлж, тамирчид амжилтаа ахиулан, улс, тив, дэлхийн түвшинд хүрэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

1.6 НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫГ ДЭМЖИХ ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.6.1 Эмэгтэйчүүдийн хөгжлийн төв байгуулна.
- 1.6.2 Тусгай хэрэгцээ шаардлагатай иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.3 Байнгын асаргаа шаардлагатай тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй иргэд, ахмадуудад зориулсан төрөлжсөн асрамж, сувиллын үйлчилгээний тогтолцоог сайжруулна.
- 1.6.4 Тусгай хэрэгцээ шаардлагатай хүүхдүүдийн сурч боловсрох, хөгжих боломжийг бүрдүүлнэ.
- 1.6.5 Тусгай хэрэгцээ шаардлагатай хүүхэдтэй гэр бүлийг дэмжиж, эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэх, тэдэнд тохирсон ажлын байраар ханган, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.6 Үйлчилгээний газруудад тусгай хэрэгцээ шаардлагатай иргэдэд хэвийн үйлчлүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.7 Ахмад настны орлогыг нэмэгдүүлэх, мэдлэг туршлагаа залуучуудад өвлүүлж үлдээх ажил эрхлэлт, зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.8 Ахмад настны чөлөөт цагаа үр дүнтэй өнгөрөөх, мэдээлэл авах, хөгжих боломжийг бүрдүүлж ажиллана.
- 1.6.9 Ахмадын өргөөг улс, бүсийн хэмжээнд жишиг загвар болгон хөгжүүлж үйл ажиллагааг нь жигдрүүлнэ.

1.7 СОЁЛ, СПОРТЫН ЧИГЛЭЛЭЭР

- 1.7.1 Соёл, спортын салбарт ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчдын нийгмийн асуудлыг сайжруулж, бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.7.2 Соёл урлаг, ардын авьяастнуудыг нэмэгдүүлэх боломжуудыг нийцүүлж хэрэгжүүлнэ.
- 1.7.3 Үндэсний спортын төрлүүдийг хөгжүүлэх бодлого боловсруулж холбоодын үйл ажиллагааг дэмжин ажиллана.
- 1.7.4 Олимп тив, дэлхий, улсын аварга шалгаруулах уралдаан тэмцээнд амжилт гаргасан баг тамирчдыг урамшуулах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.7.5 Түүх, соёлын өвийг сүйтгэгдэхээс сэргийлж, биет болон биет бус өвийг хамгаална.
- 1.7.6 Соёл, урлаг, оюуны спортын төрлөөр хичээллэж байгаа хүүхэд, залуусыг дэмжиж ажиллана.
- 1.7.7 Соёлын төвийн дэргэдэх дугуйлангийн үйл ажиллагааг дэмжин ажиллана.
- 1.7.8 Хүүхдийн номын сан, хүүхдэд зориулсан бүтээл зэрэг соёлын өвийг түгээн дэлгэрүүлж, хүүхэд хөгжлийн төвд шаардлагатай сургалт, тоног төхөөрөмжийн дэмжлэгийг үзүүлнэ.
- 1.7.9 Хүүхдэд урлаг, соёлын боловсрол олгох, хөгжүүлэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа хувийн хэвшлүүдийг бодлогоор дэмжин ажиллана.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

2.1 ХӨГЖИЛД ХӨТЛӨХ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ-ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

- 2.1.1 Дөрвөн улирлын хүлэмж, агуулах, зоорийн аж ахуйг хөгжүүлэх замаар хүнсний ногооны хэрэгцээг тогтвортой хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.2 Газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, тоног төхөөрөмжөөр хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.3 Мал, амьтны гаралтай арьс, шир, ноос, ноолуурыг боловсруулах, оёмол, сүлжмэл бэлэн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бий болгох бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.4 Малын тэжээлийн ургамал тариалах үйл ажиллагааг дэмжин, өвс тэжээлийн аюулгүй нөөцийг бүрдүүлнэ.
- 2.1.5 Малчдын орлогыг нэмэгдүүлэн, ингэний сүүг зах зээлд нийлүүлэх боломжийг бүрдүүлж фермийн үйл ажиллагааг бодлогоор дэмжин, олон улсын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.1.6 Махны чиглэлийн үхрийн эрчимжсэн аж ахуй, туслах аж ахуй хөгжүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.7 Мах боловсруулах үйлдвэрийг ашиглалтад оруулж малчдын орлогыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.8 Галбын улаан тэмээний генефондыг хамгаалах, Гавилууд омгийн хонины генефондыг сайжруулан үүлдрээр батлуулах ажлыг эрчимжүүлэх, үндсэн сайжруулагчаар ашиглах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.9 Малын эрүүл мэндийг хамгаалах, цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлж, мал амьтны гоц халдварт өвчинтэй тэмцэх, цаашлаад эрүүл бүс болох бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.10 Хүнсний бүтээгдэхүүний чанар аюулгүй байдалд тавигдах шаардлага стандартыг хангуулж, эрүүл чанартай хүнс хэрэглэх тогтолцоог сайжруулна.
- 2.1.11 Гадаргын усыг хуримтлуулах, жижиг нуур цөөрөм байгуулж усжуулалтын системийг хөгжүүлнэ.

- 2.1.12 Бэлчээр усжуулах, худагжуулах ажлыг үргэлжлүүлэн бэлчээрийн нөөцийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.13 Цагийн эрсдэлийг хүндрэлгүй даван туулах “Өнтэй өвөлжөө” төслийг малчидтай хамтран хэрэгжүүлнэ.

2.2 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

- 2.2.1 Сумын аялал жуулчлалын менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлж орон нутгийн онцлог, ялгарал бүхий, байгаль орчинд ээлтэй, нутгийн иргэдийг түшиглэсэн тогтвортой эко аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.
- 2.2.2 Говь нутгийн бахархал, монгол өв, соёлыг өвлүүлэх, дархлааг бий болгох, жуулчдыг татах зорилгоор Хоёр бөхт тэмээний үзмэр голлосон Галба говь музейг шинээр байгуулж, үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.
- 2.2.3. Аялал жуулчлалын гол зорин очих цэгүүдийн үйлчилгээ, тохижилт, дэд бүтцийг сайжруулж орон нутагт зохион байгуулагддаг эвентүүдийг өргөн хүрээтэй зохион байгуулж жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 2.2.4 Хил орчмын аялал жуулчлалыг Монгол улсын аялал жуулчлалын бодлоготой уялдуулан хөгжүүлнэ.

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

3.1 ШУДАРГА ЁСНЫ ЗАСАГЛАЛ-ШУУРХАЙ ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- 3.1.1 Хүнд сурталгүй төрийн үйлчилгээ нэвтрүүлэх, эмх цэгцтэй ажиллах замаар хэрэглэгчдийнхээ шаардлагыг тогтвортой хангаж, сэтгэл ханамжийг дээшлүүлэх зорилгоор ISO 9001:2015 стандартыг төрийн байгууллагуудад нэвтрүүлнэ.
- 3.1.2 Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, төрийн албан хаагчдын ажиллах орчныг сайжруулах хүрээнд ЗДТГ-ын шинэ барилгыг барьж ашиглалтад оруулна.
- 3.1.3 Төрийн байгууллагад хандсан иргэдийн өргөдөл, хүсэлтийг шуурхай шийдэж, тушаал, шийдвэр, үүрэг даалгаврын биелэлтийг цахим хэлбэрээр хянадаг болно.
- 3.1.4 Төрийн албан хаагчдыг тасралтгүй сургаж хөгжүүлэх, мэдлэг чадвар, хандлагыг сайжруулж, цахим сургалтын хөтөлбөрийг үр дүнтэй хэрэгжүүлэн албан хаагчдыг хариуцлагажуулна.
- 3.1.5 Үр бүтээлтэй ажиллаж буй төрийн албан хаагчдыг тогтвортой ажиллах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 3.1.6 Баг, хороодын үйл ажиллагааг сайжруулж, төрийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулна.
- 3.1.7 Төрийн үйл ажиллагаа, төсвийн зарцуулалт, орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгжүүдэд тавих иргэний болон хөндлөнгийн хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
- 3.1.8 Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг Монгол бичгээр явуулах болсонтой холбогдуулан Төрийн албан хаагчдын үндэсний бичгийн боловсролыг сайжруулна.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

4.1 АМЬДРАХАД ТААТАЙ НОГООН ХОТ

- 4.1.1 Ханбогд сум болон Хайрхан багийг Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай хуульд нийцүүлэн төлөвлөлтийн дагуу хөгжүүлнэ.

- 4.1.2 Орон нутгийн нислэгийг бий болгож тогтмолжуулах ажлыг зохион байгуулж хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.3 Дулааны станцын хэвийн үйл ажиллагааг ханган, ус дулаан дамжуулах төвүүдийг шинээр барьж ашиглалтыг нэмэгдүүлнэ.
- 4.1.4 Иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг бүрдүүлж төвийн цэвэр ус, ариутгах татуурга, дулаан хангамжийн нэгдсэн системд айл өрх, албан байгууллагуудыг холбох ажлыг эрчимжүүлнэ.
- 4.1.5 Сумын төвийн хатуу хучилттай автозамыг хотын стандартад нийцүүлэн нэмэгдүүлнэ.
- 4.1.6 Автобусны зогсоолуудыг хотын өнгө төрх, иргэдийн ая тухтай байдалд нийцүүлэн сайжруулна.
- 4.1.7 “Нүхэн жорлонгүй хот” хөтөлбөр хэрэгжүүлж гэр хорооллын өрхүүдэд эко жорлон нэвтрүүлж хөрсний бохирдлыг багасгана.
- 4.1.8 Иргэдийн ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэн Гудамж төслийг хэрэгжүүлэн хорооллын шороон замуудыг хатуу хучилттай болгож, тоосжилтыг бууруулна.
- 4.1.9 Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд төвийн ногоон байгууламжуудыг нэмэгдүүлэн сад, цэцэрлэгт хүрээлэн шинээр байгуулна.
- 4.1.10 Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд айл өрх бүр өмчлөлийн газартаа мод тарих аян өрнүүлж, ургуулсан модны тоогоор дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.11 Гэр хорооллуудын дунд хүүхдийн тоглоомын талбай, чийрэгжүүлэлтийн талбайнуудыг шинээр нэмж байгуулна.
- 4.1.12 Нийтийн халуун ус, саун барьж байгуулна.
- 4.1.13 Сургуулийн шугамын автобусыг нэмэгдүүлнэ.
- 4.1.14 Гудамж, талбайн гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг нэмэгдүүлж аюулгүй орчин бүрдүүлнэ.
- 4.1.15 Ахуйн хог хаягдлыг ялгах, цуглуулах, дахин боловсруулах менежментийг шинэ түвшинд гаргана.

4.2 ХАРИУЦЛАГАТАЙ УУЛ УУРХАЙ

- 4.2.1 Уул уурхайд ажиллах орон нутгийн иргэдийн ажлын байрыг шинээр бий болгох, тогтвортой ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх, үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх, ажлын байран дээр өсөж хөгжих боломжийг бүрдүүлэн ажилгүйдлийн түвшнийг тууштай бууруулах бодлого баримталж ажиллана.
- 4.2.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэгчдийг хөгжүүлэн уул уурхайд ханган нийлүүлэлт хийхийг бодлогоор дэмжин хамтарч ажиллана.
- 4.2.3 Ашиглалт олборлолт явуулсан талбайд биологийн нөхөн сэргээлт стандартын дагуу хийгдэж байгаа эсэхэд байнгын хяналт тавьж хариуцлагажуулна.
- 4.2.4 Дүйцүүлэн хамгаалах хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт тавьж, таримал ойн санг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авч ажиллана.
- 4.2.5 Уул уурхайн гүний усны нөөц ашиглалтыг хязгаарлаж гадаргын ус ашиглахыг төр хувийн хэвшлийн хүрээнд хэрэгжүүлэх ажлыг орон нутгийн түвшинд бодлогоор дэмжин ажиллана.
- 4.2.6 Гашуун сухайт боомт түшиглэн тээвэр, логистикийн салбарыг орон нутагт түлхүү хөгжүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ХҮРМЭН СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 518
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Хүрмэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Хүрмэн сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (7..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Хүрмэн сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

“АЛСЫН ХАРАА-2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД МӨН МОНГОЛ УЛСЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР, ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН ХӨТӨЛБӨР-2030 БОДЛОГЫН БИЧИГ БАРИМТ, МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ШИНЭ СЭРГЭЛТИЙН БОДЛОГО БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН РЕФОРМ 2025-2028 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС САЛБАРЛУУЛАН ХҮРМЭН-ШИНЭ СЭРГЭЛТ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ДЭВШҮҮЛЖ БАЙНА.

ЭНЭХҮҮ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ БОЛОВСРУУЛАХДАА ӨНГӨРСӨН ЖИЛҮҮДЭД ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ТӨР, ЗАСАГ ЗАХИРГААНААС ГАРГАСАН ХӨТӨЛБӨР, ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНААС ДҮГНЭЛТ ГАРГАЖ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧ БАЙГУУЛЛАГЫН ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖ ДЭЭР ҮНДЭСЛЭН СУДАЛГАА САНАЛ АСУУЛГА АВЧ ГАРГАСАН БОЛНО.

Нэг. ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ -ШИНЭ СЭРГЭЛТ

1.1 БОЛОВСРОЛ

- 1.1.1 Орон нутгийн түүх, соёл, үндэсний өв уламжлал, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, үндэсний үнэт зүйлээ дээдэлсэн агуулгыг баяжуулж, сургалтын нэгдсэн хөтөлбөрөөс гадна Хүрмэн суманд байрлах өмчийн хэлбэр харгалзахгүй бүх сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг хамруулах “Дэвшилтэт хүүхэд” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж, “Санаачилгатай багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.3 Ясли, хүүхэд харах үйлчилгээг нэвтрүүлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, сурч хүмүүжих орчин нөхцөлийг стандартад нийцүүлэн бүрэн шинэчилнэ.
- 1.1.4 Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд ердийн сургууль, цэцэрлэгт сурах, хөгжих орчин бүрдүүлж сургууль, цэцэрлэгт шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг хийх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.5 Хичээлээс гадуурх секц дугуйланг эрчимтэй хөгжүүлэх “Хүүхдийн ордон” чөлөөт сургалтын цогцолбор байгуулж, сургалтын байгууллага, авьяас ур чадвартай сургагч багш нарт түрээсийн төлбөрийг харьцангуй хямд тогтоож, хүүхэд сонирхлоороо хөгжих, амжилт гаргахад нь бодлогоор дэмжиж, хамтарч ажиллана.
- 1.1.6 Сургуулийн дотуур байр, ногоон байгууламж, спортын болон урлагийн заал, цайны газар, мэдээлэл зүйн сургалтын танхимыг тохижуулж, тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй суралцагчдад зориулсан орчин бүрдүүлнэ.
- 1.1.7 Хүрмэн суманд шаардлага бүхий мэргэжлээр суралцаж байгаа болон сурлагын амжилтаар тэргүүлэгч оюутнуудад зориулж “Тэтгэлэгт хөтөлбөр” хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.8 Бүсийн хөгжлийг дэмжиж, орон нутгийн онцлогт уялдуулсан хөдөө аж ахуй, хүнсний үйлдвэрийн чиглэлээр боловсон хүчин хөтөлбөрийг зохион байгуулна.

1.1.9 Эрдэмтэн, судлаач багш нарын орон нутагт хэрэгцээтэй инновацлаг судалгааны ажлыг бодлогоор дэмжиж, Хүрмэн сумын төсөвт тогтмол тусгаж ажиллана.

1.1.10 Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, мэргэжил сонголтоо оновчтой хийх боломжийг бүрдүүлэн, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг уялдуулах бодлого баримтална.

1.2 АМЬЖИРГАА БУЮУ ОРЛОГО

1.2.1 Хүрмэн сумын хэмжээнд өрх бүрд ажил эрхлээгүй насанд хүрсэн гишүүдийг судалж, Хөдөлмөрийн зах зээлд эрэлт бүхий мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулж, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

1.2.2 Гарааны бизнес эрхлэгч оюутан, залууст бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох START UP цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

1.2.3 Жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг төрөөс бизнес инкубацын үйлчилгээгээр бойжуулж, томруулах бодлого хэрэгжүүлэх бодлого гаргаж ажиллана.

1.2.4 Иргэдийн туршлага, ур чадвартаа түшиглэн хувиараа хөдөлмөр эрхлэх боломжийг дэмжиж, шаардлагатай техник, тоног төхөөрөмжөөр хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.2.5 Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор ногоочдын гудамжийг бий болгож, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолд нийцүүлэн бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.2.6 Жижиг дунд үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоог дэмжиж, тэдгээрээс гарч байгаа эцсийн бүтээгдэхүүнийг Хүрмэн сумын онцлогтой брэнд болгон төрөлжүүлж үе шаттайгаар хөгжүүлнэ.

1.2.7 Бичил, жижиг дунд бизнесийн ханган нийлүүлэлтийг орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй томоохон аж ахуйн нэгж, төсөл хөтөлбөртэй уялдуулна.

1.2.8 Орон нутагт 2024-2028 онд шинээр ашиглалтад оруулах үйлдвэрүүдийн ажиллах хүчний 80 хүртэлх хувийг Хүрмэн сумын иргэдээс ажиллах боломж нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

1.2.9 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж “Хөдөлмөрийн тухай хууль”-ийн 111.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэхэд аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллана.

1.3 ЭРҮҮЛ МЭНД, БИЕИЙН ТАМИР

1.3.1 Хүрмэн сумаас төрөн гарсан Улс аймгийн цолтой бөхчүүдийг алдаршуулах зорилгоор үндэсний бөхийн Аймгийн аварга шалгаруулах өсвөрийн бөхийн барилдааныг жил бүр уламжлал болгон зохион байгуулна.

1.3.2 Дугуйн спорт, явган аялал, уулын спорт зэргээр дамжуулан амьдралын зөв, идэвхтэй хэв маягт чиглүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор зохион байгуулна.

1.3.3 Иргэдийн идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнийг дэмжиж, хөл бөмбөг, гар бөмбөг, сагсан бөмбөг, бадминтон, авто спорт, экстремум спортоор хичээллэх боломжийг бүрдүүлнэ.

1.3.4 Нийт иргэдийн дунд урлаг спорт, оюуны их наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

1.3.5 Хүн амын дунд давсны хэрэглээг бууруулах зорилтот “Давс” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.3.6 Хүрмэнд 1-5 настай хүүхдийн эрүүл мэндийг дэмжих, жингийн дутагдлаас сэргийлэх, эцэг эхчүүдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, өвөл, зуны сувилал ажиллуулна.

1.3.7 Эрүүл мэндийн байгууллагыг түшиглэн эмч сувилагчгүй, инээмсэглэлээр өөрийгөө анагаах SMILE эмчилгээний өрөөг ашиглалтад оруулна.

1.3.8 Архины хэрэглээг бууруулах зорилгоор нөлөөллийг ажлуудыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

1.3.9 Эрүүл мэндийн зорилтот “Сайхан залуу”, “Гоё ээж” гэх мэт клубүүдийг байгуулахыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

1.3.10 Хүрмэн сумын ундны усны аюулгүй байдлыг хамгаалж, ус цэвэршүүлэх байгууламжийг барьж бий болгоно.

1.4 СОЁЛ ХАНДЛАГА

1.4.1 Нийгэмд эерэг нөлөөлөл үзүүлж байгаа сонирхлын клуб, төрийн бус байгууллагуудыг дэмжиж, хамтарч ажиллана.

1.4.2 “Сумын дүрэм”-ыг иргэдийн хэлэлцүүлгээр боловсруулан баталж, ажиллана.

1.4.3 Урлагийн боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор дуу, хөгжим, бүжиг, жүжгийн “COVER” арга хэмжээг тогтмол хугацаанд зохион байгуулна.

1.4.4 Иргэдийн тогтсон хандлагыг өөрчлөх зорилготой “Хандлагаа өөрчилъе” хөтөлбөрийг олон нийтийн дунд хэрэгжүүлнэ.

1.4.5 Соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтыг олон нийтийн оролцоотой сайжруулан нэмэгдүүлнэ.

1.5 ХАЛАМЖ

1.5.1 Хүрмэн сумын Ногоон чулууны аманд ахмадын сувилал, амралтын газар байгуулах.

1.5.2 Сумын ахмадын өргөөнд өргөтгөл, засвар, тохижилтыг хийнэ.

1.5.3 Иргэдийн худалдан авах чадварт нийцсэн 36 айлын “Орлогд нийцсэн орон сууц” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.5.4 Даланзадгад-Хүрмэн чиглэлийн 59км хатуу хучилттай авто замын ажлыг ирэх ашиглалтад оруулна.

1.5.5 Хүрмэн сумын иргэдэд чиглэсэн Даланзадгад-Хүрмэн чиглэлд тогтмол нийтийн тээврийн үйлчилгээ бий болгохыг дэмжиж ажиллана.

Хоёр. ЭДИЙН ЗАСГИЙН – ШИНЭ СЭРГЭЛТ

2.1 ТӨСВИЙН ОРЛОГЫГ НЭМЭГДҮҮЛЭХ, ОНОВЧТОЙ ХУВААРИЛАХ

2.1.1 Төсөв санхүүгийн биеэ даасан байдлыг бэхжүүлсэн, төсвийн орлогын бааз суурийг нэмэгдүүлэн, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх бололцоотой эх үүсвэрийг бүрэн дайчлан, урсгал зардлыг зохистой түвшинд хязгаарлаж, төсвийн тогтвортой, хариуцлагатай байх зарчмыг үргэлжлүүлнэ.

2.1.2 Төсвийн тухай хууль болон холбогдох дүрэм журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, төсвийн төлөвлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн санхүүжилт, тайлан, хяналтыг сайжруулж, төсвийн сахилга батыг дээшлүүлэн, үр ашиггүй зардлыг танах, хэмнэлтийн горимд шилжүүлэх замаар төсвийн алдагдлыг бууруулна.

2.1.3 Иргэний эрүүл тохилог аюулгүй орчинд ажиллаж, амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор “Орон нутгийн хөгжлийн сан”-г иргэд олон нийтийн оролцоотойгоор төлөвлөж, хэрэгжилтэд хяналт тавих боломжийг нэмэгдүүлнэ.

2.1.4 Улсын болон орон нутгийн төсөв, зээл, тусламж, хандиваар бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд бүрэн тусгуулах, өмч, хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулан, хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

2.1.5 Төрийн сангийн дотоод хяналтыг сайжруулан, ажиллагсдын чадавхыг бэхжүүлэх замаар төсвийн тогтвортой, иж бүрэн, үнэн зөв, ил тод, зохистой хариуцлагатай байх зарчмыг хангана.

2.1.6 Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны хүрээнд гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөрийг бүх талаар дэмжиж ажиллана.

2.2 ГАЗАР ТАРИАЛАН, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

2.2.1 “Эрүүл хүнс” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүнсний ногоогоор хэрэглээг хангана.

2.2.2 Хүрмэн суманд 4 улирлын хүнсний ногооны хүлэмж байгуулна.

2.2.3 Лабораторийн аргаар хөрсгүй тариалалтын хүлэмж байгуулан үе шаттайгаар хүнсний ногоо тариалалтын гарцыг нэмэгдүүлнэ.

2.2.4 Хүрмэн сумын өвсний фонд, агуулахыг өргөтгөл хийж өвс тэжээлийн нөөцийн тогтвортой байдлыг хангана.

2.2.5 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлж хувийн хэвслүүдтэй хамтран ажиллана.

2.2.6 Усны нарны өргүүрийн тоог нэмэгдүүлж малын тэжээл болон хүнсний ногооны тариалалтын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

2.3 ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

2.3.1 Үйлдвэрлэлийн бүс, аж үйлдвэрийн паркын газрыг шинээр газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд оруулж дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлэнэ.

2.3.2 Агаарын бохирдлыг бууруулах зорилгоор утаагүй шахмал түлшний үйлдвэрийг сумандаа байгуулах зураг, төсөл ТЭЗҮ-г хийж боловсруулна.

2.3.3 Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрийг Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаагаар байгуулж орон нутгийн хэмжээнд түүхий эдийг боловсруулж барилгын материал үйлдвэрлэлийг зах зээлийн эрэлтэд тохируулан үйлдвэрлэнэ.

2.4 ХАРИУЦЛАГАТАЙ УУЛ УУРХАЙ

2.4.1 Өмнөговь аймагт Хүрмэн суманд үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудтай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж уул уурхайн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.

ГУРАВ . ЗАСАГЛАЛЫН - ШИНЭ СЭРГЭЛТ

3.1 УХААЛАГ ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

3.1.1 Хүрмэн сумын төрийн захиргааны бодлого шийдвэр, санал хүсэлт, өргөдөл гомдол, мэдээ мэдээлэл, төрийн үйлчилгээг нэгдсэн байдлаар цахимаар хүргэдэг болгоно.

3.1.2 Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралдаан, Тэргүүлэгчдийн хурал, гүйцэтгэх засаглалын үйл ажиллагааг цахим хэлбэрээр шууд дамжуулах, орон нутгийн пэйж болон фэйсбүүк хуудсаар шууд нэвтрүүлж, үйл ажиллагааг нээлттэй болгоно.

3.1.3 Төрийн үйлчилгээнд цахим технологийг бүрэн нэвтрүүлж, ТҮЦ машиныг Хүрмэн сумын ЗДТГ-т байрлуулж тодорхойлолт, лавлагааг шуурхай авах боломжийг бүрдүүлнэ.

3.2 ЁС ЗҮЙТЭЙ, МЭРГЭШСЭН ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ

3.2.1 “Говийн дэмжлэг” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, хамрах хүрээг нэмэгдүүлнэ.

3.2.2 Магистрын түвшний болон мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад ЗДТГ-ын төрийн жинхэнэ албан хаагчийг үе шаттайгаар хамруулна.

3.3 ИРГЭДИЙН ХЯНАЛТ ОРОЛЦООТОЙ ИЛ ТОД ЗАСАГЛАЛ

3.3.1 Төрийн зарим чиг үүргийг иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлд хэвлэл мэдээлэл болон зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

3.3.2 Улс, аймаг орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдэд иргэд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран хяналт тавьж ажиллана.

3.3.3 Худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлыг хангаж, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

3.3.4 Аливаа шийдвэрийн үр нөлөөг илүү хүртэх иргэдийн саналыг шийдвэр гаргахын өмнө иргэдээр хэлэлцүүлэн, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаандаа тусгаж ажиллана.

3.3.5 Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлагдсан “Хүрмэн – Шинэ сэргэлт” хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллана.

3.4 ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ТОХИЛОГ ОРЧИН

3.4.1 Хүрмэн сумын харьяат төрийн бүх байгууллагуудад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд чөлөөтэй нэвтрэх, үйлчилгээг саадгүй авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.4.2 Хүрмэн сумын харьяат төрийн байгууллагуудад тогтмол хийгддэг урсгал засварыг хийнэ.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖИЛ – ШИНЭ СЭРГЭЛТ

4.1 АГААРЫН БОХИРДОЛГҮЙ ХҮРМЭН

4.1.1 Агаарын бохирдлыг бууруулах зорилгоор шахмал түлшийг Хүрмэн сумандаа үйлдвэрлэнэ.

4.1.2 Сумандаа нийтийн тээврийн хүртээмжийг бий болгож Эко ногоон автобусаар төвийн маршрутыг шинээр баталж явуулна.

4.1.3 Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан сургууль, цэцэрлэг болон бусад барилга байгууламжуудын гадна иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хамгаалах, тоосжилтыг арилгах зорилгоор авто зогсоолуудыг байгуулна.

4.1.4 Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламж, таримал ойн дэд бүтцийг 50 хувиар нэмэгдүүлнэ.

4.1.5 Хог хаягдлын менежментийг боловсруулж шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр ханган ажиллана.

4.2 ХӨРСНИЙ БОХИРДОЛГҮЙ ХҮРМЭН

4.2.1 Хүрмэн сумаас төвлөрсөн хогийн цэг хүртэлх 1 километр замыг сайжруулна.

4.2.2 Гэр хорооллын нүхэн жорлонг эко био жорлон болгох “БИО ЖОРЛОН” хөтөлбөрийг шат дараатайгаар хэрэгжүүлж эхэлнэ.

4.2.3 Явган хүний зам, дугуйн зам, сумын төв автомашины замуудыг дагасан хогийн цэг, био жорлонг нэмэгдүүлнэ.

4.2.4 Үерийн далан, ус зайлуулах суваг шуудуу барих ажлыг шат дараатай хийж хэрэгжүүлнэ.

4.2.5 Үерийн ус нөөцлөх хөв цөөрмийн байгууламж байгуулж, нөөцөлсөн усыг газар тариулан, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.2.6 Агаараар татсан цахилгааны болон бусад шугам сүлжээг стандартад нийцүүлж аюулгүй, дэд бүтцийг байгуулах ажлыг шат дараатай хийж эхлүүлнэ.

4.3 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

4.3.1 Хүрмэн сумын аялал жуулчлалын мастер төлөвлөгөөг боловсруулж, Хүрмэн сумтай танилцах аялал жуулчлалын маршрутыг шинэчлэн батална.

4.3.2 Хөв цөөрөм далангаа дагаж түшиглэсэн “Угалзан” цэцэрлэгт хүрээлэнг байгуулж ашиглалтад оруулна.

4.3.3 Зочид буудал, жуулчны бааз, худалдаа, үйлчилгээний сүлжээг үндэсний болон олон улсын стандартыг /MNS, ISO/ нэгдсэн зохион байгуулалтаар нэвтрүүлэх ажлыг бодлогоор хэрэгжүүлнэ.

4.3.4 Хүрмэн сумын аялал жуулчлалын бэлэг тэмдэг, түүнийг дагасан брэндийг бий болгох зорилгоор “Даян хаан” төслийг хийх хувийн хэвшлийг дэмжиж ажиллана.

4.4 ЭКО ШИЙДЭЛ

4.4.1 Хүрмэн сумын ногоон байгууламжийн дэд бүтцийг бүхэлд нь хамруулсан ландшафтын ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

4.4.2 Гэр хороололд ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх “Хашаа” төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.4.3 Хүрмэн сумын төв саадны хөрс сайжруулалтыг хийж, хашааг шинэчлэн, доторх гэрэлтүүлэг, зам талбай, амрах цэг, тэмдэг тэмдэглэгээ, камержуулалт бүхий бүрэн тохижилт хийнэ.

4.4.4 Гэр хороололд ангилан ялгах хогийн савнуудыг байрлуулах ажлыг шат дараатай хэрэгжүүлж эхэлнэ.

4.4.5 Хүрмэн сумын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж цэцэрлэгт хүрээлэн өргөн чөлөө байгуулна.

ТАВ. ХҮРМЭН - ШИНЭ СЭРГЭЛТ

5.1 Хүрмэн сумын анхны 18 айлын ДАЯН хорооллыг /хүннү гэр/ төлөвлөж хэрэгжүүлнэ.

5.2 Хүрмэн сумыг бүхэлд нь аюулгүй байдлыг хангах зорилгоор гудам бүрд камержуулалтын систем нэвтрүүлж нэгдсэн удирдлагын төвөөр хангана.

5.3 Шинэ болон хуучин гэр хорооллын гудамжнуудыг “Эко хотхон” болгож шинээр болон дахин төлөвлөж сэргээгдэх эрчим хүчний дундын дэд бүтэц бий болгох ажлыг эхлүүлнэ.

5.4 Автомашины аваар ослоос сэргийлэх зорилгоор Хүрмэн сумаас Даланзадгад гарах замын дагуу замын тэмдэг тэмдэглэгээг нэмэгдүүлнэ.

5.5 Сургуулийн орчин хүртэл аюулгүй байдлыг хангаж, дугуйн зам, зогсоол, тэмдэг тэмдэглэгээг сайжруулна.

5.6 Сурагчдад зориулсан “Сургуулийн автобус” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

5.7 Ая тухтай амьдрах орчин нөхцөлийг сайжруулах зорилгоор “Автомашингүй гудамж”-ыг байгуулна.

5.8 Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан Хүрмэн сумын гэр хорооллын дэд бүтцийг сайжруулах, төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээний ажлыг үе шаттай барьж байгуулна.

5.9 Олон улсын стандартад нийцсэн “Даян хаан” аялал жуулчлалын цогцолборыг барих ажлыг дэмжиж ажиллана.

5.10 Морь барианы талбайг сайжруулж талбайн тохижилтыг хийнэ.

5.11 Сумын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө дахин боловсруулна.

5.12 Хүрмэн сумын нутаг дэвсгэрт байрлах 0252-р ангийн ажилтан албан хаагчдын амьдрах нөхцөлийг таатай болгох ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулах.

5.13 Шинэ хоршоо хөтөлбөрийг сумандаа хэрэгжүүлж дэмжин ажиллана.

5.14 Жанжин, Тулга багийн төвүүдэд ногоон байгууламж бий болгох, нарны өргүүрээр услалтыг шийдэх, тэжээлийн ургамал тариалах нөхцөлийг бүрдүүлж дэмжиж ажиллана.

5.15 Мал эмнэлгийн нэгжүүдийн үйл ажиллагааг дэмжиж мал угаалгын ванн, мал тарилгын зориулалтын хашаатай болгох талаар анхаарч ажиллана.

5.16 Жанжин багийн төвд зочид буудал, цайны газрын үйлчилгээ үзүүлэх байрыг барьж байгуулна.

Хүрмэн сумын Монгол Ардын Намын Хороо

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ХАНХОНГОР СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 519
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Ханхонгор сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Ханхонгор сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (~~6~~..... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Ханхонгор сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНХОНГОР СУМЫН 2024 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН
СОНГУУЛЬД МОНГОЛ АРДЫН НАМААС ДЭВШҮҮЛЖ БУЙ “ХАНХОНГОР
ШИНЭ СЭРГЭЛТ” СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2024.06.14

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Шинэ хоршоо хөдөлгөөн, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан “Ханхонгор Шинэ сэргэлт” мөрийн хөтөлбөрийг боловсруулав.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 5 бүлэг, 13 дэд бүлэг, 104 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

1.1. Ажилтай орлоготой - Хөгжсөн өрх

- 1.1.1 Ханхонгор сумын иргэдийн хэрэгцээнд тулгуурласан “Хөгжсөн өрх” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.2 Тусгай хэрэгцээ /Хөгжлийн бэрхшээл/-тэй иргэдийн эрх, оролцоог хангаж, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.1.3 Хүнд машин механизмын операторын сургалтыг Уул уурхайн компаниудтай хамтран зохион байгуулж сумын иргэдийг хамруулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.4 Өмнөговь аймгийн Политехникийн коллежийг түшиглэн төмөр замын мэргэжилтэн, ажилтан бэлтгэх сургалтад иргэдийг хамруулан зохион байгуулна.

1.2. Ахмадаа дээдэлж - Иргэнээ халамжилна

- 1.2.1 Сумын Ахмадын хорооны үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор тоног төхөөрөмжөөр хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.2 Ахмадын хэрэгцээ, чадамжид суурилсан хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- 1.2.3 Ахмад настны судалгааг гаргаж, сумын ахмадын хороотой хамтран ажиллана.

1.3. Эрүүл чийрэг - Ханхонгорчууд

- 1.3.1 Эх, хүүхдийн эрүүл мэнд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.2 Шүдний эрүүл мэндийн кабинет нээж, мэргэжлийн боловсон хүчнээр ханган үзлэг эмчилгээ хийж эрүүлжүүлнэ.
- 1.3.3 Малчин өрхөд эмчийн үзлэг хийх давтамжийг нэмэгдүүлж иргэн бүрийг “Эрүүл шүд” хөтөлбөрт хамруулна.
- 1.3.4 Нийгмийн эрүүл мэндийн үйлчилгээг үзүүлэх зорилгоор 2 жил тутамд эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулна.
- 1.3.5 “Эрүүл зүрх” аяны арга хэмжээг зохион байгуулна.

- 1.3.6 Эрүүл мэндийн оношилгоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж, нутагтаа оношлуулж, эмчлүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.7 Фитнес, нийтийн бүжиг, явган аялал, зөв хооллолтын клуб зэрэг эрүүл дадал хэвшлийг бий болгох олон нийтийн байгууллагуудыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.3.8 Өрх бүрийн зориулалтын бус ундны усны савны хэрэглээг халж, эрүүл ахуйн шаардлага хангасан ундны усны савтай болгох аян өрнүүлнэ.
- 1.3.9 Эрүүл мэндийн төвд дутагдалтай боловсон хүчнийг бэлтгэхэд анхаарч бодлогоор дэмжинэ.
- 1.3.10 Багийн Засаг дарга, эмч нарын ажиллах нөхцөлийг сайжруулах замаар иргэдэд үйлчлэх үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг нэмэгдүүлнэ.

1.4. Боловсролоор тэргүүлсэн – Авьяаслаг хүүхдүүд

- 1.4.1 Суралцагчийн хөгжлийн хэрэгцээ шаардлагыг хангасан бүтээлч, чадварлаг багшийг бэлтгэж, тогтвор суурьшилтай ажиллуулна.
- 1.4.2 Ханхонгор суманд Хөгжимт бүжгийн коллеж байгуулж говийн бүсийн дуу хөгжмийн багш, урлагийн ажилтнуудыг сургаж бэлтгэх, бааз суурийг бүрдүүлнэ.
- 1.4.3 Хөгжимт бүжгийн коллежийн сурагчдын авьяасыг хөгжүүлж тайлан тоглолтыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.
- 1.4.4 Хамтарсан багийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулж гэр бүлийн болон хүүхдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсооход анхаарч, тусгаарлах байрыг бий болгох ТЭЗҮ-г гаргана.
- 1.4.5 Хүүхэд залуучуудад эх оронч ухаарал, үзэл, үндэсний бахархлыг төрүүлэх “Сайхан бичигтэн” аян зохион байгуулна.
- 1.4.6 Аравдугаар Цэцэрлэгийг түшиглэн хүүхдийн “Зуны гэр цэцэрлэг”-ийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.
- 1.4.7 Аравдугаар Цэцэрлэгийн урлагийн танхимыг шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангана.
- 1.4.8 Сургуулийн сурагчдын дотуур байрыг тохижуулна.
- 1.4.9 Сурагчийн сурах орчинд анхаарч ширээ сандал, тоног төхөөрөмжийг ээлж дараатайгаар шийдвэрлэнэ.
- 1.4.10 Насан туршийн боловсролын хүртээмжийг нэмэгдүүлж, зайн сургалтаар иргэдийн амьдрах ухааны боловсролыг дээшлүүлнэ.

1.5. Хөгжлийн ирээдүй – Оюунлаг залуучууд

- 1.5.1. Орон нутагт дутагдалтай мэргэжлээр дотоодын их дээд сургуульд суралцаж буй оюутан, мэргэжил дээшлүүлж буй багш, эмч нарыг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.5.2 Монгол хэл, бичгээрээ зөв ярьж, бичиж сурах чадварыг бий болгох зорилгоор “Хос бичигтэн” төслийг хэрэгжүүлж, үндэсний Монгол бичгийн хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5.3 Суманд шинээр шилжин ирж тогтвор суурьшилтай 5 жил ажилласан багш нарыг орон сууцаар хангах бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.5.4 “Англи хэлтэй Ханхонгор” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор хүүхэд залуучуудын гадаад хэлний боловсролыг сайжруулна.

- 1.5.5 Соёлын төвийн техник хэрэгслийг сүүлийн үеийн дэвшилтэд төхөөрөмжүүдээр шинэчилнэ.
- 1.5.6 "Хариуцлагатай эцэг, эх" хөтөлбөр хэрэгжүүлж хүүхдийн эрхийг дээдэлсэн гэр бүлийг төлөвшүүлнэ.
- 1.5.7 Суманд "Залуучуудын хөгжлийн төв"-ийг байгууламжийг байгуулна.
- 1.5.8 Төрийн бус байгууллага, судлаачид, иргэдтэй хамтран сумын Соёлын өв, түүхэн хүмүүсийн үйл хэргийг сурталчилна таниулах, түгээн дэлгэрүүлэх, өвлүүлэх, ном, баримтат кино бүтээл туурвих ажлыг дэмжинэ.
- 1.5.9 Сумын Музейг үзмэрээр баяжуулж соёлын өвийг хамгаална.

1.6. Урлаг, Спорт

- 1.6.1 Нийтийн биеийн тамир, үндэсний болон спортын бусад төрлүүдийг хөгжүүлэх бодлогыг хэрэгжүүлж, уралдаан тэмцээн зохион байгуулах, улс, аймгийн уралдаан тэмцээнд оролцох тамирчид, мэргэжлийн холбоодыг дэмжинэ.
- 1.6.2 Үндэсний баяр наадмыг сумандаа жил бүр зохион байгуулна.
- 1.6.3 Иргэдийн идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнийг дэмжиж хөл бөмбөг, гар бөмбөг, сагсан бөмбөг зэрэг спортоор хичээллэх боломжийг бүрдүүлсэн нийтийн биеийн тамирын талбайг тохижуулна.
- 1.6.4 Сумын аварга шалгаруулах Адуучин тэмцээнийг тогтмол зохион байгуулна.
- 1.6.5 Сайхны Сарлаг, Говь фестиваль, Ингэний айргийн баяр зэрэг арга хэмжээнд малчдаа өргөнөөр хамруулж дэмжиж ажиллана.
- 1.6.6 Улс, аймаг, сумын чанартай урлаг, спортын наадам, уралдаан тэмцээнд оролцогч иргэдээ бодлогоор дэмжинэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

2.1. Хариуцлагатай төсөв -Тогтвортой хөгжил

- 2.1.1. Төсвийн хөрөнгийг үр ашигтай, хэмнэлттэй, хариуцлагатай бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн төлөвлөлт гүйцэтгэлд иргэд, олон нийтийн оролцоо, хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.1.2. Сумын хөгжлийн мастер төлөвлөгөөний хүрээнд эдийн засгийн нөөц боломжид тулгуурлан хөрөнгө оруулалт, бүтээн байгуулалтыг үе шаттайгаар төлөвлөн хэрэгжүүлж, орон нутгийг хөгжүүлнэ.
- 2.1.3. Орон нутгийн үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээ эрхлэгчдийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх, хүчин чадал, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, дэвшилтэт техник технологийг орон нутагт нэвтрүүлэх, ажлын байрыг нэмэгдүүлэх төсөл хөтөлбөрийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.4. Залуу малчдыг дэмжих, туршлага судлуулах, малчдын эрүүл мэндийг хамгаалах, малын ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнийг боловсруулах, ашиг орлогоо нэмэгдүүлэх цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.5. МУЗГ-с хэрэгжүүлж байгаа Шинэ хоршоо хөдөлгөөнийг малчдад сурталчилна таниулж ажиллана.
- 2.1.6. Малын халдварт өвчинтэй тэмцэх, мал сүргийг бүрэн эрүүлжүүлэх арга хэмжээг авч, бог малыг ариутгал, халдваргүйжүүлэлтэд бүрэн хамруулах ажлыг үргэлжлүүлнэ.

- 2.1.7. “Эрүүл мал”, “Цэвэр цэмцгэр өвөлжөө” аяныг өрнүүлж, бүх өвөлжөөг ариутгана.
- 2.1.8. Өөрийн хөрөнгөөр шинээр худаг гаргасан болон сэргээн засварласан иргэдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.9. Малын үүлдэр угсааг баталгаажуулж, таваарлаг чанарыг нэмэгдүүлэн малжуулах төслийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.10. Мянга буюу түүнээс дээш мал тоолуулсан иргэдэд Ханхонгор сумын “Мянгат малчин” тэмдгийг үргэлжлүүлэн олгож хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.11. Малын бэлчээр ашиглах, хамгаалах журмыг судалж иргэдээр хэлэлцүүлэн шинэчлэн баталгаажуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.
- 2.1.12. Өөрийн хөрөнгөөр өвөлжөө бууцаа сэргээн засварласан тохижуулсан иргэдийг дэмжиж ажиллана.
- 2.1.13. Өвс тэжээлийн аюулгүйн нөөцийг хуулийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.
- 2.1.14. Нарны эрчим хүчээр ажилладаг ус өргүүрийг хөдөөгийн худгуудад суурилуулна.

2.2. Стратегийн эрүүл, аюулгүй хүнс, үйлдвэрлэл

- 2.3.1. Газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг хийж нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.3.2. Услалтын систем бүхий газар тариалангийн бүс нутагт усжуулалтыг нэмэгдүүлж, тариалалтын талбайг судалгаагаар нэмэгдүүлнэ.
- 2.3.3. Орон нутгийн хөрсөнд нутагшсан сортын үрийн нөөцийг бүрдүүлж, хүлэмж, зорь агуулахын аж ахуйг хөгжүүлнэ.
- 2.3.4. Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийг нэмэгдүүлнэ.
- 2.3.5. Жижиг дунд үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоог бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 2.3.6. Орон нутгийн онцлогт тохирсон малын тэжээлийн ургамлын тариалалтыг бодлогоор дэмжинэ.

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

3.1. Иргэнд үйлчилдэг - Ухаалаг төрийн алба

- 3.1.1. “Хөдөлгөөнт баг”-аар дамжуулан багийн иргэдэд төрийн үйлчилгээг нэг цэгээс хүргэж, үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.1.2. Нэг цэгийн үйлчилгээг бүрэн нэвтрүүлж, Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн төвөөс үзүүлэх үйлчилгээний нэр төрлийг нэмэгдүүлж, цогц үйлчилгээтэй болгоно.
- 3.1.3. Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын хуралдааныг фейсбүүк лайв /live/-аар шууд нэвтрүүлж сонгосон төлөөлөгчийнхөө оролцоог хангадаг болно.
- 3.1.4. Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг иргэдийн хяналтад тулгуурлан сайжруулах бодлого хэрэгжүүлж, нийтийн удирдлагын ил тод байдлыг хангана.
- 3.1.5. Эрүүл мэндийн төвд сургалт сурталчилгааны менежерийг орон тоогоор ажиллуулна.
- 3.1.6. Төрийн албан хаагчдыг хүнд суртал, авилгалаас ангид байлгаж, ёс зүй, хариуцлагыг чанд сахиулна.

- 3.1.7. Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.
- 3.1.8. Төрийн бүх байгууллагад угтах үйлчилгээг нэвтрүүлж үйлчилгээний соёлыг төлөвшүүлнэ.
- 3.1.9. Төрийн албан хэрэг хөтлөлтийг Монгол бичгээр явуулах болсонтой холбогдуулан Төрийн албан хаагчдын үндэсний бичгийн боловсролыг дээшлүүлнэ.
- 3.1.10. Иргэдээ ая тухтай, амар амгалан орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.2. Аюулгүй -Амгалан сум

- 3.2.1 Сумын хэмжээнд архинаас татгалзах нөлөөллийн ажлыг зохион байгуулж “Архигүй-амар амгалан гэр бүл” аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 3.2.2 Цахим хэрэглээг багасгах, цахим гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 3.2.3 “Эрх зүйн мэдлэгийг иргэн бүрд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж иргэдийн эрхээ хамгаалах боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.2.4 Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг тогтмолжуулан, үйлдэгдэж байгаа гэмт хэрэг, зөрчлийг бууруулахад анхаарч ажиллана.
- 3.2.5 Зам тээврийн аваар ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулна.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

4.1. Хариуцлагатай уул уурхай

- 4.1.1. Орон нутгийн бичил уурхайчдыг хууль эрх зүйн хүрээнд дэмжиж ажиллана.
- 4.1.2. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуй нэгжүүдэд хяналт тавьж нөхөн сэргээлтийг хийж гүйцэтгүүлнэ.
- 4.1.3. Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуй нэгж байгууллагуудтай хамтран ажиллах гэрээнд орон нутгаас ажиллах хүчнээр хангуулах тал дээр хамтарч ажиллана.

4.2. Байгаль орчин- Ногоон хөгжил- Аялал жуулчлал

- 4.2.1. Сумын хэмжээнд ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж мод бутны суулгац тарьж цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлнэ.
- 4.2.2. Гадаад болон дотоодын аялал жуулчлалын урсгалыг нэмэгдүүлэх зорилгоор орон нутгийн онцлогт тохирсон хөтөлбөрийг боловсруулна.
- 4.2.3. Байгаль орчин ногоон хөгжил, хог хаягдлын асуудлыг шийдвэрлэж “Эко сум” болно.
- 4.2.4. Байгаль орчны нөхөрлөл, иргэдийн оролцоотойгоор ан амьтан, ус, хөрс, ургамлыг хамгаалж, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийг хангаж ажиллана.
- 4.2.5. Хөрсний бохирдлыг бууруулах зорилгоор “Эко жорлон”-г хэрэгжүүлнэ.
- 4.2.6. Аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхлэгчидтэй хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж малчид иргэдийн саналыг тусгаж ажиллана.

ТАВ. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

5.1. Улсын хөгжил - Сумаас

- 5.2. Дулааны шугам сүлжээг шинэчилж, бохир усны шугам сүлжээнд айл өрхүүдийг холбоно.
- 5.3. "Миний түрээсийн орон сууц" хөтөлбөрийн хүрээнд суманд "100 айлын сууц" төслийг түрээслэх болон түрээслээд өмчлөх нөхцөлөөр орон сууцтай болгох төслийг орон нутгийн төсөв, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ.
- 5.4. Даланзадгад-Ханхонгор сумын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг шинэчлэн засварлана.
- 5.5. Бага оврын мах боловсруулах үйлдвэр, технологийн зоорь сайн хоршоо хөтөлбөрийн хүрээнд малчин иргэдийн оролцоотойгоор барьж байгуулна.
- 5.6. Хэвтэн эмчлүүлэгчдэд "Уламжлалт, сэргээн засах эмчилгээний тасгийг нээж шаардлагатай тоног төхөөрөмж, боловсон хүчнээр хангана.
- 5.7. Даланзадгад-Ханхонгор сумын цахилгаан дамжуулах агаарын шугамыг шинэчлэн засварлана.
- 5.8. Малын гаралтай түүхий эд боловсруулах үйлдвэрийг барьж ашиглалтад оруулж дэмжиж ажиллана.
- 5.9. Соёлын төвийн өргөтгөл барина.
- 5.10. Даланзадгад- Ханхонгор замыг хатуу хучилттай замыг барина.
- 5.11. Сумын төвийг камержуулж иргэдийн аюулгүй байдлыг хангана.
- 5.12. Дөрвөн багт урлаг, спортын танхим бий болгон тохижуулна.
- 5.13. Хөдөө орон нутагт ажиллаж буй төрийн албан хаагчдад зориулсан түрээсийн орон сууцны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 5.14. Төрийн албан хаагчдын нийтийн орон сууцыг засварлана.
- 5.15. Сумын төвийн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлнэ.
- 5.16. Үүрэн телефоны операторын сүлжээг нэмж суурилуулна.
- 5.17. Усны цэг тогтоож усан хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- 5.18. Сумын төвд ШТС-ыг хувийн хэвшилтэй хамтарч байгуулна.

-oOo-

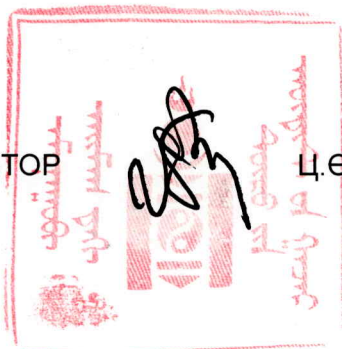
Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Цогт-Овоо сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (...⁹... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Цогт-Овоо сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

Сумын Монгол Ардын Намын Хорооны
Тэргүүлэгчдийн хурлын 2024 оны 06 сарын
20-ны өдрийн..... тоот тогтоолын хавсралт

ЦОГТ-ОВОО СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2024 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН

“ЦОГТ-ОВОО ШИНЭ СЭРГЭЛТ” МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг “Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030”, “Алсын хараа 2050, Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн үзэл баримтлал”, Монгол ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр, Өмнөговь аймгийн суурь судалгаанууд, иргэдийн саналд тулгуурлан боловсруулав.

“ЦОГТ-ОВОО ШИНЭ СЭРГЭЛТ” мөрийн хөтөлбөрийн тулгуур бодлого нь боловсрол, технологи, инновацад тулгуурласан үзэл баримтлал бүхий дунд хугацааны мөрийн хөтөлбөр юм.

Энэхүү мөрийн хөтөлбөр нь 5 бүлэг, 19 дэд бүлэг, 114 заалтаас бүрдэнэ.

НЭГ. ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН ДЭВШИЛ

1.1. БОЛОВСРОЛ

1.1.1. Орон нутгийн түүх, соёл, үндэсний өв уламжлал, зан заншил, эх оронч сэтгэлгээ, үндэсний үнэт зүйлээ дээдэлсэн агуулгыг баяжуулж, сургалтын нэгдсэн хөтөлбөрөөс гадна сургууль, цэцэрлэгийн хүүхдүүдийг хамруулах “Оюунлаг ирээдүй” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.1.2. Багш нарын мэргэжлийн тасралтгүй хөгжлийг дэмжиж, мэргэжил дээшлүүлэх гадаад, дотоодын сургалт, үйл ажиллагаанд хамруулж, “Чадварлаг багш” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.1.3. Ясли, хүүхэд харах үйлчилгээг нэвтрүүлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, сурч хүмүүжих орчин нөхцөлийг стандартад нийцүүлэн бүрэн шинэчилнэ.

1.1.4. Ерөнхий боловсролын сургуульд дутагдалтай байгаа мэргэжлээр багш нарыг сургах, хөтөлбөр боловсруулна.

1.1.5. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд ердийн сургууль, цэцэрлэгт сурах, хөгжих орчин бүрдүүлж сургууль, цэцэрлэгт шаардлагатай хөрөнгө оруулалтыг хийх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

1.1.6. Хичээлээс гадуурх секц дугуйланг эрчимтэй хөгжүүлэх Соёлын төвд сургалтын төв байгуулж, сургалтын байгууллага, авьяас ур чадвартай сургагч багш сонирхлоороо хөгжих, амжилт гаргахад нь бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.1.7. Сургуулийн дотуур байр, ногоон байгууламж, спортын болон урлагийн заал, цайны газар, мэдээлэл зүйн сургалтын танхимыг тохижуулж, тусгай хэрэгцээ (хөгжлийн бэрхшээл)-тэй суралцагчдад зориулсан орчин бүрдүүлнэ.

- 1.1.8. Эрдэмтэн, судлаач багш нарын орон нутагт хэрэгцээтэй инновацлаг судалгааны ажлыг бодлогоор дэмжиж, сумын төсөвт тогтмол тусгаж ажиллана.
- 1.1.9. Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж, мэргэжил сонголтоо оновчтой хийх боломжийг бүрдүүлэн, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг уялдуулах бодлого баримтална.
- 1.1.10. Өдөр өнжүүлэх анги, бүлэг хичээллүүлэхийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.1.11. Сурагчдын аюулгүй зорчих нөхцөл бололцоог бүрдүүлж “Сургуулийн автобус” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.12. “ЭРДМИЙН ХИШИГ” монгол хэл бичгийн аяныг аймгийн хэмжээнд зохион байгуулах /Монгол ёс заншлын өдөрлөг, монгол бичгийн кабинет, олимпиад/
- 1.1.13. ЕБС-ийн сургуулийн дотуур байрны сурагчдын амьдрах орчин, хичээлийн бус цагаар суралцах хэрэгцээ шаардлагыг хангах зорилгоор “ДОТУУР БАЙР ХОЁР ДАХЬ ГЭР ” хөтөлбөр хэрэгжүүлж сургуулийн дотуур байранд дунд ангийн мэргэжлийн багш, бага ангийн мэргэжлийн багш, эрүүл мэндийн мэргэжлийн багш ажиллах стандартыг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.14. ЕБС-ын сурагчдад хичээлээс гадуурх сургалтын хөтөлбөрт Өмнөговьчуудын өв уламжлал, түүх, урлаг соёл, малчдын байгальтайгаа шүтэлцсэн амьдралын арга ухааныг таниулах дадлага хичээлийг нэвтрүүлж, “Говийн хүүхэд- өв тээгч” аяныг хэрэгжүүлнэ.
- 1.1.15. Сурагчдын англи хэлний мэдлэгийг шинэ шатанд гаргах “АНГЛИ ХЭЛТЭЙ ӨМНӨГОВЬ” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлж, гадаадын улс орнуудын мэргэжлийн багш нарыг урьж ажиллуулна.
- 1.1.16. “ХҮҮХДЭД ЭЭЛТЭЙ ОРОН НУТАГ” аяныг хэрэгжүүлж, төр болон хувийн хэвшлийн байгууллагууд жил бүр хүүхдэд зориулсан бүтээлч ажлуудыг хамтарч хийдэг жишиг тогтоож хэвшүүлнэ.

1.2. АМЬЖИРГАА БУЮУ ОРЛОГО

- 1.2.1. Сумын хэмжээнд өрх бүрд ажил эрхлээгүй насанд хүрсэн гишүүдийг судалж, Хөдөлмөрийн зах зээлд эрэлт бүхий мэргэшил эзэмшүүлэх, ур чадварыг нь ахиулах сургалтад хамруулна.
- 1.2.2. Гарааны бизнес эрхлэгч оюутан, залууст бизнесээ тэлэх, эрчимжүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, ур чадвар олгох START UP цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.3. Жижиг, дунд бизнес эрхлэгчдийг төрөөс бодлого хэрэгжүүлнэ
- 1.2.4. Иргэдийн туршлага, ур чадвартаа түшиглэн хувиараа хөдөлмөр эрхлэх боломжийг дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.2.5. Өрхийн тариалан эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор ногоочдын гудамжийг бий болгож, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх сонирхолтой хүлэмжтэй өрхийг жил нэмэгдүүлнэ.

1.2.6. Жижиг дунд үйлдвэрлэл, нөхөрлөл, хоршоог дэмжиж, тэдгээрээс гарч байгаа эцсийн бүтээгдэхүүнийг сумын онцлогтой брэнд болгон төрөлжүүлж үе шаттайгаар хөгжүүлнэ.

1.2.7. Бичил, жижиг дунд бизнесийн ханган нийлүүлэлтийг орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй томоохон аж ахуйн нэгж, төсөл хөтөлбөртэй уялдуулна.

1.2.8. Гар дээрээс худалдаа эрхлэгчдийг нэгдсэн зохион байгуулалтад оруулан эзэн хариуцагчтай болгоно.

1.2.9. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж “Хөдөлмөрийн тухай хууль”-ийн 111.1 дэх заалтыг хэрэгжүүлэхэд аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллана.

1.3. ЭРҮҮЛ МЭНД, БИЕИЙН ТАМИР

1.3.1. Сагсан бөмбөг, Гар бөмбөг, хөлбөмбөгийн багийн спортын томоохон тэмцээнүүдийг нас насны ангилалтай зохион байгуулна.

1.3.2. Дугуйн спорт, явган аялал, уулын спорт зэргээр дамжуулан амьдралын зөв, идэвхтэй хэв маягт чиглүүлэх үйл ажиллагааг бодлогоор зохион байгуулна.

1.3.3. Иргэдийн идэвхтэй дасгал хөдөлгөөнийг дэмжиж хөл бөмбөг, гар бөмбөг, сагсан бөмбөг, бадминтон зэрэг спортоор хичээллэх боломжийг бүрдүүлнэ.

1.3.4. Нийт иргэдийн дунд урлаг спорт, оюуны их наадмыг 2 жил тутамд зохион байгуулна.

1.3.5. Хүн амын дунд давсны хэрэглээг бууруулах зорилтот “Давс” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

1.3.6. Сумын 1-5 настай хүүхдийн эрүүл мэндийг дэмжих, жингийн дутагдлаас сэргийлэх, эцэг эхчүүдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, өвөл, зуны сувилал ажиллуулна.

1.3.7. Сум бүрт хэвтэн эмчлүүлэх “УЛАМЖЛАЛТ, СЭРГЭЭН ЗАСАХ ЭМЧИЛГЭЭ ТАСАГ”-ийг нээж шаардлагатай тоног төхөөрөмж, боловсон хүчнээр хангана.

1.3.8. Эрүүл мэндийн байгууллагын техник тоног төхөөрөмж, хүний нөөцийг түшиглэн сувилагчийг орон нутагтаа бэлтгэх замаар дутагдалтай хүний нөөцийг нэмэгдүүлнэ.

1.3.9. Архины хэрэглээг бууруулах зорилгоор архигүй өдөр, архигүй Өрх гэр арга хэмжээг зохион байгуулна.

1.3.10. Хүн амын ундны усны аюулгүй байдлыг бий болгоно.

1.3.11. Сумын Эрүүл мэндийн төвд дутагдалтай байгаа дунд мэргэжилтнүүдийг бодлогоор дэмжин орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллаж амьдрах боломжийг бүрдүүлж, залуу гэр бүлийг орон сууцаар хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.3.12. Сумын Эрүүл мэндийн төвд дутагдалтай байгаа дунд мэргэжилтнүүдийг бодлогоор дэмжин орон нутагт тогтвор суурьшилтай ажиллаж амьдрах боломжийг бүрдүүлж, залуу гэр бүлийг орон сууцаар хангах бодлого хэрэгжүүлнэ.

1.3.13. “Эрүүл шүд” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, сумандаа шүдний кабинет байгуулан хүүхдүүдийн шүдний өвчлөлийг бууруулна.

1.3.14. Хүн амын дунд Гепатит вирусийн халдварын эрт өртөх эрсдэл бүхий зорилтот бүлгийг мэдээллээр хангаж, эрт илрүүлгийг хийх замаар "Эрүүл элэг" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

1.4. СОЁЛ, ХАНДЛАГА

1.4.1. Нийгэмд эерэг нөлөөлөл үзүүлж байгаа клуб, төрийн бус байгууллагуудыг дэмжиж, хамтарч ажиллана.

1.4.2. Урлагийн боловсролыг дээшлүүлэх зорилгоор дуу, хөгжим, бүжиг, жүжгийн "COVER" арга хэмжээг тогтмол хугацаанд зохион байгуулна.

1.4.3. Баг, салбарын хандлагыг өөрчлөн хэвшүүлэх зорилготой "Хандлагаа өөрчилъе" хөтөлбөрийг олон нийтийн дунд хэрэгжүүлнэ.

1.4.4. Соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтыг олон нийтийн оролцоотой сайжруулан, нэмэгдүүлнэ.

1.5. ХАЛАМЖ

1.5.1. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настны нөхөн сэргээх эмчилгээ, сувилгаанд хамруулах нөхцөл бололцоог дээшлүүлж хамрагдалтын тоог нэмэгдүүлнэ.

1.5.2. Сумын ахмадын өргөөнд өргөтгөл, засвар, тохижилтыг хийнэ.

1.5.3. Бага, дунд орлоготой иргэдийн худалдан авах чадварт нийцсэн 24 айлын "Орлогод нийцсэн орон сууц" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

1.5.4. Ахмад болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн амралт сувилалд амрах бодлого хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ДЭВШИЛ

2.1. ТӨСВИЙН ОРЛОГЫГ НЭМЭГДҮҮЛЖ ОНОВЧТОЙ ХУВААРИЛАХ

2.1.1. Төсөв санхүүгийн биеэ даасан байдлыг бэхжүүлсэн, төсвийн орлогын бааз суурийг нэмэгдүүлэн, төсвийн орлогыг нэмэгдүүлэх бололцоотой эх үүсвэрийг бүрэн дайчлан, урсгал зардлыг зохистой түвшинд хязгаарлаж, төсвийн тогтвортой, хариуцлагатай байх зарчмыг үргэлжлүүлнэ.

2.1.2. Төсвийн тухай хууль болон холбогдох дүрэм журмыг хэрэгжүүлэх ажлын хүрээнд орон нутгийн төсвийн эрх мэдлийг нэмэгдүүлж, төсвийн төлөвлөлтийн бодлогыг хэрэгжүүлж, төсвийн санхүүжилт, тайлан, хяналтыг сайжруулж, төсвийн сахилга батыг дээшлүүлэн, үр ашиггүй зардлыг танах, хэмнэлтийн горимд шилжүүлэх замаар төсвийн алдагдлыг бууруулна.

2.1.3. Иргэний эрүүл тохилог аюулгүй орчинд ажиллаж, амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор “Хоршоо хөгжүүлэх сан”-г иргэд олон нийтийн оролцоотойгоор төлөвлөж, хэрэгжилтэд хяналт тавих боломжийг нэмэгдүүлнэ.

2.1.4. Улсын болон орон нутгийн төсөв, зээл, тусламж, хандиваар бий болсон хөрөнгийг бүртгэлд бүрэн тусгуулах, өмч, хөрөнгийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулан, хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

2.1.5. Төрийн сангийн дотоод хяналтыг сайжруулан, ажиллагсдын чадавхыг бэхжүүлэх замаар төсвийн тогтвортой, иж бүрэн, үнэн зөв, ил тод, зохистой хариуцлагатай байх зарчмыг хангана.

2.1.6. Засаг даргын албад, түүний харьяа Орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгжүүдэд хөндлөнгийн болон дотоод аудит хийж, бүтэц зохион байгуулалтыг оновчтой болгон, үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулна.

2.1.7. Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны хүрээнд гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалт, төсөл хөтөлбөрийг бүх талаар дэмжиж ажиллана.

2.2. ГАЗАР ТАРИАЛАН, ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ

2.2.1. “Хүнсний ногоо” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэн газар тариалан эрхлэгчдийн хөдөлмөрийг хөнгөвчлөх, шинэ, дэвшилтэд технологийг нэвтрүүлэх, туршилт судалгааны ажлыг үргэлжлүүлэн нэгжийн ургацыг нэмэгдүүлж, орон нутгийн хүнсний ногоогоор хэрэглээг хангана.

2.2.2. Хүнсний ногоо эрхлэгчдэд 4 улирлын хүнсний ногооны хүлэмжийг бий болгоно.

2.2.3. Лабораторийн аргаар хөрсгүй тариалалтын хүлэмж байгуулан үе шаттайгаар хүнсний ногоо тариалалтын гарцыг нэмэгдүүлнэ.

2.2.4. Өвсний фонд шинээр ашиглалтад оруулж, өвс тэжээлийн нөөцийн тогтвортой байдлыг хангана.

2.2.5. Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлж хувийн хэвшлүүдтэй хамтран ажиллана.

2.2.6. Мал цөөтэй малчин өрхүүдийг малжуулах төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

2.3. ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

2.3.1. Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулна.

2.3.2. Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаагаар орон нутгийн түүхий эдийг боловсруулж барилгын материал үйлдвэрлэлийг зах зээлийн эрэлтэд тохируулан үйлдвэрлэнэ.

2.4. “ШИНЭ ХОРШОО” ХӨДӨЛГӨӨН-ХӨДӨӨГИЙН СЭРГЭЛТ

2.4.1. “Шинэ хоршоо” хөдөлгөөнийг өрнүүлж, хоршоологчдыг дэмжинэ.

2.4.2. Худаг гаргах, ногоон тэжээл тариалах, тоног төхөөрөмж худалдан авах дэмжлэгийг оновчтой болгоно.

2.4.3. Малчдын боловсрол, эрүүл мэнд, нийгэм, соёлын үйлчилгээг хоршоогоор дамжуулан шинэ түвшинд гаргана.

2.4.4. Малчид хоршоолох замаар мах, сүү, арьс шир боловсруулах цех байгуулах, ажлын байрыг сумандаа нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

2.5. ХАРИУЦЛАГАТАЙ УУЛ УУРХАЙ

2.5.1. Гар аргаар ашигт малтмал олборлон эвдрэлд орж орхигдсон газруудыг улс аймгийн бодлого журамтай уялдуулан бичил уурхай эрхлэгчид, мэргэжлийн нөхөн сэргээлтийн эрх бүхий байгууллагаар нөхөн сэргээлгэнэ.

2.5.2 Уул уурхайгүй сум болох боломжийг судлах.

2.5.3 Олгогдсон лицензүүдийг судалж, сумын нутаг дэвсгэр дээр малчин иргэдийн санал хүсэлтийг сонсох, хэт нь уул уурхайгүй сум байх.

ГУРАВ. ЗАСАГЛАЛЫН ДЭВШИЛ

3.1. УХААЛАГ, ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

3.1.1. Төрийн захиргааны бодлого шийдвэр, санал хүсэлт, өргөдөл гомдол, мэдээ мэдээлэл, төрийн үйлчилгээг нэгдсэн байдлаар цахимаар хүргэдэг болгоно.

3.1.2. Төрийн албан хаагчийн ажиллах нөхцөл, нийгмийн баталгааг сайжруулах, тогтвор суурьшилтай ажиллуулах “Амжилтыг дэмжье” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

3.1.3. Төрийн үйлчилгээнд цахим технологийг бүрэн нэвтрүүлж, ТҮЦ машиныг сумын төвд байрлуулан тодорхойлолт, лавлагааг шуурхай авах боломжийг бүрдүүлнэ.

3.1.4. Төрийн албан хаагчдыг олон улсын онлайн болон гадаад улсад мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад хамрагдуулах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.1.5. Суманд ажиллаж байгаа төрийн албан хаагчийн гэр бүлийг ажилтай, орлоготой болоход анхаарч бодлого хэрэгжүүлнэ.

3.2. ЁС ЗҮЙТЭЙ, МЭРГЭШСЭН ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ

3.2.1. Магистрын түвшний болон мэргэжил дээшлүүлэх сургалтад төрийн албан хаагчийг хамруулах хөтөлбөр боловсруулна.

3.2.2. Онц байдал зарласан болон шаардлагатай цаг үед онцгой чухал буюу онц төвөгтэй албан даалгавар биелүүлсэн, байгууллагын үйл ажиллагаа зохион байгуулалт, үйлчилгээний чанарыг сайжруулах чиглэлээр шинэ санал санаачилга гаргаж хэрэглээнд нэвтрүүлсэн болон бусад нөхцөл шаардлагыг хангасан төрийн албан хаагч, төрийн үйлчилгээний, орон нутгийн өмчит аж ахуй нэгж байгууллагат тохирсон хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.2.3. “Ахмад, дунд, залуу” гурван үеийн чуулга уулзалтыг 2 жилд нэг удаа зохион байгуулна.

3.2.4. Төрийн албан хаагчдад зориулсан “ГОВИЙН ДЭМЖЛЭГ” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хамрагдах хүрээг нэмэгдүүлж, ялгавартай байдлыг арилгана.

3.3. ИРГЭДИЙН ХЯНАЛТ ОРОЛЦООТОЙ, ИЛ ТОД ЗАСАГЛАЛ

3.3.1. Төрийн зарим чиг үүргийг иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлж, нийгмийг соён гэгээрүүлэх чиглэлд хэвлэл мэдээллийн байгууллагатай хамтран ажиллана.

3.3.2. Улс, аймаг орон нутгийн төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжиж буй төсөл хөтөлбөр, арга хэмжээнүүдэд иргэд болон иргэний нийгмийн байгууллагуудтай хамтран хяналт тавьж ажиллана.

3.3.3. Худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлыг хангаж, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

3.3.4. Аливаа шийдвэрийн үр нөлөөг илүү хүртэх иргэдийн саналыг шийдвэр гаргахын өмнө тал бүрээр авч иргэдээр хэлэлцүүлэн, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаандаа тусгаж ажиллана.

3.3.5. Сумын иргэдийн төлөөлөгчдийн хурлаар батлагдсан "Дэвшилтэт Цогт-Овоо" хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллана.

3.4. ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ТОХИЛОГ ОРЧИН

3.4.1. Сумын төрийн бүх байгууллагуудад хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд чөлөөтэй нэвтрэх, үйлчилгээг саадгүй авах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.4.2. Төрийн байгууллагуудынхаа тогтмол хийгддэг урсгал засварыг хийхдээ орчны шийдлийг ухаалаг болгох, үйлчилгээ үзүүлэхэд тохиромжтой, тохилог болгох зорилгын хүрээнд хийж хэвшүүлэх.

ДӨРӨВ. НОГООН ХӨГЖЛИЙН ДЭВШИЛ

4.1. АГААРЫН БОХИРДОЛ, ТООСЖИЛТГҮЙ ЦОГТ-ОВОО

4.1.1. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан сургууль, цэцэрлэг болон бусад барилга байгууламжуудын гадна иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг хамгаалах, тоосжилтыг арилгах зорилгоор авто зогсоолуудыг байгуулна.

4.1.2. Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламж, таримал ойн дэд бүтцийг 50 хувиар нэмэгдүүлнэ.

4.1.3 Сум дундын ойн ангийг түшиглэн "Экологийн боловсролын төв"-ийг байгуулах.

4.2 ХӨРС ДЭД БҮТЦИЙН БОХИРДОЛГҮЙ ЦОГТ-ОВОО

4.2.1 Сумаас төвлөрсөн хогийн цэг хүртэлх 1 километр замыг хусаж сайжруулан арчилгаа хамгаалтай болгоно.

4.2.2 Гэр хорооллын нүхэн жорлонг эко био жорлон болгох "БИО ЖОРЛОН" хөтөлбөрийг шат дараатайгаар хэрэгжүүлж эхэлнэ.

4.2.3. Явган хүний зам, дугуйн зам, сумын төв болон аймаг руу гарсан авто замуудыг дагасан хогийн цэг, био жорлонг нэмэгдүүлнэ.

4.2.4. Үерийн далан, ус зайлуулах суваг шуудуу барих ажлыг шат дараатай хийж хэрэгжүүлнэ.

4.2.5 Үерийн ус нөөцлөх хөв цөөрмийн байгууламж байгуулж, нөөцөлсөн усыг газар тариулан, ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.2.6 Агаараар татсан цахилгааны болон бусад шугам сүлжээг стандартад нийцүүлж аюулгүй, дэд бүтцийг байгуулах ажлыг шат дараатай хийж эхлүүлнэ.

4.3 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

- 4.3.1. Цогт-Овоо сумын аялал жуулчлалын мастер төлөвлөгөөг боловсруулж, Цогт-Овоо сумтай танилцах аялал жуулчлалын маршрутыг шинэчлэн батална.
- 4.3.2 Хөв цөөрөм далангаа дагаж түшиглэсэн “Нарийний гол” цэцэрлэгт хүрээлэнг байгуулж ашиглалтад оруулна.
- 4.3.3. Зочид буудал, жуулчны бааз, худалдаа, үйлчилгээний сүлжээг үндэсний болон олон улсын стандартыг /MNS, ISO/ нэгдсэн зохион байгуулалтаар нэвтрүүлэх ажлыг бодлогоор хэрэгжүүлнэ.
- 4.3.4. Цогт-Овоо сумын аялал жуулчлалын бэлэг тэмдэг, түүнийг дагасан брэндийг бий болгох зорилгоор “Нутгийн брэнд” төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.4. ЭКО ШИЙДЭЛ

- 4.4.1. Гэр хороололд ая тухтай амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх “Тохилог хашаа” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 4.4.2. Хуванцар сав, дахин боловсруулагддаг хаягдал түүхий эдийг авах цэгийг байгуулна.
- 4.4.3. Гэр хороололд ангилан ялгах хогийн савнуудыг байрлуулах ажлыг шат дараатай хэрэгжүүлж эхэлнэ.
- 4.4.4. Сумын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж цэцэрлэгт хүрээлэн өргөн чөлөө байгуулна.
- 4.4.5. Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан суманд шинээр бий болсон хороолол, гэр хорооллын дэд бүтцийг сайжруулах, төвлөрсөн инженерийн шугам сүлжээний ажлыг үе шаттай барьж байгуулна.

4.5 ДЭД БҮТЦИЙН ЧИГЛЭЛЭЭР:

- 4.5.1 Баян, Нарлаг, Хөгжил, Дэнж хорооллуудыг цэвэр бохир дулааны шугамд холбох нөхцөлийг бүрдүүлэх
- 4.5.2 Сумын төвийн 04 квт-ын шугам сүлжээний өргөтгөл, шинэчлэлийг улс болон орон нутгийн төсөл хөтөлбөрөөр шийдэх
- 4.5.3 Сумын цэвэрлэх байгууламжийн засвар шинэчлэлийг хийх
- 4.5.4 Сумын хэрэглээний цэвэр усны эх үүсвэрт цэвэршүүлэх төхөөрөмж суурилуулах
- 4.5.5 Төрийн албан хаагч, орлого багатай өрхүүдэд зориулсан орон сууцыг бариулах.
- 4.5.6 Сумын төвийн замын өргөтгөлийн зураг төсвийг боловсруулах
- 4.5.7 Сумын төвийн авто замын дагуу “Гэрэлт гудамж” байгуулна.
- 4.5.8. Баруун дэнжийн хороололд ахмад, залуучууд, хүүхэд багачууд чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх талбайг шинээр байгуулан тохижуулна.
- 4.5.9. Гудамж талбайн өнгө үзэмжийг сайжруулж, иргэдийн ая таатай амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

ТАВ. ГАДААД БОДЛОГО, ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

5.1.1 Аялал жуулчлалын салбарыг хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх олон улсын байгууллага, мэргэжлийн холбоод, хөрөнгө оруулалт, салбарын экспертүүдтэй хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.

5.1.2. Хүний хөгжил, ногоон эдийн засгийн салбарт олон улсын байгууллагуудын хөрөнгө оруулалт, хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

5.1.3. Уламжлалт гадаад харилцаагаа батжуулж, шинээр улс орнуудын муж, хотуудтай харилцаа, хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.

5.1.4. Орон нутгийн аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг гадаадын төсөл хөтөлбөрт хамруулах, байгууллагуудтай хамтран ажиллахад дэмжлэг үзүүлнэ.

ЦОГТ-ОВОО СУМЫН МАН-ЫН ХОРОО

**ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

Нутгийн удирдлагын ордон 304 тоот, 3 дугаар баг,
Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
Утас: (976) 7053 3539, Цахим хуудас: www.audit.mn
Цахим шуудан: umnugovi@audit.gov.mn

**ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН СОНГУУЛИЙН
ХОРООНД**

2024.08.06 № 516
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх
дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5.4-т заасан бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох "Монгол ардын нам"-ын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь 2024 оны Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Монгол Улсын Их Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

“Монгол ардын нам”-ын Цогтцэций сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

“Монгол ардын нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (..4... хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Цогтцэций сумын Монгол ардын намын хороонд

ДАРГА, ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ӨСӨХБАЯР

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ЦОГТЦЭЦИЙ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН 2024-2028 ОНД
ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

НЭГ. НИЙГМИЙН БОДЛОГО

1.1 Эрүүл мэндийн салбар

1. Иргэдийг эрүүл мэндийн үзлэг оношилгоонд бүрэн хамруулах ажлыг жил бүр зохион байгуулж тогтмолжуулах;
2. Сумын эрүүл мэндийн төвийг "Нэгдсэн эмнэлгийн статустай болгох замаар үйл ажиллагааны хүртээмж, санхүүгийн чадавхыг нэмэгдүүлнэ;
3. Эрүүл шүд хөтөлбөр баталж хэрэгжүүлэх;
4. Хүүхдийн болон ахмадын сувилал барих;
5. Эмч мэргэжилтнүүдийг чавхижуулах;
6. Молекул биологийн лабораторийг ашиглалтад оруулж, мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангаж эрүүл мэндийн үзлэг оношилгооны чанарыг сайжруулна.

1.2 Боловсролын салбар

- 1.2.1 960-н хүүхдийн сургуулийн хичээлийн шинэ байрыг ашиглалтад оруулах;
- 1.2.2 1-р сургуульд спорт заал шинээр барьж ашиглалтад оруулах;
- 1.2.3 Шинээр цэцэрлэг, сургуулийн цогцолбор барьж ашиглалтад оруулах;
- 1.2.4 Үдийн хоол хөтөлбөрийн хоолны чанарыг сайжруулж, нэг хүүхдэд ноогдох зардлыг 2 дахин нэмэгдүүлэх;
- 1.2.5 Номын сан бүхий хүүхэд хөгжлийн төв барьж байгуулах;
- 1.2.6 Сургалтын чанарыг ахиулах зорилгоор сургалтын төвүүдийн үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллах;
- 1.2.7 Хүүхдийн автобусны маршрутыг гаргаж, тогтмол явуулах;
- 1.2.8 0-3 настай хүүхдийн хүүхэд харах үйлчилгээний үйл ажиллагааг дэмжих;
- 1.2.9 Хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар сургууль, цэцэрлэг байгуулахыг бодлогоор дэмжих;
- 1.2.10 Сургууль, цэцэрлэгийн орчны эрүүл ахуйн стандартыг сайжруулж агааржуулалт, ариун цэврийн өрөөний эрүүл ахуй, цэвэр усны хангамж хүртээмжийг нэмэгдүүлэх;
- 1.2.11 Мэргэжлийн чиг баримжаа олгох хөтөлбөрийг уул уурхайн компаниудтай хамтран хэрэгжүүлэх;
- 1.2.12 Дотуур байрны хүрэлцээг нэмэгдүүлнэ.

1.3 Соёл, спортын салбар

- 1.3.1 Соёлын өвийг хамгаалах сэргээх олны хүртээл болгоход чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлэх;
- 1.3.2 Олон улсын тэмцээн уралдаанд амжилттай оролцох бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.3 Гэр хороололд хүүхэд залуучуудын талбай болон спортын тодорхой төрлөөр бэлтгэл хангах орчныг бүрдүүлэх;
- 1.3.4 Бүх нийтийн биеийн тамир, урлаг, спортын арга хэмжээг бодлогоор дэмжих;
- 1.3.5 Спорт цогцолбор барьж ашиглалтад оруулна.

1.4 Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын салбар

- 1.4.1 Суманд үйл ажиллагаа явуулж байгаа уул уурхайн компани, ААН үүдтэй хамтран орон нутгийн иргэдийн ажлын байрыг нэмэгдүүлэх хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

- 1.4.2 Бичил бизнес , ЖДҮ эрхлэгчид, хоршоодыг бодлогоор дэмжих;
- 1.4.3 Ахмадын хөгжлийн төвийг шинээр барьж ашиглалтад оруулах;
- 1.4.4 Худалдааны гудамж байгуулах
- 1.4.5 Цэцэрлэгт хүрээлэн, гэрэлт гудамжийг байгуулах;
- 1.4.6 Малчдын өрхийн үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжих;
- 1.4.7 Эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих;
- 1.4.8 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн өөрийгөө хөгжүүлэх, сурч боловсрох, өрхийн үйлдвэрлэл эрхлэх орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх;
- 1.4.9 Гэр бүл, хүүхдийн хүчирхийллийг бууруулахад чиглэсэн цогц бодлогыг хэрэгжүүлэх;
- 1.4.10 Залуу гэр бүлд зориулсан түрээсийн орон сууц хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;
- 1.4.11 “Цэцийн оюутан” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх;
- 1.4.12 “Орлоготой оюутан” хөтөлбөр хэрэгжүүлж оюутнуудыг зуны амралт болон хичээлийн бус цагаар хөдөлмөр эрхлэх боломжоор хангах;
- 1.4.13 Сэтгэлзүйн зөвлөгөө өгөх төвийг байгуулах;
- 1.4.14 Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих зорилгоор “Орлоготой ахмад” төсөл хэрэгжүүлэх;
- 1.4.15 “Цогтцэцийд үйлдвэрлэв” төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах;
- 1.4.16 Бизнес хөгжлийн төвийг барьж, жижиг бизнес эрхлэгчдэд бодлого хэрэгжүүлнэ.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

2.1. Төсөв санхүүгийн салбар

- 2.1.1. Орон нутгийн төсвийн орлогыг жил бүр нэмэгдүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэн төсвийн чадамжийг сайжруулах;
- 2.1.2. Төсвийн зарцуулалтыг үр ашгийг нэмэгдүүлэх;
- 2.1.3. Орон нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудтай хийсэн “Хамтын ажиллагааны гэрээ”-ний хүрээнд орон нутгийн хөгжлийг дэмжсэн төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

2.2 Хүнс хөдөө аж ахуйн салбар

- 2.2.1. Мал нядалгааны газрыг барьж, ашиглалтад оруулах, үйл ажиллагааг өргөтгөх, тогтмолжуулах;
- 2.2.2. Шинэ хоршоо хөдөлгөөний хүрээнд хоршоодын үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллах;
- 2.2.3. Мах ногооны зоорь барих;
- 2.2.4. Эрчимжсэн- Эко-Элбэг хангалуун эзэн хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;
- 2.2.5. Газар тариалан эрхлэгчдийг дэмжиж Хүлэмжийн аж ахуйн нэгдсэн төвийг байгуулах;
- 2.2.6. Бэлчээр хаших, малын тэжээлийн ургамал тариалах үйл ажиллагааг дэмжих;
- 2.2.7. Бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах;
- 2.2.8. Малжуулах төслийг хэрэгжүүлнэ.

2.3 Уул уурхайн салбар

- 2.3.1. Сумын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй уул уурхайн компаниудтай “Хамтын ажиллагааны гэрээ”-г байгуулах замаар нийгмийн хариуцлагын хүрээнд төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

2.4 Дэд бүтцийн салбар

- 2.4.1. Сумын төвийн үер усны урсгалтай газруудад үерийн далан, суваг шуудуу барьж байгуулах;

- 2.4.2. Сумын төвийн засмал замын засвар арчлалтыг сайжруулах, хатуу хучилттай автозамыг 10 км ээр нэмэгдүүлэх;
- 2.4.3. Сэргээгдэх эрчим хүчний судалгаа шинжилгээний ажлыг бодлогоор дэмжих;
- 2.4.4. Шинэ суурьшлын бүсийн цахилгаан хангамжийг нэмэгдүүлэх;
- 2.4.5. Шинэ цэвэрлэх байгууламжийн зураг төсвийг боловсруулж, барилга угсралтын ажлыг эхлүүлэх;
- 2.4.6. Сумын төвийн дулаан хангамжийн сүлжээг 10км ээр нэмэгдүүлж, гэр хорооллын айл өрхүүдийг дулааны шугам сүлжээнд холбох;
- 2.4.7. Сумын төвийн цэвэр усны шугамыг өргөтгөж 10 км ээр нэмэгдүүлж, гэр хорооллын айл өрхүүдийг цэвэр усны шугам сүлжээнд холбох;
- 2.4.8. Шинэ суурьшлын бүсэд дулааны эх үүсвэрийг шинээр барих;
- 2.4.9. Шинэ суурьшлын бүсэд хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө хийлгэх;
- 2.4.10. Цахилгаан эрчим хүчний шөнийн тарифын хөнгөлөлтөд хамруулах;
- 2.4.11. Гэр хорооллын бохирын шугамын зураг төсвийг боловсруулж шугамын хэмжээг нэмэгдүүлнэ.

2.5 Хот байгуулалтын салбар

- 2.5.1. “Хот тосгоны эрх зүйн байдлын тухай” хуулийн шинэчилсэн найруулгын хүрээнд орон нутгийн зэрэгтэй хотын бүтээн байгуулалтыг эрчимжүүлэх, хөрөнгө оруулалт, татварын таатай орчин бий болгох;
- 2.5.2. Орон нутгийн зэрэгтэй хот байгуулах ажлын хүрээнд хотын хөгжлийн төвтэй болгох;
- 2.5.3. Цогтцэций сумыг орон нутгийн зэрэглэлтэй хот болгон хөгжүүлэх;
- 2.5.4. Хотын иргэдийн тав тухтай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор автобус, унадаг дугуй, явган хүний зам, цэцэрлэгт хүрээлэнг байгуулах;
- 2.5.5. Сумын төвийн ШТС-уудыг сумын төвөөс нүүлгэн шилжүүлж, хүүхэд залуучуудын цэцэрлэгт хүрээлэнг байгуулах;
- 2.5.6. Залуучуудад зориулсан гэрэлт гудамж байгуулах;
- 2.5.7. Төр хувийн хэвшлийн түншлэлээр орон сууцжуулах ажлыг бодлогоор дэмжих;

2.6 Байгаль орчин аялал жуулчлалын салбар

- 2.6.1. Уул уурхай болон түүний дагалдах үйлдвэрлэлүүдийг түшиглэн дотоодын бизнес аяллыг хөгжүүлэх,
- 2.6.2. Аялал жуулчлалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг хувийн хэвшлийн аж ахуйн байгууллагуудыг бодлогоор дэмжих;
- 2.6.3. Хог хаягдлын нэгдсэн байгууламж, ландфиллийн цэгүүдийг уул уурхай төслүүдийг түшиглэн байгуулах;
- 2.6.4. Тэр бум мод үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд сумын төв болон зорилтот талбайн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, агро ойжуулалт, мод үржүүлгийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгжүүдийг бодлогоор дэмжих;
- 2.6.5. Агаарын бохирдлыг хянах автомат харуултай болох;
- 2.6.6. Цас борооны усыг хуримтлуулах замаар хөв цөөрөм байгуулж нөхөн сэргээлт ногоон байгууламжийн усалгаа болон бэлчээрийн усан хангамжид ашиглах;
- 2.6.7. Бэлчээрийн доройтлын суурь шалтгааны үнэлгээг хийлгэж, уул уурхай болон мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлэх менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах;
- 2.6.8. Тоосжилт бууруулах, ногоон байгууламжийн усалгааны хүртээмжийг саарал ус ашиглах замаар шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх;
- 2.6.9. Хот тохижилт, ногоон байгууламж, хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулах аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжих;

- 2.6.10. Бүс нутгийн хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдтэй хамтран биологийн төрөл зүйлийн хамгааллын чиглэлээр шаардлагатай үйл ажиллагааг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх;

ГУРАВ. ТӨРИЙН ЗАХИРГАА ЭРХ ЗҮЙН БОДЛОГО

3.1 Төрийн захиргааны салбар

- 3.1.1. Төрийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулах зорилгоор цахим төвийг шинээр байгуулна.